

KAUZA POLSKÉ HOVĚZÍ

ZAHÝBALA NEJENOM ČESKOU REPUBLIKOU, ALE CELOU EVROPOU

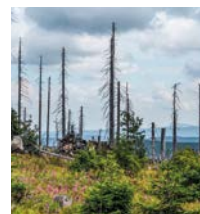
▶ str. 1

ŠIROKÝ ZÁBĚR SVÝCH AKTIVIT

PŘEDSTAVUJE ČESKÁ AKADEMIE ZEMĚDĚLSKÝCH VĚD

▶ str. 16

LESNICKÁ VÝZVA

JE NÁVRHEM PODPOR A OPATŘENÍ K OBNOVENÍ STABILIZACE A FUNKCÍ NAŠICH LESŮ

▶ str. 28

25. ÚNOR
2019

AGRObase ZPRAVODAJ

INFORMAČNÍ NOVINY AGRÁRNÍ
KOMORY ČESKÉ REPUBLIKY

NOVĚ JAKO MĚSÍČNÍK

www.akcr.cz

KAŽDÉ VYDÁNÍ AGROBASE můžete mít **ZDARMA** až do vaší schránky, objednávky na sekretariat@akcr.cz

NEOPAKUJME CHYBY MINULOSTI

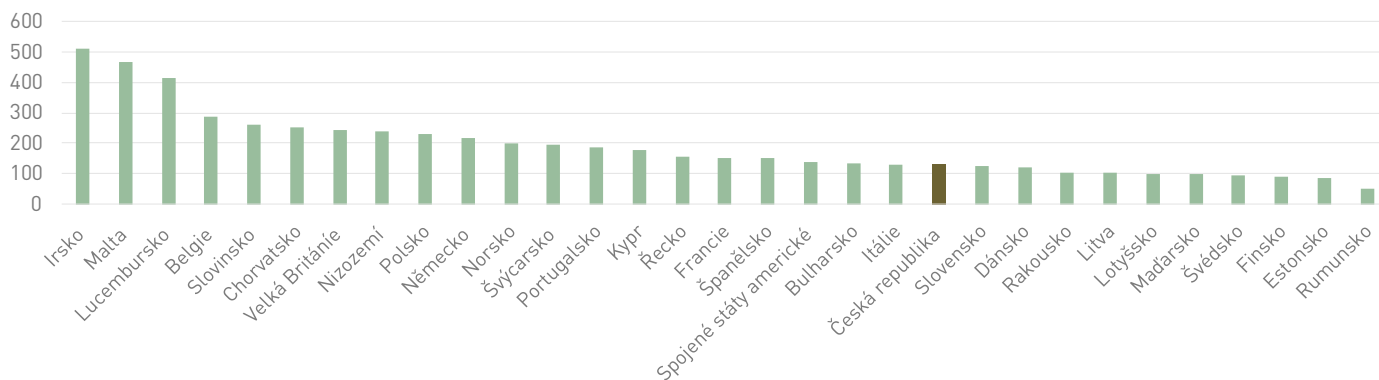
MĚSÍC ZRUDNUL, HLÁSALY NEDÁVNO TITULKY NOVIN V SOUVISLOSTI S ÚPLNÝM ZATMĚNÍM MĚSÍCE, KTERÉ MOHLI ŠTĚSTLIVCI POZOROVAT V PLNÉ KRÁSE NA RANNÍ OBLOZE PO CELÉ ČESKÉ REPUBLICE A SAMOZŘEJMĚ I MIMO NI. JAK SE ZDÁ, PODLE VYJÁDRĚNÍ NĚKTERÝCH KOMENTÁTORŮ A SAMOZVANÝCH ODBORNÍKŮ NA ZEMĚDĚLSTVÍ, RUDNĚ PŘEDEVŠÍM VEŘEJNÁ DISKUZE, TEDY ALESPŮŇ TA, NA KTEROU MŮŽEME NARAZIT V MAINSTREAMOVÝCH MĚDIÍCH.

V případě Měsíce, na který se promítaly stíny pozemských červánků, bylo rudé zbarvení způsobeno zatměním světla přicházejícího od Slunce planetou Zemí. V případě veřejné diskuze zrudnutí způsobuje nejspíš kolektivní zatmění mozků. Jak jinak si vysvětlit, že se více než 100 let po „Velké říjnové socialistické revoluci“ a více než 70 let po poslední pozem-

kové reformě znovu bavíme o tom, že je někdo příliš velký (tedy teoreticky bohatý), a proto je špatný, a naopak je někdo malý (tedy teoreticky chudý), a proto bychom měli jeho směrem přerozdělit co nejvíce prostředků. Až se mi při čtení některých komentářů vybavují dědečkovy vzpomínky z 50. let, kdy bylo naše 12hektarové hospodářství, které mělo koně a krávy, moc

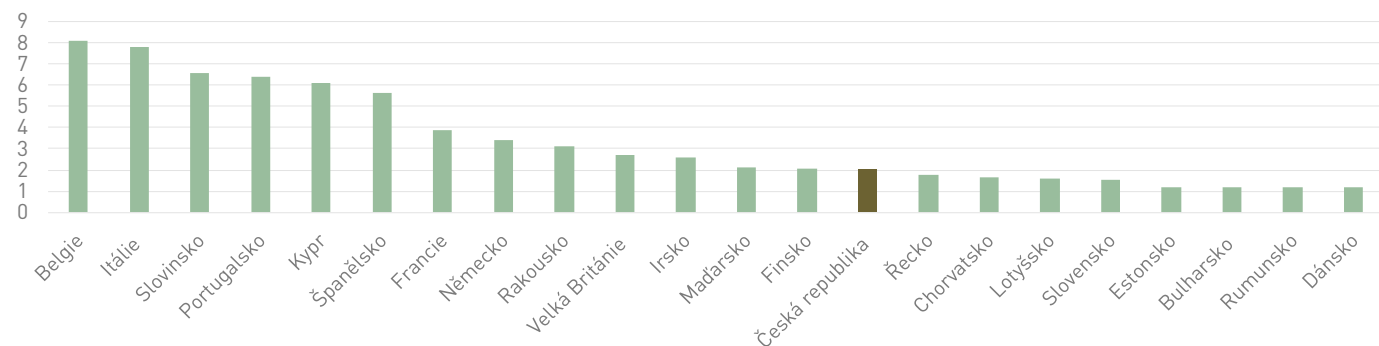
velké, a mělo proto vstoupit do družstva, aby se o plody našeho hospodářství mohla podělit „vykořisťovaná dělnická třída“, která měla často jen záhumenku a pár koz. Nikoho nezajímalo, že náš statek stojí už od roku 1622 a těch 12 hektarů je plodem práce bezpočtu generací, které na něm pracovaly. Zkrátka jsme byli moc velcí a to, co jsme měli, jsme si „nezasloužili“.

Spotřeba umělých hnojiv na hektar orné půdy v kg

Zdroj: Eurostat, 2017

Spotřeba pesticidů podle kg účinné látky na hektar

Zdroj: Eurostat, 2017

Co je ještě více zarážející, je skutečnost, že takovou politiku ve formě striktního zastropování dotací pro úspěšné (podniky nad 250 hektarů, podniky s vyšším zastoupením citlivých komodit nebo podniky s vyšším počtem zvířat) vehementně podporují někteří pravicoví politici. Možná jsem nedával v hodinách ekonomie až tak dobrý pozor a něco mi uniklo, ale pokud si dobře pamatuji, pravicová ideologie se vždy opírala o individualismus, tedy osobní odpovědnost a liberalismus, tedy svobodu ať už na úrovni jedince, nebo samotného trhu. Rozhodně si nepamatuju, že by v souladu s pravicovou ideologií byla jakákoli forma nuceného přerozdělování nebo regulace. Někteří komentátoři se přitom opírají o závěry Evropské komise, které konstatují, že 80 % zemědělců pobírá jen 20 % zemědělských podpor a naopak 20 % zemědělců pobírá 80 % dotací a navrhuji zastropování dotací pro „velké“ podniky tuto „nespravedlnost“ napravit. Nikoho už nezajímá, že 20 % podniků vyrábí téměř 90 % procent potravin, zaměstnává většinu pracovní síly a odvádí nesrovnatelně více peněz do veřejných rozpočtů. Ohlédněme nyní od skutečnosti, že samotné dotace by pro ekonomické liberály měly být „sprostým slovem“ a berme je jako nutné zlo, které udržuje cenu potravin na přijatelné úrovni pro spotřebitele a zemědělcům umožňuje přežít, i když za cenu stále se zvyšujících požadavků (a s tím související administrativy, které jsou

na ně kladeny). I v tom případě je poměrně zarážející, že řada komentátorů zcela zapomíná na tak zvaný Paretův princip.

Vilfredo Pareto byl italským ekonomem přelomu 19. a 20. století, který ve své práci navázal na teoretiky klasického ekonomického liberalismu, jakými byli například zakladatelé moderní ekonomie Adam Smith a David Ricardo. Klasická ekonomická teorie vychází z premisy, že společnost netvoří sociální vazby a sítě, ale v samém jádru jedinec, který ve svém vlastním zájmu (v zájmu přežití a v zájmu vlastního blahobytu) vytváří hodnoty, které směňuje na volném trhu s dalšími jedinci. Vzhledem k tomu, že člověk je podle klasického liberalismu tvorem sobeckým, povede volný trh k zdokonalování výroby (snižování nákladů) za současného snižování ceny výrobku vzhledem ke konkurenci dalších aktérů na trhu. Vilfredo Pareto si zhruba o 100 let později povšiml, že vzhledem k odlišnostem mezi jedinci (pracovitost, schopnosti, ale třeba i „umění“ být ve správnou chvíli na správném místě) dochází ve svobodné společnosti a na svobodném trhu k distribuci prostředků v poměru 80 : 20, to znamená, že zhruba 20 % jedinců vlastní 80 % výrobních kapacit. Paretův princip efektivnosti má nicméně svoje uplatnění i v personalitě (20 % zaměstnanců odvede 80 % práce) nebo ve sportu (20 % hráčů napříč všemi týmy nastřílí 80 % branek).

Otázkou tak zůstává, zda bude muset napříště Messi nebo Ronaldo podle nařízení Evropské unie svoje góly povinně připisovat spoluhráčům, aby jim to nebylo líto a mohli si také bez trička zaskotačit u rohového praporku. Možná, že moje oblíbené hokejové Pardubice dostanou od Hradce Králové 30 bodů a místo baráže si zahrají play-off. Proč ne, když jim ten „zlý Mechov“ sebral hráče a sponzory po tom, co si na extraligu koupil práva od Českých Budějovic.

To je samozřejmě s velkou nadsázkou a zcela absurdní, i když západní společnost opravdu rudne zběsilým tempem a mnohem více než na rovnost příležitostí, která by měla platit v každé zdravé společnosti, se klade důraz na rovnost výsledků. V principu tak veřejnou diskusi nezajímá, jestli všichni startují ze stejného bodu a někdo zkrátka běží rychleji, protože lépe trénoval nebo do toho „dává víc“, ale spíše to, jak tomu rychlejšímu podrazit nohy, aby byl v cíli o něco déle než ten pomalejší chudák, ať už jeho pomalost způsobilo cokoli. Pohlíží se daleko více na to, kdo je ten „správný“, nikoli na základě toho, co dokázal, ale protože se ochotně stává do role oběti. V médiích se tak dočteme, že politika Evropské unie vede k likvidaci malých farem, které se stávají obětmi těch velkých. Že příčina jejich krachu spočívá často někde úplně jinde a je spíš způsobena velmi složitými navzájem propojenými ekosociálními faktory (zrychlování životního tempa,

změna návyků spotřebitele, urbanizace, zpřetrhání generačních vazeb, chování obchodních řetězců) se už ale v komentářích, které novináři ozdoby patřičně bulvárním titulkem tak, aby na něj kliknul co největší počet uživatelů, kterým se zobrazí reklama, nepíše. Pokud má zemědělec mít společenskou zodpovědnost při péči o krajinu a zvířata, měl by ji pochopitelně mít také novinář, který se nestará o „culturu agri“, ale o kulturu žurnalistickou, a nevydává za fakta naprosto nepodložené názory některých jedinců, ale v případě objektivní pravdy jít až k pramenům a subjektivní názory prezentovat jako názory subjektivní.

Malým a mladým se přitom minimálně v České republice co se týče zemědělského podnikání

vychází vstříc, ať už to jsou dodatečné dotace na plochu pro začínající zemědělce do 40 let na prvních pět let jejich podnikání, nebo vysoká pravděpodobnost získání investičních podpor z Programu rozvoje venkova pro mladé a malé, nebo podpor, které poskytuje PGRLF pro tytéž skupiny. Ministerstvo zemědělství se navíc, stejně jako Agrární komora, nebrání tak zvané podpoře na první hektary. Podpora do začátku, pro ty, kteří budou na půdě skutečně poctivě hospodařit, je v tomto případě určitě na místě. Co není na místě, je „šmahem“ prohlašovat, že všechny zemědělské podniky právnických osob nebo zemědělské podniky fyzických osob nad 200 hektarů dělají všechno špatně (údajně způsobují erozi, používají větší množství pří-

pravků na ochranu rostlin, starají se hůře o zvířata – ani jedno tvrzení není pravdivé) a je třeba je okleštit a dát prostor jiným. Takové uvažování tu již bylo a jednalo se o jedno z nejčernějších období našich dějin. Rudý Měsíc po zatmění na polojasné ranní obloze nakonec vystřídaly temné černé mraky. Nejspíš tomu tak bývá i v historii. Známy citát George Santanay, profesora Harvardské univerzity v Bostonu z první poloviny 20. století, přitom praví: „Ti, kdo si nepamatují minulost, jsou odsouzeni ji opakovat“. Neopakujme tedy minulost, nečtěme jen nadvísky a nehádejme se v diskuzních fórech, ale přemýšlejme více o tom, co je skutečně spravedlivé: Trestat schopné a úspěšné, nebo dávat všem stejné příležitosti?

Ing. Jan Doležal, tajemník AK ČR

KONSORCIUM NA SEMINÁŘI V BRUSELU

NA STÁLÉM ZASTOUPENÍ ČESKÉ REPUBLIKY V BRUSELU SE 5. ÚNORA USKUTEČNIL SEMINÁŘ K AKTUÁLNÍM OTÁZKÁM REFORMY SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY, NA JEHOŽ POŘÁDÁNÍ SE PODÍLELO TAKÉ KONSORCIUM NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ, ZEMĚDĚLSKÝCH A POTRAVINÁŘSKÝCH PODNIKŮ ČESKÉ REPUBLIKY A SLOVENSKA, DO KTERÉHO PATŘÍ TAKÉ AGRÁRNÍ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY.

Na úvod za Českou republiku vystoupil Jiří Šír, hlavní vyjednavatel Ministerstva zemědělství ČR pro reformu SZP po roce 2020. Ten ve svém vystoupení mimo jiné připomenul, že současná reforma tak, jak ji Evropská komise navrhla v červnu minulého roku, představuje doposud největší odklon od dosavadního modelu Společné zemědělské politiky, a pokud má být zároveň naplněna ambice zjednodušení a snížení administrativy na straně členských států, ale především samotných zemědělců, bude nezbytné zvážit zavedení přechodného období. Šír dále připomněl specifickou strukturu českého zemědělského sektoru s průměrnou výměrou zemědělského podniku převyšující 130 hektarů, což zástupce

Ministerstva zemědělství nutí připomínat opatrnost v otázce zastropování, respektive trvat na dobrovolnosti tohoto nástroje. Dále je podle Šíra v rámci reformy především podpořit generační obměnu, tedy mladé zemědělce, pokračovat v důrazu na ochranu životního prostředí a udržitelné nakládání s přírodními zdroji motivační podporou nových technologií a procesů (precizní zemědělství) a neomezovat podporu citlivých sektorů, jako je živočišná výroba a speciální rostlinná výroba.

Na vystoupení hlavního vyjednavatele Ministerstva zemědělství navázal Peter Jahr, člen COMAGRI – Zemědělského výboru Evropského parlamentu, člen lidovecké frakce

EPP-ED, europoslanec za spolkovou zemi Sasko. Ten upozornil především na aspekt byrokratické zátěže, kterou si Komise předsevzala omezovat, a na jasný rozpor mezi jejím návrhem, který se týká zastropování a tak zvaného skutečného zemědělce. Jahr přitom připomněl negativní zkušenost členských států a především samotných zemědělců s tak zvanou definicí aktivního zemědělce, která byla uplatňována do roku 2017 a která kromě zbytečné byrokracie nepřinesla jasné výsledky.

Aktuálně předsedající Rumunsko na jednání zastupoval vedoucí úseku pro zemědělství a venkov Stálého zastoupení Rumunska

Achim Irimescu, který jednoznačně potvrdil, že aktuální názor Rumunska a převládající názor Rady v otázce zastropování hovoří pro zastropování dobrovolně, podle Irimesca se jedná na jedné straně o byrokratickou zátěž jak pro státní správu, tak pro samotné zemědělce a navíc jakési podražení nohou pro podniky, které jsou momentálně konkurenceschopné. Irimescu uvedl případ Rumunska, kde je na pulty obchodů domácí produkci schopna dodávat jen hrstka domácích zemědělských podniků, kterých by se právě zastropování týkalo.

Konsorcium a Agrární komoru České republiky na semináři zastupoval prezident Agrární komory Zdeněk Jandejsek. Upozornil na paradoxní situaci, kdy část Evropské unie vykazuje poměrně znatelnou nadvýrobu, zatímco další část vykazuje negativní bilanci agrárního zahraničního obchodu. Přitom právě zastropování, jak je navrženo, by znamenalo ohrožení konkurenceschopnosti zemědělských podniků, které v těchto zemích ještě něco vyrábějí. Jandejsek upozornil, že svět se v současnosti odvrací od globalizace a trendem se začíná stávat „lokalizace“.

V zemědělství to konkrétně znamená zkracování dodavatelských řetězců, kdy se produkce přibližuje spotřebiteli a naopak. Zároveň se dnes ve světě mluví o tom, že obrovskou výzvou budoucích let bude nejen nasycení rostoucí světové populace, ale také produkce bezpečných a kvalitních potravin pro rostoucí střední třídu v zemích s vysokým růstem HDP, které se ještě nedávno řadily mezi země rozvojové. Velkou výzvou udržitelného rozvoje je podle Jandejseka v budoucnu také vyrovnaný vývoj v jednotlivých regionech, na což by měla nová Společná zemědělská politika reagovat, a nikoli rozdíly ještě dále prohlubovat.

Za Evropskou komisi vystoupil Rudolf Mögele, zástupce ředitele DG Agri, který ve svém příspěvku hájil zastropování jako požadavek společnosti, nad kterým Evropská komise nechtěla přivírat oči, a tak ho zkrátka již po třetí v řadě Parlamentu a Radě předložila. V předchozích dvou případech byl tento návrh odmítnut, a jak se zatím podle vývoje v Radě zdá, bude tomu tak i nyní. Komise podle Mögeleho chce v rámci nové SZP zemědělce motivovat, aby se spojovali do odbytových organizací a organizací producentů tak, aby byli

více konkurenceschopní a posílili svoji pozici v rámci dodavatelsko-odběratelského řetězce. V rámci semináře vystoupila také zástupkyně environmentálního nevládního sektoru Faustine Bas-defosse, která pozitivně hodnotila návrh Evropské komise s ohledem na větší míru flexibility pro členské státy v rámci tak zvaných strategických plánů. Podle Bas-defosse to znamená především dobrou příležitost identifikovat hrozby v nakládání s přírodními zdroji a v ochraně přírody a krajiny a motivovat zemědělce, aby v tomto ohledu dělali více.

V rámci diskuze se hovořilo především o paradoxu nejistoty ohledně rozpočtu pro SZP pro roce 2020, kdy je na jedné straně navrženo 5% krácení, a na straně druhé se předpokládá, že budou zemědělci muset dělat více pro ochranu přírody a krajiny za méně peněz. Zástupci zemědělců i státní správy se shodli na tom, že v současné době jsou návrhy Komise velmi vágní na to, aby bylo možné se na nové podmínky včas připravit, a bude tak nutné počítat s přechodným obdobím.

Ing. Jan Doležal, tajemník AK ČR

71. JEDNÁNÍ V4 V MAĎARSKÉM VÉSZPRÉMU

ZÁSTUPCI AGRÁRNÍCH KOMOR MAĎARSKA, SLOVENSKA, POLSKA A ČESKÉ REPUBLIKY JEDNALI VE DNECH 5.-6. ÚNORA 2019 O SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITICE PO ROCE 2020, O SITUACI NA TRHU KOMODIT A JEHO SOUČASNÝCH PROBLÉMECH, ALE I O DALŠÍCH TÉMATECH A SPOLUPRÁCI.

Situaci na trhu se zemědělskými a potravinářskými komoditami, doplnila diskuze k situaci na trhu s jablky. Rok 2018 byl pro pěstitele jablek velmi náročný, vysoká úroda (často nestandardní úrovně) způsobila na trhu výrazné snížení cen, a tak rozkolísání cen se po mléku, mase, vejcích, cukru a jiných komoditách naplno projevilo i v odvětví ovoce. Znovu se ukázalo, že EU není na takové výkyvy připravena a neumí chránit svůj trh před zásahy z venku či nestabilitě zevnitř. Je tedy potřebné se nejenom více informovat, ale také vytvořit skupinu odborníků, kteří budou spolupracovat navzájem.

Dalším bodem programu byla politika EU v oblasti biopaliv. Členské země EU se zavázaly využívat biopaliva s určením procentuálního podílu k roku 2020 a s výhledem pro rok 2030. Byl projednán návrh společného prohlášení komor a výrobců biopaliv v zemích V4, ve kterém se klade důraz na pozitivní dopady biopaliv na klima, jakož i na rozvoj venkova.

Zároveň se také jedná o apel na politiky, aby se uvedená oblast rozvíjela.

Samozřejmě se také diskutovalo o problému s hovězím masem v Polsku, které se dostalo do většiny zemí Evropské unie. Podle polské delegace došlo na mnoha úrovních k lidskému selhání. Kauza však bude mít dopad nejen na producenty hovězího masa v Polsku, ale i na producenty v jiných zemích. Na druhou stranu je to příležitost ke zvýšení spotřeby domácích potravin, které jsou pod přísnou kontrolou státních úřadů.

Významná část setkání se soustředila na reformu Společné zemědělské reformy po roce 2020. Maďarsko, které uplatňuje zastropování, je zásadně pro jeho dobrovolnou bázi na národní úrovni. Prezident Jandejsek je jednoznačně proti zavedení povinného zastropování, přičemž se k tomuto stanovisku přidal i místopředseda SPPK Miroslav Štefčák. Na návrh české strany byl do komu-

niké vložen požadavek týkající se podpory na citlivé komodity, která by neměla klesnout pod současnou hranici 15 %, s požadavkem navýšit ji na 20 až 25 %. Dále tu byl i opětovný požadavek na srovnání národních podpor, a to i těch, které jsou v současném období skryté. Zemědělci také požadují založení rizikového fondu, který bude financovat nejen negativní dopady související s počasím, ale i výkyvy cen na trzích, jako je tomu například v USA, kde se na základě nového zákona o podpoře zemědělství zvyšuje pojištění příjmů zemědělců. Právě v této oblasti chybí Evropské unii vhodná opatření.

Zdeněk Jandejsek přítomně informoval i o semináři, který organizovala AK ČR ve spolupráci SPPK a se Stálým zastoupením ČR v EU 5. února 2019 v Bruselu za účasti zástupců z Evropského parlamentu, Komise a dalších organizací.

Mgr. Ing. Jarmila Dubravská, PhD., ředitelka pro SZP, úřad Agrární komory ČR

OUTSOURCING 4.0, TO JSOU KOUZLA V ZEMĚDĚLSTVÍ

ZATÍMCO TENTO TÝDEN ZAČAL V ČINĚ NOVÝ ROK „PRASETE“, ČESKOU REPUBLIKOU V POSLEDNÍCH DNECH HÝBE TROCHU JINÉ MASO, A TO HOVĚZÍ Z KUSŮ, KTERÉ BYLY PORÁŽENY NA JATKÁCH BEZ VETERINÁRNÍHO DOZORU, PŘIČEMŽ PŘINEJMENŠÍM OD PROSINCE MINULÉHO ROKU BYLO JASNÉ, ŽE V RÁMCI „DRUHÉ SMĚNY“ TĚCHTO JATEK BYLA PŘÁVĚ BEZ PŘÍTOMNOSTI VETERINÁŘE PORÁŽENA NEMOCNÁ ZVÍŘATA.

Kauza polského hovězího, která je mimochodem jen dalším z celé řady potravinových skandálů našich severních sousedů za posledních deset let, jasně ukazuje, že je skutečně cosi shnilého ve státě polském a že náprava, která nám je po každé z afér (ať už afér salmonelových, fipronilových nebo těch s posypovou solí) slibována, skutečně nikdy nepřichází. Chyba je totiž v samotném kontrolním systému, který možná v lepším případě nemá kapacity, v horším případě záměrně přivírá oči. Naproti tomu poměrně rychlý záchyt problémového masa na české straně potvrzuje, že tuzemské kontrolní orgány patří ke špičce v Evropě a jedinou překážkou je tak pro ně špatná spolupráce polských orgánů, které informace poskytovaly často nepřesně nebo pozdě. Jak jinak si lze vysvětlit skutečnost, že reportáž, která kauzu odstartovala, byla v Polsku odvysílána již v prosinci, a že někteří překupníci polského masa byli o závadné šarži informováni dříve než tuzemská Státní veterinární správa.

Proč je právě outsourcing titulem tohoto krátkého zamyšlení? Outsourcing v podnikové ekonomii znamená svěřením určité činnosti jiné společnosti nebo subdodavatelovi s cílem snížení nákladů na provoz této činnosti. Termín už nicméně natolik zdomácněl, že se používá často i v jiných souvislostech, případně se zaměňuje za termíny, jako je outplacning nebo off-shoring, kdy společnost s cílem ušetřit náklady přesune část výroby do zahraničí. A co má outsourcing společného s polským hovězím? Mnohem víc než by se mohlo na první pohled zdát. Maso z jatek, na kterých se porážela nemocná zvířata, se totiž dostalo do řady restaurací, které nenakupují maso přímo od českých výrobců, ale od překupníků. Ti se samozřejmě snaží, tak jak to u překupníků bývá, nakoupit co možná nejlevněji a prodat s co možná největším ziskem. Z masa s pochybným polským rodokmenem je tak mávnutím kouzelného proutku to „nejlepší“ argentinské hovězí, v tomto případě spíše „wołowina argentyńska“. Podobně pak uvažují i obchodní řetězce, které možná nejsou ve změně občanství masa tak kreativní, nicméně rádi používají tak zvané „privátní značky“, za kterými se pak může skrývat jaký-

koli dodavatel, což zákazníka, který důvěřuje konkrétnímu dodavateli, může často pořádně zmást.

Outsourcing hrál, i když trochu jiným způsobem, roli i v dalších potravinových skandálech posledních let v jiných státech Evropy. V Belgii nebo Dánsku totiž často vykonávají povinný veterinární dozor soukromé společnosti, na které byly činnosti, které v České republice vykonává Státní veterinární správa, outsourcovány. I z tohoto důvodu tak byli někteří méně a někteří více překvapeni koňským masem v lasagních nebo brazilským kuřecím masem se salmonelou. Primární motivací všech zainteresovaných společností ve všech těchto skandálech byl přitom zisk bez ohledu na bezpečnost. Outsourcing s sebou nese totiž ještě jeden zajímavý fenomén. Tak, aby po cestě co nejvíce subjektů nakoupilo a prodalo se ziskem a na konci řetězce byla konkurenceschopná cena, musí se co nejvíce tlačit na „nejslabší článek“. Tedy toho, kdo samotný výrobek produkuje. Zatímco v případě oděvního průmyslu to jsou často děti někde v jihovýchodní Asii, v zemědělství to jsou zemědělci, kterým do černých čísel alespoň částečně pomáhají dotace. Když už nemohou jít pod výrobní náklady a nechtějí šidit – s přísnými tuzemskými kontrolními orgány to ani není možné – obrátí se odběratel na někoho, kdo je tuto hranici ochoten překročit. Často se pak ten, kdo je ochoten tuto hranici překročit, nachází za našimi hranicemi, kde jsou kontrolní orgány buď v soukromých rukách, nebo pracují se zadáním pustit všechno.

Když na chvíli odhlédneme od zemědělství a zaměříme se na další případ, který s outsourcingem souvisí a který tento měsíc rezonoval médii, tedy případ čínské firmy Huawei a užití technologií této společnosti v státních úřadech a zakázkách, které souvisí se zajištěním státní bezpečnosti, zjistíme,

kam až může „králičí díra“ outsourcingu vést. Žádná evropská firma totiž v současnosti není schopna bez použití čínských technologií zajistit provoz zcela zásadních komunikačních uzlů, na kterých je závislá nejenom bezpečnost státu, ale i běžný život jeho obyvatel. To všechno jen pro to, že kdysi došlo v mnoha technologických společnostech k rozhodnutí provést outsourcing, případně off-shoring některých odvětví a s vysokou marží poté levně vyrobené produkty prodávat v Evropě. Dnes zjišťujeme, že čínské společnosti, které vznikly v řadě případů kopírováním evropských technologií, mají proti těm evropským v řadě aspektů náskok. V případě státních zakázek si pak právem klademe otázku, jestli můžeme věřit technologiím, do kterých jednoduše „nevidíme“.

V zemědělství sice ještě není možná takto pozdě, alespoň tedy v produkci hovězího masa, kde jsou tuzemští dodavatelé schopni domácí poptávku do značné míry uspokojit, ovšem za předpokladu, že mezičlánky dodavatelsko-odběratelské vertikály

se nebudou chovat jako doposud a zemědělci nebudou nuceni maso tak jako nyní vyvážet za hranice, kde za něj dostanou adekvátně zapláceno. V produkci vepřového masa pak už není za minutu dvanáct, ale už nám téměř odbilo. Soběstační jsme jen z 38 % a řada chovatelů vzhledem k dlouhodobě nerentabilní ceně zavírá provozy. Když přičteme tlak různých zájmových skupin například na zákaz poporodních boxů prasnic, který paradoxně zachraňuje životy selat, a rozhodnutí někte-

rych obchodních řetězců z důvodu používání boxů maso z některých českých chovů neodebírat, nevypadá budoucnost zrovna růžově.

Pomalou se tak dostáváme do situace, kdy na jedné straně řešíme glyfosát, kožešinové farmy, klecové chovy nosnic, porodní boxy prasnic a kdo ví co ještě zcela jistě přijde, na druhé k nám mezitím přes hranice vesele proudí zemědělská produkce, která na nějaké

naše standardy a debaty příliš nehledí. Rok prasete má podle čínského kalendáře přinést vlnu štěstí a bohatství. Doufejme tedy, že se to netýká jen nejlidnatější země světa, ale také našeho desetimilionového národa. My totiž od začátku roku řešíme zatím jen „wołowiny“, které si v mnohém nezadají se starým Římem těsně před jeho zánikem, kde se se vši vážností vedly polemiky o tom, zda kůň může být senátorem. A propos, zánik Říma začal také outsourcingem. V touze po nekončící územní expanzi se z původně exkluzivního statku „římského občanství“ stal statek inkluzivní, který byl udělován každému, kdo byl ochoten určitou dobu sloužit v legiích. Původní římské obyvatelstvo tak nakonec ztratilo pojem, co to vlastně znamená být Římanem, a říši zmítanou spory nebylo nakonec pro vandaly a další barbarské kmeny problémem rozvrátit.

Podobně se nyní chováme my ve snaze o expanzi naší životní úrovně a zapomínáme na vlastní bezpečnost výměnou za dočasné pohodlí. Zkuste si na to vzpomenout, až budete příště do košíku vhadzovat nějakou tu „wołowinu“.

Ing. Jan Doležal, tajemník AK ČR

POLSKÉ ZÁVADNÉ POTRAVINY

A ZASE TU MÁME SKANDÁL S POLSKÝMI POTRAVINAMI! PO POSYPOVÉ SOLI, FIPRONILU VE VEJCÍCH, VYŠŠÍ KONCENTRACI PESTICIDŮ V OVOCI A ZELENINĚ SE V TUZEMSKU NA KONCI LEDNA OBJEVILO HOVĚZÍ MASO, KTERÉ POCHÁZELO Z NEMOCNÉHO DOBYTKA.

Dlouhodobě tvrdíme, že polské dozorové orgány nejsou schopny jednat operativně. Na případ polských jatek, kde se porážela nemocná zvířata, upozornila televize TVN24 již loni. Majitelé ale byli propuštěni na kauci a jejich jatka nadále fungovala. V roce 2012 zase čeští potravinoví inspektoři objevili v polské vaječné mouce přítomnost bakterie salmonely. Polské dozorové orgány vložily informace do systému rychlého varování s téměř dvouměsíčním zpožděním. Takto bychom mohli pokračovat donekonečna. Spotřebitelé by měli sledovat v obchodech více nejen původ zboží, ale i jeho kvalitu. Nehledat vždy nejnižší cenu, ale připlatit si za českou kvalitu.

Podívejte se na další potravinové průšvihy z této země.

2012

- Potraviny obsahovaly sůl určenou na posyp silnic
- Kvašené okurky a kysané zelí se zakázanou kyselinou mravenčí
- Kakao tvořila dřevitá hmota z drcených kakaových slupek

2013

- V sušenkách byl jed na potkany
- Koňské výsekové maso obsahovalo analgetikum
- Překročen limit pro rezidua antibiotik v kuřecím mase

2014

- Ovoce a zelenina s pesticidy a těžkými kovy

2015

- Některá zelenina obsahovala více dusičnanů

2016

- V milionu vajec byla salmonela
- Salmonela v mletém vepřovém mase
- Jablka kontaminovaná pesticidy

2017

- V jablkách a v některé zelenině nadlimitní množství pesticidů
- V kuřecím mase veterináři objevili bakterie salmonely
- Miliony vajec a výrobky z nich obsahovaly nebezpečný fipronil

2018

- Jablka (6 šarží) a některá zelenina s nepovolenými pesticidy

Zdroj Facebook AK ČR

A JAK TO VIDÍTE VY?

PŘINÁŠÍME VÁM KOMENTÁŘE K TÉMATU Z NAŠÍ FACEBOOKOVÉ STRÁNKY.

- Petra N.:** To se dalo čekat, že ten hnus je i u nás... Od počátku této aféry jsem byla přesvědčena, že se k nám muselo dostat taky. To, že by se dostalo jen na Slovensko, a k nám ne, mi přijde od počátku naprosto směšné a neuvěřitelné.
- Aleš M.:** Je smutné, že pro většinu Čechů je cena rozhodující. On si nikdo neuvědomuje, že když bude jíst „akční kvalitní“ bůhví odkud, tak tady bude o pár let míň, a už nikdo nevidí, jakou udělá uhlíkovou stopu pro svoje děti, vnuky, tedy blízké.
- Kristýna T.:** Zákaz dovozu polských potravin a drogerie.
- Haninka M.:** Je to o vládě, ale i o lidech. Podporujte české zemědělce, a ne dovoz... To, že máme vládu na dvě věci, neznamená, že nemůžeme mít vlastní, zdravý selský rozum.
- Jiří Š.:** Tady se řeší jen Polsko, ale podívejte se, jaké hnusy dováží Němci nebo Francouzi. České mléko do Německa a jejich závadné zpět k nám.
- Stáňa S.:** Nejdřív zlikvidují české zemědělství, pak sem dovážejí odpad Evropy. Dřív se u nás pěstovalo a chovalo všechno. Máme vyšlechtěná špičková plemena zvířat a odrůdy rostlin, kterým se u nás daří. Koho teď máme podporovat? Chovatelé a pěstitelé už to většinou vzdali.
- Jan T.:** A z toho vyplývá jediné... Stačí kupovat české, tedy kvalitní a nezávadné potraviny.
- Honza S.:** Poláci jsou prostě takoví, lepší se nevyjadřovat, nejlíp to vystihuje věta mého známého na dálnici: „Zamkni se a drž si peněženku, předjíždí nás Polák.“
- Veronika E.:** Snažím se kupovat od drobných pěstitelů, farmářů. Sice dražší, ale dobré...
- Zdenička C.:** Polské potraviny už nekupuji, vždycky se kolem nich objeví nějaký skandál, je to prostě nechutný a zatím nikdo jejich dovoz nezazradil.
- Tereza K.:** Tak když se zlikvidovali malochovatelé tímto úžasným dovozem, tak se není čemu divit. A za kvalitu si lidi ve většině připlatit nechťejí. Už tak to máme vše drahé vůči průměrnému platu. Já si vždy nechám vyjet štítek s původem, i když beru od pultu. Ani polské máslo nekoupíme.
- Jana L.:** Asi není moc obtížné takové potraviny do Čech dovážet. Poláci to vědí, využívají jen našich nepovedených zákonů nebo nefungujících kontrolních mechanismů.
- Milan N.:** Víc kontrol zavést, bohužel. A případně dát stop dovozu na nějaký čas.
- Tomáš M.:** Kupujte jen české výrobky. Všechno je to na nás!!!
- Petr Z.:** Potraviny, které mají původ z Polska, zásadně nekupuji. Polákům nevěřím, ti prodají, co můžou.
- Radek V.:** Systémové pochybení je i na straně české! Už bych Polákům napálil neskutečnou sankci. Není to poprvé, co jde z Polska do Evropy nějaký hnus. Celá Evropa to tiše přehlíží.

GLOSÁŘ

aneb vážně a převážně nevážně
myšlené poznámky k událostem
v českém zemědělství

Netradiční metoda snižování pracovních míst?

Jako příspěvek k řešení nedostatku pracovních míst v naší zemi lze zřejmě hodnotit zákaz chovů kožešinových zvířat. To je totiž asi jediný „pozitivní“ dopad opatření přijatého pod tlakem ochránců zvířat a některých populistických politiků. Milým zvířátkům v kožešinách to ale k lepšímu a šťastnému životu nepomohlo. Byznys s chovem kožešinových zvířat jsme sice vyhostili z naší země, o to více se ale může rozvíjet v zemích okolních, mimo jiné v Polsku, kde takový zákaz neplatí. A u nás na venkově zase ubylo pár pracovních příležitostí...

Sisyfova práce

Že patří občané ČR ve světě i v Evropě mezi nejlepší třídíče odpadu, připomínají tuzemská média poměrně často. Že je ale pečlivě vytříděný odpad většinou opět zase sesypán dohromady a následně buď spálen, nebo vyvezen k likvidaci do zahraničí, se už tak často nezmiňuje. V mnohém to připomíná legendárního Sysifa, který, sotvaže dotlačil těžkou kouli na vrcholek svahu, koule se vlastní vahou opět skutálela dolů a Sysifos musel začít od začátku. Úspěšný začátek tak nemusí ještě znamenat úspěšný konec, což je tak trochu symbolické také pro tuzemský potravní řetězec. Zatímco zemědělec pod kopcem často dobře odstartuje kvalitní surovinou proces výroby konečného výrobku, na jeho konci už nutně kvalitní produkt být nemusí. Dobře to znají inspektoři Státní zemědělské a potravinářské inspekce, například z kontrol restaurací.

Opravdu je to vše jen náhoda?

Při pozorném sledování (nejen) tuzemských médií si nelze ne všimnout, jak se v nich stále častěji objevují emotivní záběry natočené skrytou kamerou a často neznámými tvůrci z chovů hospodářských zvířat. Výsledné kauzy, kromě toho, že jde v řadě případů o porušení hygienických zásad v chovech vstupem hygienické zásady nedodržujících jedinců nebo o tajné (a tedy fakticky násilné) vniknutí do soukromých objektů (což ovšem nikoho jakoby nezajímá), ovšem samozřejmě působí na spotřebitele podprahově tak, aby odmítal konzumovat živočišné produkty a stal se vegetariánem, ne-li dokonce veganem. Svým způsobem lze do kategorie takových aktivit zahrnout i kauzu polských jatek, která sice prokazatelně pochybila v zákonem daných zásadách veterinárního dozoru a kontroly, to ale mnozí spotřebitelé řešit nebudou. Ti si spíš budou pamatovat, že není radno konzumovat polské (což by ještě nebylo tak špatné), ale patrně i jakékoli hovězí. Komu to asi slouží?

Za louže na chodnicích může i naše legislativa

I díky několikanásobné novelizaci vodního zákona zůstávají ve stínu diskusí o něm poněkud stranou jiné legislativní normy, jako je třeba zákon o vodovodech a kanalizacích. V něm je již řadu let zakotvena výjimka pro obce, města, železničáře, silničáře a další organizace, díky níž nemusí platit žádné poplatky za čištění dešťových vod, protože za tyto subjekty a organizace to platí řadový občan. To ve výsledku znamená, že se obce a spol. nijak nestarají, kam a kolik vody z dešťů oteče, protože za to nikomu neplatí. Kdyby ovšem výjimky nebyly, museli by stávající neplatíči mimo jiné řešit objem odtoku vody při deštích do kanalizace, což by jednak podpořilo vsakování vody a tím i zmírnilo obecní povodně za situace, kdy kanalizace nedokáže vodu z přívalových dešťů pojmout. Především by se ale zvýšil komfort chůze za deště, při kterém obyvatelé obcí a měst klíčkují mezi loužemi a uskakují před gejzíry vody od aut.

Petr Havel

ZEMĚDĚLSKÝ VÝBOR SE BUDE LETOS VÝRAZNĚ VĚNOVAT SZP 2020

HLAVNÍM POSLÁNÍM ZEMĚDĚLSKÉHO VÝBORU POSLANECKÉ SNĚMOVNY PČR JE PROJEDNÁVÁNÍ NÁVRHŮ ZÁKONŮ TÝKAJÍCÍ SE ZEMĚDĚLSTVÍ, POTRAVINÁŘSTVÍ, LESNÍHO A VODNÍHO HOSPODÁŘSTVÍ, RYBÁŘSTVÍ, MYSLIVOSTI, VČELÁŘSTVÍ, ZEMĚMĚŘICTVÍ A ROZVOJE VENKOVA.

Do kompetence výboru mimo jiné náleží i projednávání rozpočtové kapitoly Ministerstva zemědělství a Českého úřadu zeměměřického a katastrálního. Dále projednává návrhy rozpočtů Státního pozemkového úřadu, Státního zemědělského intervenčního fondu a dotační programy zemědělství pro příslušný kalendářní rok. Výbor každoročně projednává zprávu o stavu zemědělství ČR. Samozřejmě, že jak v loňském, tak i v letošním roce můžeme očekávat, že hlavní aktivity našich zemědělců a potravinářů se týkají otázky, jak budou nakonec zformulovány hlavní zásady Společné zemědělské politiky po roce 2020. Proto jsme o pár slov k tématu požádali Ing. Jaroslava Faltýnka, předsedu výboru.

Jakými hlavními úkoly se bude Zemědělský výbor PSP v letošním roce zabývat?

Mezi hlavní témata bude patřit podoba Společné zemědělské politiky po roce 2020 a také řešení kůrovcové kalamity, a to zejména kvůli krizi, která se v průběhu loňského roku v českých lesích rozmohla. Kromě toho se zemědělský výbor dlouhodobě věnuje podpoře živočišné výroby. Musíme též hledat kompromis při komunikaci mezi MZe a MŽP týkající se ochrany životního prostředí na straně jedné a udržení konkurenceschopnosti českého zemědělství na straně druhé. Současně s tím nás čeká bohatý rok z pohledu připravované legislativy.

Naši zemědělci a potravináři se pohybují v ostré konkurenci, která panuje na trhu v EU, potažmo i ve světě. Čím konkrétním by

Jim měl český stát v tomto roce pomoci, aby v této těžké konkurenci obstáli?

Problém spatřuji v podnákladových cenách, za které je k nám dováženo zboží ze zahraničí a které znemožňují ekonomické pozvednutí tohoto sektoru. Toto je možné kvůli rozdílné výši národních a regionálních podpor v jednotlivých členských zemích EU. Celou situaci by pomohlo vyřešit zastropování národních dotací v rámci EU. Při všech jednáních a na všech úrovních se snažím své kolegy v rámci EU přesvědčit o férovosti tohoto přístupu. Bohužel musím přiznat, že zvláště kolegové ze západních, ekonomicky silnějších zemí, nechtějí o tom vůbec slyšet. Situace pak vede k tomu, že v rámci EU dochází k tzv. souboji národních rozpočtů, který z logických důvodů nejsme schopni vyhrávat. Jediné, co můžeme, je se snažit směřovat do národních dotací maximum finančních prostředků. Další z věcí, o které usiluji, je navýšení podpory na citlivé komodity ze současných 15 % na 30 %. Bez tohoto opatření budou naši zemědělci i nadále opouštět živočišnou výrobu a citlivé komodity a budou se orientovat pouze na několik ekonomicky nejzajímavějších polních plodin, jako jsou obiloviny a řepka. Pokud toto připustíme, tak dojde k poklesu biodiverzity a organické hmoty v půdě, na což je přímo navázaná schopnost půdy zadržovat vodu v krajině.

Jak to vidíte s finanční podporou českým zemědělcům a potravinářům v rámci schváleného státního rozpočtu pro rok 2019?

Domnívám se, že se podařilo udělat maximum možného. Rozpočet na letošní rok je o 7,2 mld. Kč vyšší (o 14 %) v porovnání s rozpočtem loňským. Národní dotace se podařilo navýšit o 1,75 mld. Kč na 3,8 mld. Kč, přičemž nepovažuji tuto sumu za konečnou a plánuji v průběhu roku vést s ministryní financí jednání o dalším navýšení této sumy. Dochází k vyplacení náhrad za škody suchem. Za velký úspěch považuji prodloužení zelené nafty pro živočišnou výrobu a její celkové administrativní zjednodušení. Původně navrženou kompenzaci pro vlastníky lesů v celkové výši 620 mil. Kč se nám podařilo zvednout o 500 mil. Kč. Toto jsou hlavní příklady toho, jak se snažíme naše zemědělce podporovat a plánujeme v tom pokračovat i nadále.

Čeká vás projednání řady zákonů z oblasti zemědělství. O které jde především?

V tomto roce očekávám, že budeme projednávat soubor novelizací, pro které je společná adaptace nařízení EU o úředních kontrolách. Jedná se konkrétně o novely zákonů o potravinách, o Státní zemědělské a potravinářské inspekci, o veterinární péči, o krmivech a o rostlinolékařské péči. Kromě toho nás čeká novela lesního zákona, která bude reagovat na probíhající kůrovcovou kalamitu úpravou druhové skladby lesů a možností přenosu sadebního materiálu v rámci republiky. Čeká nás též velká novela vodního zákona, která se bude věnovat problematice sucha.

Hovoří se o potřebě další novelizace zákona o tržní síle. Jak to vypadá s přípravou této novelizace?

Novela zákona o významné tržní síle je dlouhodobě skloňované téma při našich jednáních a průběžně se k němu vracíme. V této souvislosti byla ustavena pracovní skupina pro dohled nad dodržováním tohoto zákona pod vedením poslankyně Balaščíkové, která ve spolupráci s věcně příslušným podvýborem a zainteresovanými resorty vyhodnocuje aplikační dopady tohoto zákona a zároveň sbírá podklady pro jeho případnou novelu. Já osobně nejsem zastáncem překotných novelizací, domnívám se, že bychom zákon měli nechat nějakou dobu působit a vytvořit dozorovým orgánům prostor pro jeho důsledné vymáhání.

V létě loňského roku jsme spolu hovořili o potřebě prosadit české zájmy v rámci formování Společné zemědělské politiky po roce 2020. Co se, podle vás, od té doby podařilo prosadit, aby některé nesmyslné návrhy Evropské komise byly pozměněny či neutralizovány?

Do rámcové pozice ČR k Víceletému finančnímu rámci se podařilo mezi dvě nejdůležitější priority prosadit kromě kohezní politiky i udržení prostředků na Společnou zemědělskou politiku. Dále jsme podpořili iniciativu Francie, která velmi razantně požaduje udržení finančních prostředků na SZP a podpořilo to již 15 členských zemí EU. Další prioritou je otázka nastavení zastropování. Primárně požadujeme, aby bylo zastropování dobrovolné. Pokud by se to nepodařilo, tak trváme na tom, aby se ke stropu přičítaly skutečné osobní náklady, a ne nějaké průměry za stát a obor, a také, aby se do stropu počítala jenom

základní platba, a ne platba na ekologii a citlivé komodity. Tyto požadavky akcentujeme na všech úrovních, na kterých vedeme politická jednání. V této souvislosti jsem se v průběhu roku 2018 účastnil jednání předsedů zemědělských výborů V4, řady jednání v Evropském parlamentu a DG AGRI, opakovaně jsem se sešel s komisařem pro zemědělství Philem Hoganem, komisařem pro rozpočet Güntherem Oettingerem či místopředsedou Evropské komise pro energetickou unii panem Marošem Šefčovičem.

Zdá se, že otázka zastropování přímých plateb u velkých farem i nadále zůstává hlavním problémem, o kterém se v Bruselu nadále jedná. Jak vidíte další možný vývoj?

Je patrné, že se eurokomisař Phil Hogan neustále snaží zastropování zařadit do pravidel Společné zemědělské politiky po roce 2020. Důvody jsou dva. Za prvé by se tím snažil ušetřit peníze na Společnou zemědělskou politiku a za druhé je to motiv politický. Dobře se poslouchá, že se vezme těm velkým, ti to přeci nepotřebují. Již se ale neuvádí, kolik tyto podniky vytvoří produkce a kolik zaměstnají lidí. Tam je jednoznačně vidět, že jsou dotace výrazně efektivněji využité. Kromě toho nemůžeme jít proti větru, když se na celém světě farmy postupně zvětšují, a to neplatí jen v zemědělství. Pro nás by to byla velká rána. Naše obálka by se snížila minimálně o 30 % a postižené by byly především podniky, které se soustředí na živočišnou výrobu. Zároveň chci jasně sdělit, že chceme podpořit i malé zemědělce prosazením vyšší platby na první hektary, takzvanou redistributivní platbou.

V minulých rozhovorech jsme hovořili o potřebě zlomit trend poklesu živočišné výroby u nás a naopak vytvořit podmínky pro její rozvoj, aby se společně s rostlinnou výrobou vzájemně doplňovaly. V čem by měl český stát, podle vás, pomoci?

Živočišná výroba se dá podporovat více způsoby. Například na rok 2018 byly navrženy ze strany Ministerstva zemědělství národní dotace ve výši cca 2 mld. Kč, tento návrh se nám podařilo v rámci zemědělského výboru přepracovat a najít v rozpočtu Ministerstva zemědělství průřezově další 1 mld. Kč na posílení těchto dotací. V průběhu roku jsem pak vedl řadu společných jednání s ministryní financí Alenou Schillerovou a ministrem zemědělství Miroslavem Tomanem a podařilo se v rozpočtu najít dalších cca 900 mil. Kč na posílení dotačních titulů směřujících primárně do živočišné výroby přes nákazový fond a welfare zvířat. V minulosti byl jejich objem jen kolem 1 mld. za rok a to způsobilo ten obrovský propad především v živočišné výrobě. Nyní se pohybuje téměř u 4 mld. za rok. I když je to o dost méně, než mají vyspělé členské země EU, tak už to postačuje alespoň k udržení stavů a k mírnému růstu.

Podpora živočišné výroby je také jedním ze základních úkolů Programu rozvoje venkova...

V Programu rozvoje venkova je několik dotačních titulů na podporu živočišné výroby. V jedné skupině jsou nárokové podpory, které jsou vyplácené na hektar, nebo kus hospodářského zvířete. To je podpora Agro-envi opatření, dobré podmínky hospodářských zvířat

a podpora méně příznivých oblastí ANC (dříve LFA). Jsem moc rád, že se podařilo prosadit motivační systém plateb ANC, kde podniky se zatížením nad 0,3 VDJ/ha berou vyšší sazbu. Obdobná motivace je i u nově schválené zelené nafty. Tyto kroky by mohly motivovat k navýšení produkce živočišné výroby. Druhou skupinou jsou dotace na investice, kde pro zemědělce jsou důležité investice do zemědělského majetku, investice do zpracování a podpora mladých začínajících zemědělců. Podporu investic z Programu rozvoje venkova je možné kombinovat s podporou úvěrů přes PGRLF.

Jak lze řešit generační obměnu, aby se mladí a dospívající lidé zajímali o zemědělství a venkov, či jak zastavit vyliďňování venkova a stěhování z vesnic do měst?

Počet lidí pracujících v zemědělství rok od roku klesá. Ne dramaticky, přesto ale klesá. Zásadní problém však představuje věková skladba. Zde si do budoucna zaděláváme na velké problémy, neboť nám populace pracujících v zemědělství rychle stárne. Musíme mladým lidem nabídnout možnost se prací v zemědělství uživit. Představit jim zemědělství jako atraktivní a perspektivní obor. Jsem rád, že se nám v minulosti podařilo spustit dotační program na podporu Center odborného vzdělávání. Je však třeba i nadále posilovat učňovské obory a střední školství a hlavně je více propojit s reálnou praxí.

Miroslav Svoboda

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE – 14 % PLOCH VERSUS 1 % SPOTŘEBY BIOPOTRAVIN?

EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE FUNGUJE 30 LET, VÍCE NEŽ 4 600 FAREM V REŽIMU EZ PEČUJE O 14 % ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY ČR. ZEMĚDĚLSKÁ PRODUKCE EKOFAREM DOSAHUJE 6,8 MLD. KČ, COŽ S OHLEDEM NA ODLIŠNÉ VÝROBNÍ ZAMĚŘENÍ, VELIKOSTNÍ STRUKTURU A PŘÍRODNÍ PODMÍNKY, VE KTERÝCH SE EZ ROZVÍJÍ, LZE POVAŽOVAT ZA DOBRÝ VÝSLEDEK. DOMÁCÍ BIOPRODUKCE BY POTENCIÁLNĚ UMOŽNILA VÝROBU ČTYŘNÁSOBNĚ VÍCE BIOPOTRAVIN, NEŽ JE TOMU DNES. ROZVOJ VŠAK BRZDÍ MALÁ OSVĚTA A NÍZKÝ ZÁJEM ČECHŮ O BIOPOTRAVINY.

Trocha historie...

V České republice se vznik ekologického zemědělství datuje od roku 1990, kdy byly za součinnosti Ministerstva zemědělství, Sdružení Libera a Svazu PRO-BIO (svazy sdružující ekologické zemědělce) položeny základy celého systému. První iniciativou však bylo již v roce 1988 založení „Odborné skupiny pro alternativní zemědělství“ pod Československou vědeckotechnickou společností (ČSVTS), jež se snažila přebírat informace ze zahraničí a ověřovat ekologické zemědělství v našich podmínkách. Ještě před rokem 1989 bylo vyhlášeno přechodné období na ekologické zemědělství ve třech podnicích: ZD Dubicko, statek Hanušovice v Jeseníkách a ZD Starý Hrozenkov v Bílých Karpatech, které hospodaří ekologicky dodnes a je tak nejstarším ekologickým statkem v ČR.

V letech 1990 až 1992 byly uvolněny první finanční prostředky na podporu vzniku ekologicky hospodařících podniků, které se staly zřejmě hlavním důvodem nárůstu ploch až na

cca 15 tis. ha. V té době v ČR působilo pět svazů ekologických zemědělců. Rozhodnutí MZe zrušit dotace způsobilo v letech 1993–1996 stagnaci ploch, ale zároveň mělo pozitivní vliv na kvalitativní rozvoj ekologického zemědělství. Řada podniků hospodařících ekologicky jen kvůli dotacím ukončila svou činnost, počet svazů se redukoval na dva a MZe se věnovalo především přípravě metodických a legislativních kroků a sjednocování celého hnutí. V roce 1993 byl zaveden Metodický pokyn pro ekologické zemědělství č. 665/93-340, první jednotná směrnice EZ v ČR, a od roku 1994 jednotná ochranná známka pro biopotraviny (biozebra). V této době začali působit na českém trhu větší zpracovatelé a obchodníci a postupně se zvyšovalo povědomí spotřebitelů o tomto typu produkce. Posledním důležitým krokem pak byl v roce 1999 vznik nezávislé kontrolní organizace KEZ o.p.s., která je zárukou dodržování přísných pravidel ekologického hospodaření.

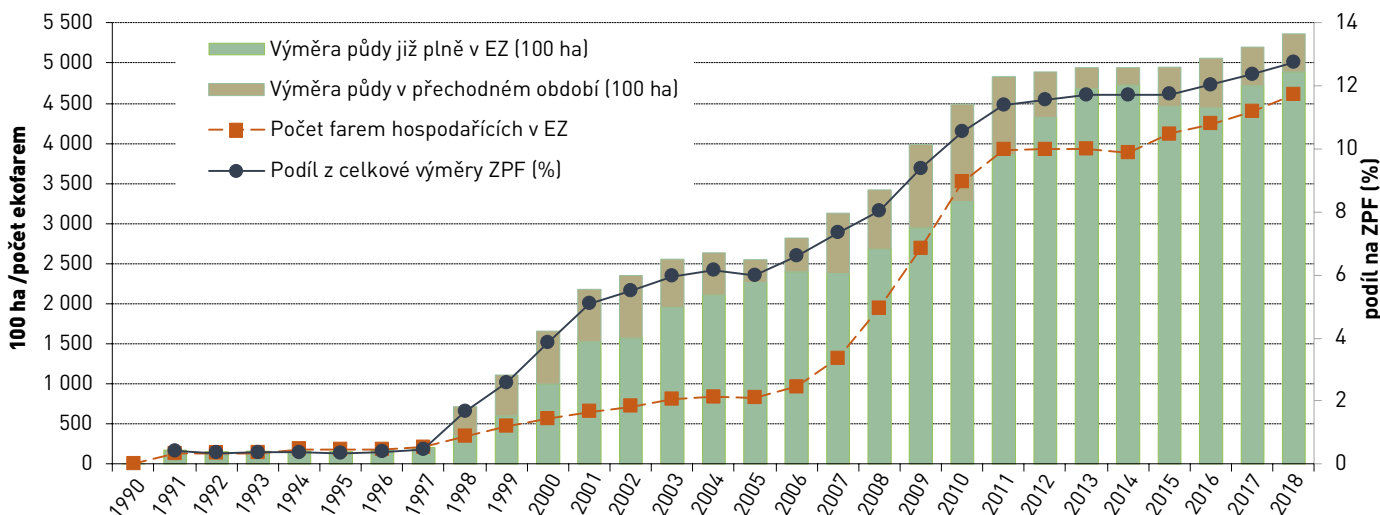
V roce 1998 došlo k obnovení finanční podpory pro ekologické zemědělce, nejprve v rámci

národní podpory mimoprodukčních funkcí zemědělství a po vstupu do EU v rámci agroenvironmentálních opatření v Programu rozvoje venkova. V roce 2000 byl schválen zákon o ekologickém zemědělství č. 242/2000 Sb., od roku 2004 k rozvoji přispívá také Akční plán pro rozvoj ekologického zemědělství v ČR. Výsledkem společného působení výše uvedených událostí je skutečnost, že ekologické zemědělství je dnes v ČR stabilizovaný zemědělský systém, který je státem podporován a je dobrou alternativou vývoje zemědělství v ČR do budoucnosti.

Rozsah ekologického zemědělství v ČR

Výměra ekologicky obhospodařovaných ploch i počet ekofarem každoročně narůstá. Ke konci roku 2018 hospodařilo v ČR ekologicky přes 4 600 farem (téměř každý desátý zemědělský podnik v ČR) na celkové výměře přesahující 520 tis. ha, což představuje 14,7% podíl na obhospodařované zemědělské půdě dle LPIS. V současné době je ekologickými zemědělci obhospodařováno více než 43 % trvalých trav-

Graf 1: Vývoj celkové výměry půdy a počtu farem v EZ a podílu na celkovém ZPF (1990–2018)

Pozn.: ZPF = zemědělský půdní fond dle katastru nemovitostí (ČZÚK). Zdroj: MZe a REP (údaje vždy k 31. 12. daného roku); zpracovala ČTPEZ

ních porostů, přes 3 % orné půdy a 15 % ploch trvalých kultur, zejména sady a dále vinice. Za posledních deset let vzrostla výměra 1,6krát a počet farem stoupl více než dvojnásobně. Zhruba desetina ploch je dnes v přechodném období a představuje potenciál nárůstu ekologických ploch v dalších letech (viz graf 1).

Pět nej ekokrajů

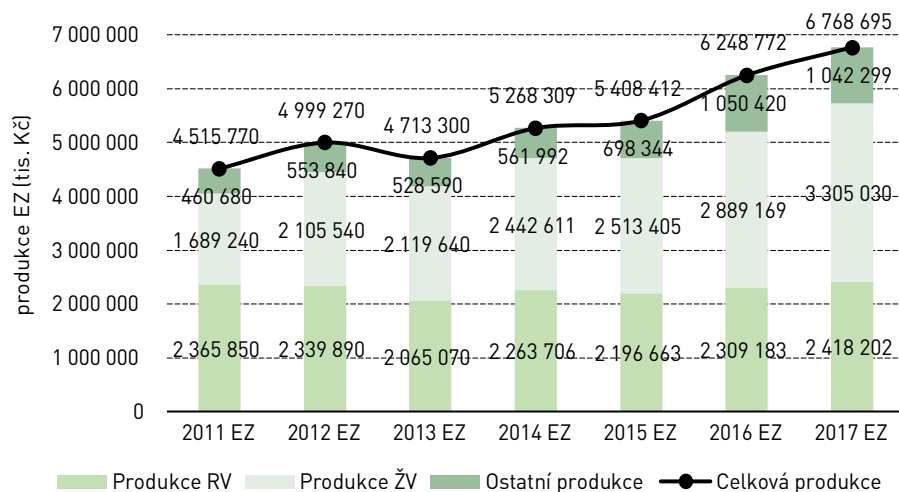
Zastoupení EZ v jednotlivých krajích ČR není rovnoměrné. Největší plochy ekologicky obhospodařované půdy se nachází v pohraničních hornatých okresech Jihočeského, Plzeňského, Moravskoslezského, Karlovarského a Ústeckého kraje. V těchto pěti krajích se nachází téměř 60 % ploch v EZ. V počtu ekologických farem vede dlouhodobě kraj Jihočeský (670 ekofare) následovaný stejně jako v předchozích letech krajem Plzeňským, Moravskoslezským a Zlínským. Z pohledu absolutních hodnot byla největší rozloha ekologicky obhospodařovaných travních porostů v kraji Jihočeském (73 126 ha), u orné půdy v kraji Plzeňském (15 391 ha) a Jihomoravském (14 711 ha) a u trvalých kultur dominoval kraj Jihomoravský (1 872 ha), kde se jednalo zejména o plochy vinic.

Porovnáme-li okresy, nalezneme v naší republice pětici regionů, kde se ekologickému zemědělství vyloženě daří. Největší výměry ploch v EZ leží v okresech Bruntál, Český Krumlov, Tachov, Karlovy Vary a Cheb. Celkově zde ekofarmy obhospodařují cca 135 tis. ha, což je čtvrtina veškeré ekologické plochy ČR.

Produkce ekologického zemědělství ČR

V ČR se ekologické zemědělství rozvíjí zejména v lokalitách, kde je kladen důraz na ochranu přírody, nebo tam, kde jsou zhoršené produkční podmínky. Téměř 90 % ekologicky obhospodařovaných ploch se nachází v méně příznivých oblastech (LFA). Jedná se o téměř

Graf 2: Vývoj odhadu celkové produkce ekologického zemědělství (2011–2017)

Zdroj: Šetření FADN CZ

veškerou výměru travních porostů a až 70 % orné půdy. Tomu odpovídá i struktura užití zemědělské půdy, která je ve srovnání s konvenčním zemědělstvím (KZ) výrazně odlišná. V EZ dlouhodobě dominují trvalé travní porosty, v roce 2018 s výměrou přesahující 435 tis. ha a podílem 83 % na celkové výměře v EZ. Orná půda zabírá téměř 81 tis. ha, což představuje 15% podíl na celkové půdě v EZ. Okolo 1 % ploch v EZ zabírají trvalé kultury (6 tis. ha). V konvenci naopak dominuje orná půda (70 % zornění), travní porosty zabírají zhruba 25 % ploch a necelá 2 % připadají na trvalé kultury. Většina konvenčních podniků hospodaří v produkčních oblastech mimo LFA. Odlišné je i výrobní zaměření ekofare – dominuje pastevní chov masného skotu, dále chov ovcí a koz. Naopak v konvenci je rozhodujícím výrobním zaměřením plní výroba, dále smíšená výroba a produkce mléka. Rozdíl je i ve velikosti podniků – v EZ převažují

podniky fyzických osob převážně malé velikosti, zatímco v KZ mají rozhodující roli velké podniky právnických osob. Rozdíl je i v cíli hospodaření – cílem EZ není maximalizace produkce a zisku. EZ se snaží o tzv. ekologickou intenzifikaci, tj. optimální produkci s ohledem na přirozené možnosti prostředí, spojenou s dodatečným poskytováním veřejných statků, jež zatím neumíme kvantifikovat a zahrnout do ekonomiky podniků.

Dle šetření FADN CZ byla celková produkce ekologických podniků za rok 2017 odhadnuta na 6 768 mil. Kč, což představuje 5,1% podíl na celkové zemědělské produkci ČR. Hodnota produkce z ekofare se každoročně zvyšuje (viz graf 2). Bohužel je nutné dodat, že přibližně polovina produkce ekofare (obilí, mléko, maso) se vyváží do zahraničí. Zbytek sice zůstává v ČR a využívá se k výrobě

VAZBA MEZI VÝMĚROU PŮDY V EZ A SPOTŘEBOU BIOPOTRAVIN NENÍ ZCELA PŘÍMÁ

V některých zemích jako Lucembursko či Dánsko spotřeba biopotravin vysoce překračuje rozsah ekologického zemědělství, naopak zejména ve východních zemích – na Slovensku, v Lotyšsku, Estonku i České republice – je podíl spotřeby biopotravin vůči rozsahu ekologických ploch nízký. Nízká spotřeba biopotravin může být způsobena nedostatkem surovin v důsledku nižší intenzity produkce v EZ, avšak mnohem významnějším faktorem je nedostatečná osvěta veřejnosti a chybějící podpůrné státní mechanismy na straně poptávky (např. bio ve školním stravování či programech ovoce a zelenina nebo mléko do škol apod.)

Podíl ploch v EZ na celkové zemědělské půdě a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů ve vybraných zemích Evropy (2016)

Rok 2016	AT	EE	SE	IT	LV	CH	CZ	SK	DK	DE	BE	FR	LU
Podíl EZ na celkové zem. půdě (%)	21,9	18,9	18,0	14,5	14,3	13,5	12,0	9,9	7,7	7,5	6,0	5,5	3,3
Podíl bio na celkové spotřebě potravin (%)	7,9	1,6	7,9	3,0	0,2	8,4	0,9	0,2	9,7	5,1	3,2	3,5	8,6

Pozn.: Země jsou v tabulce seřazeny podle podílu ploch v EZ na celkové zemědělské půdě.
Zdroj: FiBL-AMI survey 2018; zpracovala ČTPEZ

potravin, ale jen část se uplatní na trhu v bio kvalitě – vzhledem k nízké poptávce Čechů po biopotravinách končí řada biosurovin v běžných konvenčních potravinách.

Trh a spotřeba biopotravin

Dle naposledy zveřejněných údajů celkový obrat s biopotravinami českých subjektů dosáhl v roce 2016 přibližně 4,19 mld. Kč. Z toho spotřebitelé v České republice utratili za biopotraviny 2,55 mld. Kč, což představuje 13,5% meziroční nárůst. Téměř 40 % z celkového obratu za biopotraviny bylo exportováno (zboží za 1,64 mld. Kč), srovnatelnou hodnotu však představuje naopak dovoz biopotravin do ČR ze zahraničí. Průměrná roční spotřeba na obyvatele vzrostla na 241 Kč a podíl biopotravin na celkové spotřebě potravin a nápojů v roce 2016 dosáhl 0,9 %.

14 % ploch versus 1 % spotřeby biopotravin

Z výše uvedeného textu je patrné, že čísla souhlasí, ale tvrzení, že EZ produkuje na 14 % zemědělské půdy jen 1 % potravin, není správné. Ekologické zemědělství tvoří dnes 5 % celkové zemědělské produkce ČR, což lze s ohledem na odlišné cíle, výrobní zaměření, velikostní strukturu a zejména přírodní podmínky, ve kterých se u nás rozvíjí, považovat za více než dobrý výsledek. Bioprodukce tu je a roste, jen ji zatím neumíme ocenit, a tak nám odplová za hranice. Potenciálně by objem domácí bioprodukce vystačil k výrobě čtyřnásobného množství biopotravin, než je tomu dnes, a podíl spotřeby by se pak

dostal na 3 až 4 % celkové spotřeby potravin a nápojů.

Nedávejme za vinu ekologickým farmám a výrobcům biopotravin, že průměrný Čech utratí za biopotraviny šestkrát méně než průměrný Evropan a po 30 letech fungování ekologického zemědělství v ČR stále netuší, proč domácí biopotraviny nakupovat. Ze zkušeností z jiných zemí jednoznačně vychází, že hlavním tahounem rozvoje EZ nejsou dotace, ale dlouhodobá a uvědomělá poptávka spotřebitelů. V řadě zemí, dnes už i východní Evropy, probíhají národní informační a propagační kampaně, které se snaží vysvětlovat benefity ekologického zemědělství a spotřeby biopotravin jak z pohledu ochrany půdy, vody a krajiny, tak z pohledu zdravotní prospěšnosti pro společnost. Věřme, že i u nás něco podobného zažijeme...

Zpracovala Andrea Hrabalová pro Českou technologickou platformu pro ekologické zemědělství

NESOUHLAS SE ZRUŠENÍM POVINNOSTI PŘIMÍCHÁVAT BIOPALIVA

ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ ČESKÉ REPUBLIKY NESOUHLASÍ S POSLANECKÝM NÁVRHEM PIRÁTŮ NA ZRUŠENÍ POVINNOSTI PŘIMÍCHÁVÁNÍ BIOPALIV DO POHONNÝCH HMOT. „ČESKÁ REPUBLIKA JE VÁZÁNA POVINNOSTÍ PLNIT EKOLOGICKÉ LIMITY DOHODNUTÉ V EVROPSKÉ UNII A PŘIMÍCHÁVÁNÍ BIOSLOŽKY DO POHONNÝCH HMOT JE JEDNÍM Z PILÍŘŮ SNÍŽENÍ EMISNÍ ZÁTĚŽE ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ,“ ŘEKL NA TISKOVÉ KONFERENCI PŘEDSEDA ZEMĚDĚLSKÉHO SVAZU ČR ING. MARTIN PÝCHA.

„V současné době nemáme příliš jiných možností, jak tento závazek splnit,“ doplnil předseda svazu. Jak uvedl, naše republika nemá vhodné podmínky, aby závazek na výrobu energie z obnovitelných zdrojů mohla splnit například větším podílem větrné, vodní nebo sluneční energie. Řešením je tak používat na výrobu energie biomasu.

Není přitom pravda, že by při pěstování této biomasy vznikalo větší poškození přírody než při klasickém používání fosilních paliv. Základní podmínkou pro používání těchto zdrojů je, že musejí zajistit o 60 % nižší emise CO₂. Kromě toho prakticky všechny pěstované energetické plodiny při řádném hospodaření mají nulový, nebo naopak žádoucí dopad na kvalitu půdy a zadržování vody v krajině. V ČR se na podporu biopaliv používá především řepka olejka, cukrová řepa

a v menší míře obiloviny. Tyto plodiny pomáhají zemědělcům udržovat dobrý osevní postup a střídání plodin. Z agroekologického hlediska je velmi cenná především řepka, která má dobrou půdoochrannou funkci a je výbornou předplodinou pro potravinářskou pšenici. Díky řepce má pšenice vyšší výnos, a to zhruba o půl tuny. To potvrzují jak zkušenosti z praxe, tak výzkumy financované německou agenturou FNR.

Zajímavé je i srovnání využití plodin na potravinářské nebo krmivářské a energetické využití. Jak řepka, tak cukrová řepa se ze 70 % zpracovává na potraviny a přibližně z 30 % na výrobu biopaliv. Nutno ještě zdůraznit, že i zbytky po výrobě MEŘO a biolihu se uplatní jako součást krmné dávky ve výživě hospodářských zvířat.

Podobný poměr je u využití kukuřice jako obnovitelného zdroje. Více než dvě třetiny pěstované plochy kukuřice na siláž je využito jako základ krmné dávky skotu a cca třetina se používá jako přídavná látka pro fermentaci v bioplynových stanicích. Základem tohoto fermentačního procesu jsou statkové hnůj a kejda (patří mezi odpad) a doplňkem je biologický komunální i jiný odpad.

V současné době, kdy neexistuje odpovídající náhrada, nelze paliva tzv. první generace nahradit. S palivy třetí generace v současné době teprve probíhají experimenty s možnostmi jejich výroby. Vodíkový zdroj energie je také teprve ve fázi testování. A větší elektromobilita je nemožná bez výrazného posílení energetické soustavy státu.

Ing. Vladimír Pýcha, mluvčí ZSČR

MÝTY KOLEM EROZE

O ČESKÉM ZEMĚDĚLSTVÍ PANUJE MNOŽSTVÍ MÝTŮ. ZEMĚDĚLSKÝ SVAZ ČR SE ROZHODL TYTO MÝTY VYSVĚTLOVAT A USPOŘÁDAL TISKOVOU BESEDU U DOBRÉ KÁVY NA TÉMA EROZE. PODLE VYJÁDRĚNÍ MNOHA „ODBORNÍKŮ“ SE ZDÁ, ŽE PŮDA V ČESKÉ REPUBLICE JE TOTÁLNĚ ZNIČENA EROZÍ, ŽE ZA ZNIČENÍ PŮDY MOHOU VELCI ZEMĚDĚLCI, ŽE BYCHOM MĚLI PŘEBÍRAT STRUKTURU ZEMĚDĚLSTVÍ Z OKOLNÍCH ZEMÍ, ŽE NÁJEMCI SE O PRONAJATOU PŮDU NESTARAJÍ JAKO O VLASTNÍ.

Skutečnost je ale poněkud jiná. Když porovnáme oficiální data evropských úřadů, snadno zjistíme, že ve skutečnosti na tom nejsme zle. Samozřejmě. Eroze půdy je problém. Celosvětový problém.

Stále se hovoří o tom, že 60 % půdy v ČR je ohroženo erozí. Důležité slůvko je „ohroženo“. To znamená, že bez jakékoli ochrany by mohlo dojít při souběhu několika nepříznivých faktorů k erozi. Ve skutečnosti došlo v minulém roce k 264 erozním událostem. Vztaheno k počtu žadatelů o dotace jde o 0,88% výskyt. Zajímavé je i srovnání zjištěných nedostatků v rámci správné zemědělské praxe, která by měla technickými opatřeními pomoci bránit erozi.

Česká republika je z hlediska vodní eroze dlouhodobě na úrovni 1,65 t/ha/rok. Tato hodnota by mohla být jistě nižší. Ale státy, které nám jsou dávány za vzor, jsou na tom buď velice podobně, nebo dokonce ještě hůře. Například v Rakousku dosahuje tato hodnota 7,19 t/ha/rok. Zajímavé je sledovat podrobnější znázornění s rozlišením na NUTS2. Naše republika zcela zapadá do hodnocení okolních

zemí. S výjimkou našeho jižního souseda, který i přes podobné podmínky v příhraničních oblastech dosahuje daleko horších hodnot. Nesmyslem je i tvrzení, že k erozi přispívá vysoký podíl pronajaté půdy. Tento podíl je u nás skutečně vysoký. Ale nižší než ve Francii nebo na Maltě či na Slovensku. Pacht zemědělské půdy je obvyklý ve všech zemích a v mnoha přesahuje poloviční podíl. Čeští zemědělci se k pronajaté půdě chovají úplně stejně jako ke své. Kdo se stará špatně o pronajatou, stará se špatně i o vlastní. A samozřejmě i naopak. Už jen z toho důvodu, že půdní bloky jsou tvořeny parcelami s více vlastníky a je nemožné při péči oddělit pozemky majitelů hospodářství a pozemky ostatních vlastníků. Problémy způsobuje neochota majitelů přistoupit na znehodnocení svého majetku tím, že místo orné půdy bude část pozemku převedena na jinou plochu, například mez nebo jiný krajinný prvek. Bez rozdílu, zda jde o velkého nebo malého zemědělce.

Rovněž není pravda, že by čeští zemědělci pěstovali pouze omezený počet polních plodin. Opět ve srovnání podle údajů EUROSTAT

české zemědělství patří k těm lepším, které mají pestrou skladbu plodin. Při porovnání mezi státy máme skladbu plodin přibližně stejnou s německými, francouzskými, polskými, slovenskými či belgickými zemědělci a lepší než rakouští, britští či irští.

Zemědělství není jednoduchý obor a péče o půdu nemá jednoduchá řešení. Zpravidla jde o komplex opatření, která musejí být způsobena místním podmínkám. Neexistuje univerzální řešení, které lze použít na celém území. Základním opatřením je zvýšení množství organické hmoty v půdě prostřednictvím pravidelné aplikace statkových hnojiv, pěstování meziplodin a kompostu a zvýšení podílu pěstování víceletých píceňin na orné půdě. Kromě toho je vhodné používat technická a technologická opatření, která pomohou zlepšit půdní vlastnosti a zabránit vodní erozi a zároveň zlepšit efektivitu hospodaření na půdě. Příkladem může být konturové hospodaření. Jde o postup, kdy je na jednom pozemku pěstováno více plodin v pásech, které kopírují vrstevnice.

Ing. Vladimír Pícha, mluvčí ZS ČR

VYLÍT PREMIÉRA I SE ZEMĚDĚLSTVÍM

ŘEPKA OLEJKA NA KRAJI VESNICE, TO NENÍ JEN TAK LECJAKÁ VĚC. KVETE ŽLUTĚ A KRITIKA SE NA NI SNÁŠÍ ZE VŠECH STRAN. NĚKDY HLOUPÁ, ČASTO NEMÍSTNÁ. ALEŠPOŇ TAKTO NĚJAK BY NEJSPÍŠ ZNĚLA AKTUALIZOVANÁ PARAFRÁZE ZNÁMÉ WOLKEROVY BÁSNĚ. ŘEPKA SE TOTIŽ SKUTEČNĚ V ČESKÉ REPUBLICE STALA SYMBOLEM VŠEHO NEGATIVNÍHO A V JARNÍCH MĚSÍCÍCH SE ČASTO STÁVÁ „ŽLUTÝM HADREM NA BÝKA“, KTERÝ ROZPOUTÁVÁ DISKUZI O ZDÁNĹIVÝCH NEGATIVNÍCH DOPADECĚH JEJÍHO PĚSTOVÁNÍ. LETOS JSME, JAK SE ZDÁ, ZAČALI O TROCHU DŘÍVE.

Řepka je přitom velmi důležitou zlepšující plodinou (dobrou předplodinou pro obiloviny, kterým po sobě v půdě nechává důležité živiny). Půdu pro řepku je třeba kvalitně připravit včetně důkladného prokypření (půdu pro další plodinu prokypří samotná hluboko kořenící řepka) včetně využití statkových hnojiv, které pozitivně ovlivňují humus v půdě. Řepka je na poli od srpna do července, tedy 11 měsíců, a efektivně tak brání větrné a vodní erozi, což je dneska vedle sucha celospolečenské téma číslo 1. Fundovanější znalci oboru by jistě našli mnoho dalších argumentů. Pro zemědělce samotné existuje vedle agrotechniky a péče o půdu ještě jeden zásadní argument,

kterým je rentabilita pěstování. Se zvyšujícími se náklady na vstupech, jako jsou paliva, pracovní síla, přípravky na ochranu rostlin (kde je možné vybírat z omezeného portfolia), nebo také cena nájmu, musí zkrátka zemědělec stavět na jednu miskou vah právě tyto náklady na straně jedné a tržby na straně druhé. V rozporu s rozšířeným mýtem neexistuje žádná dotace na pěstování řepky. Pěstitel je oprávněn pobírat pouze základní podporu na plochu, která v České republice činí přibližně 3 500 Kč na jeden hektar zemědělské půdy. Na tuto dotaci má nárok pouze v případě, že dodržuje všechny povinné podmínky hospodaření (zodpovědné nakládání s přípravky na

ochranu rostlin), požadavky ochrany vod a udržuje půdu v dobrém zemědělském a environmentálním stavu (ponechání posklizňových zbytků, zajištění půdního pokryvu, protierozní opatření). Pro srovnání je třeba uvést, že průměrná výše nájmu je dnes zhruba podle místa hospodaření na mnoha místech vyšší než základní platba na hektar.

Nicméně zpět k tématu řepky. Za přitakávání neinformované veřejnosti předložila skupina poslanců za stranu Piráti poslancekou iniciativou novelu zákona o ovzduší, která ukončí tak zvané přímichávaní biosložky (metylesteru řepky olejné, MEŘO) do motorové nafty. Pokud by se řepka v současnosti využívala jen k potravinářským účelům, byla by její cena přibližně na 50–70 % její současné ceny. Zemědělci by se tak vzhledem k rostoucím nákladům (náklady na hektar řepky se pohybují kolem 25–28 tisíc), při hektarových výnosech kolem 3–4 tun a realizační ceně 4 500–6 000 Kč za tunu dostali do záporných čísel. Jednalo by se přitom o všechny zemědělce. Nešlo by tedy jen o podniky Agrofertu, které pěstují zhruba 18–20 tisíc hektarů řepky z celkových 400 tis. hektarů ploch. Zkrátka zemědělské podniky pěstující řepku na zbylých 380 tisících hektarech, ať už jsou malé, střední, nebo velké, mají smůlu. Rozkaz zněl jasně, předseda vlády a předseda strany, která zvítězila v demokratických volbách, nesmí projet. Není čas lámat si hlavu s tím „kdo je kdo“.

Doufejme, že si to nemyslí také ti ostatní zemědělci, ty třísky, které létají, když se kácí les, a ta vanička, která se musí vylít i s panem premiérem. Svůj názor mohou koneckonců zemědělci projevit ve volbách, třeba už do těch do Evropského parlamentu, které nás čekají v květnu. Přejme nicméně Pirátům úspěch a nemějme vůči nim předsudky. Třeba se dočkáme bitcoinu namísto vyčpělého eura a ozelenění ve formě velkých širých lánů léčebného konopí. Páni europoslanci a dámy europoslankyně (genderová rovnost musí být) do Bruselu budou cestovat určitě jen pěšky anebo na kole, aby zbytečně nevytvářeli uhlíkovou stopu, a ušetří za nájem kanceláře, protože budou „squatovat“ v některé z opuštěných budov. Koncept vlastnictví je pro Piráty totiž zastaralý.

Ing. Jan Doležal, tajemník AK ČR

S námi
dosáhnete
lepších výsledků.

Kdo nezaseje,
nesklidí.

Pomůžeme vám
dobře hospodařit.

Nabízíme předfinancování přímých plateb bez zástavy majetku, investiční úvěr na půdu, modernizaci výroby či zemědělské techniky a pomůžeme vám se zhodnocením dočasně volných finančních prostředků.

Pro více informací nás kontaktujte:

Martin Potůček, +420 602 328 676,
martin.potucek@unicreditgroup.cz

Michal Červinka, +420 601 572 338,
michal.cervinka@unicreditgroup.cz

www.unicreditbank.cz/web/firmy/zemedelstvi

Jednou jste dole, jednou nahoře.
S námi zvládnete obojí.

Vítejte v

UniCredit Bank

ČAZV FORMUJE NÁRODNÍ POLITIKU VÝZKUMU A VÝVOJE V ZEMĚDĚLSTVÍ!

V PREZENTACI VÝZKUMNÉ A VĚDECKÉ ČINNOSTI V OBLASTI ZEMĚDĚLSTVÍ NELZE OPOMENOUT ČESKOU AKADEMII ZEMĚDĚLSKÝCH VĚD (ČAZV), KTERÁ SE PODÍLÍ NA STANOVENÍ PRIORIT ZEMĚDĚLSKÉHO VÝZKUMU A DÁLE NA PŘÍPRAVĚ A TVORBĚ PODKLADŮ A PRŮBĚŽNÉM VYHODNOCOVÁNÍ ZEMĚDĚLSKÝCH PROGRAMŮ. ZÁKLADNÍM POSLÁNÍM ČAZV JE TRVALÉ ZVYŠOVÁNÍ VĚDECKÉ ÚROVNĚ VÝZKUMNÉ ČINNOSTI A ÚROVNĚ VZDĚLÁVÁNÍ V RESORTU ZEMĚDĚLSTVÍ A ÚČINNĚ PŘÍSPÍVAT K POPULARIZACI VĚDECKÝCH POZNATKŮ.

ČAZV ČESKÁ AKADEMIE ZEMĚDĚLSKÝCH VĚD

Samozřejmě, že ČAZV plní i další úkoly dle požadavků jejího zřizovatele, kterým je Ministerstvo zemědělství (MZe), ať už se jedná např. o připomínkování legislativních dokumentů, či tvorbu strategických a koncepčních dokumentů. Zaměřuje se také na podporu mezinárodní vědecké spolupráce, zvláště pak na spolupráci s Uníí evropských zemědělských akademií. O vysvětlení základních aspektů její činnosti jsme požádali místopředsedu prof. Ing. Viléma Podrázského, CSc. a ředitelku ČAZV Ing. Hanu Urbancovou, Ph.D. Rozhovor doplnil také předseda Ing. Jan Nedělník, Ph.D.

„Nemohu opomenout zlato naší akademie, a to 11 mezinárodních vědeckých časopisů, z nichž 9 má udělen impakt faktor, což představuje významný ukazatel kvality vydaných publikací“, charakterizovala ČAZV úvodem ředitelka Hana Urbancová. Zároveň poukázala, že vedle již zmíněných činností má Česká akademie zemědělských věd, a to s ohledem na novou zřizovací listinu, také ambici podílet se např. i na mimoškolní výchově a vzdělávání, pořádání kurzů, školení, včetně lektorské činnosti, poradenské a konzultační aktivitě a spolupráci při organizování veřejných soutěží, dále při zpracování odborných studií a posudků či při reklamní činnosti, marketingu a mediálního zastoupení.

„V současné době se podílíme na tvorbě Společné zemědělské politiky. Díky širokému rozsahu odborného zaměření našich odborů v rámci zemědělských věd jsme se společně zapojili do pracovní skupiny Transfer znalostí, kde je řešena problematika podpory výzkumu, inovací a přenosu znalostí do zemědělské praxe“, dále uvedla Hana Urbancová. Dalším projektem, na němž se členové ČAZV podílejí, a to ve spolupráci s jednotlivými odbory MZe, je příprava analytických podkladů nové koncepce biohospodářství, jež představuje aktuální problematiku vyplývající z dosavadního dynamického vývoje bioekonomiky. Tomuto tématu se věnuje předseda Jan Nedělník: „Jedná se o strategickou oblast zaměřenou na dlouhodobě udržitelné využívání obnovitelných zdrojů, založenou na inovacích a znalostech. Vzhledem k absenci národní strategie je Česká republika společně s ostatními státy Víšegrádské čtyřky zakladatelem iniciativy BIOEAST, která chce rozdíly v přístupu mezi zeměmi západní, střední a východní Evropy vyrovnat.“

Novinkou v řešení této problematiky biohospodářství je podle ředitelky Hany Urbancové vznik první Platformy pro bioekonomiku České republiky, jejímž cílem je soustavně prohlubovat znalosti v relevantních oblastech a podporovat jejich využití v praxi na úrovni podniků i v veřejné správě při dodržování principů udržitelného rozvoje. V této souvislosti zmínila dále aktivní zapojení Odboru rostlinolékařského, jenž je jedním z hlavních organizátorů národních akcí k Mezinárodnímu roku zdraví rostlin, kterým byl stanoven rok 2020.

Na moji otázku, jak se členové ČAZV aktivně zapojují do těchto projektů, odpověděl profesor Vilém Podrázský, že členové ČAZV svými projekty pokrývají celou oblast výzkumu v oblasti zemědělství, lesnictví a potravinářství ovšem jako pracovníci „svých“ institucí, tj. univerzit, výzkumných ústavů apod., kdežto na úrovni ČAZV převažuje příprava koncepcí a strategií pro Ministerstvo zemědělství. Ředitelka Urbancová k tomu dodala, že Česká akademie zemědělských věd měla k 31. 12. 2018 celkem 655 členů, kteří jsou zároveň zaměstnanci jiných organizací a institucí.

Jedním z příkladů projektu je, že v rámci první výzvy Technologické agentury ČR programu „Národní centra kompetence 1“ bylo nově podpořené pouze jedno centrum, které je zaměřené na oblast biologických a zemědělských věd – Biotechnologické centrum pro genotypování rostlin. Posláním centra je rozvoj a aplikace moderních biotechnologických metod, které umožní řešit stále náročnější požadavky spojené s tvorbou nových odrůd reagujících např. na klimatické změny.

Koordinátor projektu Jan Nedělník k tomu uvedl: „Projekt propojuje většinu významných pracovišť v ČR a vytváří atraktivní nabídku pro 4 komerční společnosti, které jsou zapojeny do řešitelského týmu. Jsem rád, že společně můžeme přinést odvětví českého zemědělství nové progresivní postupy a metody a přispět k jeho udržitelnosti a konkurenceschopnosti“, poznamenal předseda Jan Nedělník.

Kůrovcová kalamita je rovněž v centru pozornosti

V souvislosti s výzkumnými úkoly, které jsou v gesci Ministerstva zemědělství, jsem logicky položil otázku, jakým způsobem se ČAZV podílí na řešení kůrovcové kalamity. Místopředseda Vilém Podrázský, který je zároveň vedoucím Katedry pěstování lesů na Fakultě lesnické a dřevařské ČZU v Praze, odpověděl, že problematiku kůrovce řeší řada týmů Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti (VÚLHM) a na obou lesnických fakultách. Jen na té pražské je jich několik, včetně rozsáhlého projektu s excelentními mezinárodními týmy. Výše zmíněné projekty se zabývají jednak biologií jednotlivých druhů kůrovců, jednak obrannými a ochrannými opatřeními, výzkumem jednoznačně základního charakteru i přímými aplikacemi. Pozornost je věnována i návazným problémům, například problematikou zalesňování rozsáhlých holín, které vznikly v důsledku hynutí smrku, ale i jiných dřevin. ČAZV pak vytváří jednu z platform, kde se výsledky výzkumu prezentují.

Aktivní spolupráce se slovenskými kolegy
ČAZV dlouhodobě a aktivně spolupracuje se Slovenskou akadémiou půdohospodářských

vied. Spolupráce se vedle publikační činnosti odehrává při pořádání společných vědeckých konferencí, k nimž například patřil loňský 21. ročník české a slovenské konference o ochraně rostlin či vystoupení předsedy Jana Nedělníka v prosinci 2018 na konferenci ve Výzkumném ústavu rostlinnej výroby v Piešťanoch, a to k stoletému výročí založení Československa a historii výzkumu v rostlinné produkci a šlechtění rostlin. Hlavními tématy konference bylo uchování genetického materiálu pro budoucí generace a spolupráce obou zemí ve šlechtění. „Ráda bych také všechny čtenáře vašeho časopisu pozvala na mezinárodní konferenci Economics, Management and Technology in Enterprises 2019, která se uskuteční 9.–10. 5. 2019 na Technické Univerzitě ve Zvolene na Slovensku, kterou spoluorganizuje ČAZV,“ prohlásila Hana Urbancová.

ČAZV je členem Unie evropských zemědělských akademií

V roce 2018 se konalo již 10. valné plenární zasedání Unie evropských zemědělských akademií (UEAA), ve které je zastoupena také ČAZV, a to právě jejím místopředsedou profesorem Vilémem Podrázským, který v letošním roce nadále zůstává členem Řídicího výboru UEAA. Mimochodem, v současné době ČAZV připravuje zasedání Řídicího výboru UEAA v ČR, které by se mělo konat na podzim roku 2019 u příležitosti oslav 95. výročí založení Československé akademie zemědělské, která byla zřízena výnosem Ministerstva zemědělství ČSR ze dne 29. listopadu 1924 a Ministerstva vnitra ČSR ze dne 5. prosince 1924 jako ústřední vědecká zemědělská instituce, podporující badatelskou práci, osvětu a využití vědeckých poznatků v praxi.

Pokud jde o spolupráci s ostatními institucemi, Česká akademie zemědělských věd logicky spolupracuje s Agrární komorou ČR (aktualizace dohody v roce 2013). Spolupráce s nevládními organizacemi je důležitá nejen proto, že sdružují uživatele výsledků výzkumu, ale také pro možnost diskuse nad tématy, která by měl zemědělský výzkum řešit. „V roce 2018 podepsala ČAZV také memorandum o spolupráci s Národním zemědělským muzeem a naše akademie se stala oficiálním garantem tamní Objevovny. Nesmíme opomenout ani duben 2018, kdy byla podepsána spolupráce s vydavatelstvím odborných časopisů, odborné literatury a specializovaných internetových portálů Profi Press s.r.o, kde mj. vychází i časopis Zemědělec, v němž také řada členů ČAZV publikuje“, uvedla Hana Urbancová. „Z vysokých škol a univerzit probíhá hlubší spolupráce především s Českou zemědělskou univerzitou v Praze, dále pak s Mendelovou univerzitou v Brně a Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích“, doplnil profesor Podrázský.

Popularizace výsledků vědeckého výzkumu

Podle ředitelky Urbancové je jedním z hlavních posláních akademie popularizace vědecké a výzkumné činnosti s cílem dostat je co nejdříve do praxe k zemědělcům. Slouží k tomu mj. využití každoročně vyhlašované soutěže „Cena ministra zemědělství pro mladé vědecké pracovníky“ a „Cena ministra zemědělství za nejlepší realizovaný výsledek výzkumu a experimentálního vývoje“. Rovněž pak členové odborů ČAZV, např. na Zemi živitelce, prezentují úspěšné výsledky výzkumů a jejich přínosy pro zemědělskou praxi. Členové odborů ČAZV také pravidelně publikují odborné vědecké výstupy jak v mezinárodních odborných vědeckých časopisech, tak i v populárním či odborném tisku, který je určen pro širokou odbornou i laickou veřejnost.

Bohatá vydavatelská činnost

V dalším průběhu naší diskuse jsme se dostali i k vydavatelské činnosti ČAZV. Profesor Podrázský k tomu řekl, že „práce publikované v časopisech vydávaných ČAZV jsou citovány v celém světě. Více samozřejmě v Evropě, ale citují je vědci ve všech oblastech s podobnými výzkumnými projekty“. Do redakcí v úvodu zmíněných 11 vědeckých časopisů bylo v roce 2018 zasláno 3 046 článků a publikováno bylo 551, což ukazuje na značný zájem odborníků. ČAZV spolupracuje při vydávání časopisů s více než 1 200 lektory z celého světa a vydává 86 čísel časopisů ročně. Nejstarším vydávaným časopisem je Plant Protection Science – vydávaný dříve pod názvem Ochrana rostlin již od roku 1921. Podle Hany Urbancové velký zájem tuzemských i zahraničních čtenářů o zemědělskou problematiku zaznamenala ČAZV také v návštěvnosti oficiálních stránek akademie (cazv.cz i stránek časopisů) a na svých sociálních sítích, kde neustále stoupá počet pravidelných sledujících. Rovněž upozornila na čtenost webových stránek ČAZV – www.agriculturejournals.cz, kde v roce 2018 byla návštěvnost 246 000 přístupů. Mimo jiné

k tomu poznamenala, že 9,16 % jejich čtenářů bylo z USA, 8,05 % z Indie, 7,85 % z Číny a 5,35 % z České republiky.

Co by se mělo ve výzkumu ještě zlepšit?

V naší diskusi jsme pochopitelně hovořili i o tom, co by se mělo ve výzkumné činnosti, na níž se Česká akademie zemědělských věd plnohodnotně podílí, ještě zlepšit, a to zejména z hlediska podpory českého státu. Profesor Podrázský k tomu prohlásil, že „jako zásadní je třeba vidět podporu samostatné Národní agentury pro zemědělský výzkum (NAZV), kde se lze zaměřit přímo na aktuální témata zastřešovaných odborů. V rámci jiných agentur by zemědělská problematika neměla šanci konkurovat kvůli systému hodnocení výzkumu“. V případě NAZV se jedná o cílený výzkum zaměřený na širší aplikace, jiné agentury pak zajišťují výzkum základní (GAČR) nebo podporují přímo jednotlivé aplikace a akce s konkrétním, úzce vymezeným tématem (TAČR). Problém je jako všude finanční podpora a možná lepší koordinace při diverzifikaci témat. V současné době je hlavním kritériem kvalita výzkumných projektů, i když část prostředků je věnována na projekty přímo vyhlašované MZe jako aktuální avíza. I zde však probíhá standardní náročné řízení. Stát tedy podporuje zemědělský výzkum po kvalitativní stránce dostatečně, po kvantitativní stránce je možno uvažovat o navýšení prostředků.

„Věřím, že zemědělský výzkum bude stále v popředí zájmu a nedojde ke krácení finančních prostředků. Vztáhnou-li tuto otázku přímo na Českou akademii zemědělských věd, jsem ráda, že jsme v současné době velmi aktivní v diskusích o nutnosti kontinuální podpory výzkumu a vědecké činnosti, kterou je nutné propagovat, zaměřovat se na excelentní výsledky, vytvářet expertní týmy s klíčovými znalostmi a klást důraz na transfer znalostí,“ prohlásila závěrem Hana Urbancová.

Miroslav Svoboda

SPOLUPRÁCE NA ŠETRNÝCH OPATŘENÍCH V POVODÍ NÁDRŽE ŠVIHOV

V POVODÍ VODÁRENSKÉHO TOKU ŽELIVKA JE ŘEŠEN NOVÝ PROJEKT ZAMĚŘENÝ NA REALIZACI PŘÍRODĚ BLÍZKÝCH A TECHNICKÝCH OPATŘENÍ NA ZEMĚDĚLSKÉ PŮDĚ V POVODÍ VODÁRENSKÉ NÁDRŽE ŠVIHOV NA ŽELIVCE.

Cílem projektu je zvýšit retenci a akumulaci vody na zemědělském půdním fondu, navrhnout efektivní systémy přírodě blízkých a technických opatření, které by současně řešily i ochranu jakosti vody z plošných zemědělských zdrojů znečištění. Výsledkem projektu budou listy opatření typu A, které jsou podkladem Plánů dílčích povodí. Tato opatření jsou navrhována do lokalit, které jsou nejvíce ohroženy plošným povrchovým i podpovrchovým zemědělským znečištěním. Opatření budou realizována po roce 2022. Do řešení jsou intenzivně zapojeni zástupci dotčených zemědělských subjektů.

Úvod

Vodárenská nádrž Švihov na Želivce je nejvýznamnější zdroj povrchové vody v České republice. Hlavním účelem díla je zajistit zásobování pitnou vodou pro město Prahu, středočeskou oblast a části jihočeské a východočeské oblasti České republiky. Nádrž není výjimečná pouze svým významem pro zásobování obyvatelstva, ale také svojí polohou v intenzivně zemědělsky využívané krajině. V současné době

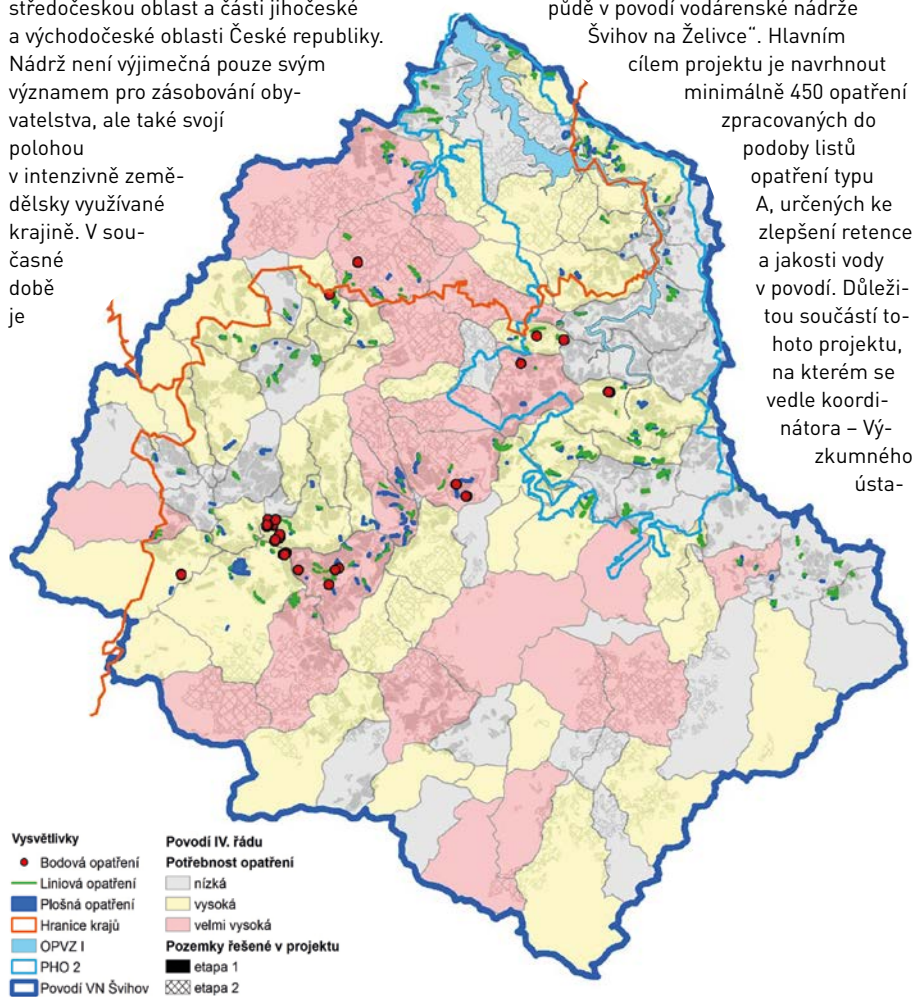
zemědělsky využíváno 54 % plochy povodí, z toho 77 % představuje orná půda. S tím souvisí znečištění vod, které způsobují látky nerozpuštěné i rozpuštěné, transportované povrchovým a podpovrchovým odtokem. Povrchový odtok způsobuje především zrychlenou erozi, vnášející do vod splaveniny a na ně vázané chemické látky (zejména částicový fosfor). Podpovrchový odtok je představován zejména odvodňovacími systémy, které způsobují mj. zvýšené vyplavování rozpuštěných látek (dusičnany a některé pesticidy). Vnos všech těchto polutantů do povrchových vod těsně souvisí s dynamikou počasí (zvýšující se nepravidelnost srážek, dlouhá období sucha, přivalové srážky) a geneticky omezenou infiltrační kapacitou půdy, tedy i nízkou retencí vody v povodí. Z těchto důvodů byl Povodím Vltavy, státní podnik zadán projekt „Přírodě blízká a technická opatření na zemědělské půdě v povodí vodárenské nádrže Švihov na Želivce“. Hlavním

cílem projektu je navrhnout minimálně 450 opatření do podoby listů opatření typu A, určených ke zlepšení retence a jakosti vody v povodí. Důležitou součástí tohoto projektu, na kterém se vedle koordinátora – Výzkumného ústa-

vu meliorací a ochrany půdy, v.v.i. podílejí projekční firmy SWECO Hydroprojekt a.s. a Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s., je spolupráce se zemědělskými subjekty, jejichž zástupci se účastní výběru lokalit vhodných pro návrh opatření.

Materiál a metody

Řešení projektu probíhá na pozemcích obhospodařovaných třiceti zemědělskými subjekty, které se projektu účastní. Tyto pozemky zaujímají 77 % zemědělské půdy v povodí vodárenské nádrže Švihov na Želivce a zasahují do 108 ze 113 povodí IV. řádu. Lokality vhodné pro návrh opatření jsou vybírány ve třech navazujících krocích. Nejprve byly určeny kritické body (průnik povrchových a drenážních vod s vodním tokem, vodní nádrží, rybníkem) a vymezeny lokality ohrožené plošným zemědělským znečištěním na základě provedené syntézy jejich ohroženosti povrchovými i podpovrchovými zdroji znečištění. Ohroženost povrchovým plošným znečištěním byla stanovena pomocí matematického simulačního modelu WATEM/SEDEM, který počítá v rastru zvoleného rozlišení hodnotu průměrné roční ztráty půdy pomocí rovnice USLE a porovnává ji s transportní kapacitou povrchového odtoku. Ohroženost lokalit podpovrchovým plošným znečištěním byla stanovena metodou Souhrnného indexu potřebnosti opatření (SIPO). Index kombinuje negativní charakteristiky území z hlediska jakosti vod (jako jsou podíl orné půdy, podíl odvodňovaných ploch, podíl půd s nízkou retencí pro vodu a živiny) s charakteristikami pozitivními (podíl vodních ploch, podíl zatravněných půd s nízkou retencí pro vodu a živiny). Z takto vymezených ohrožených povodí IV. řádu a jejich subpovodí byla dále vybrána ta, ve kterých se nachází dostatečná rozloha pozemků obhospodařovaných zúčastněnými zemědělskými subjekty. Posledním krokem byl výběr konkrétních pozemků pro vlastní návrhy opatření. Ten byl proveden na základě shody realizačního týmu projektu a zástupců místních zemědělců, v průběhu společně prováděného terénního průzkumu. Vzhledem k silnému angažování zemědělců byly některé systémy opatření navrženy na jejich doporučení také do povodí IV. řádu, která nemají vysokou prioritu návrhů opatření. V daných případech se jedná o subpovodí s lokálními problémy, zejména s erozí zemědělské půdy a souvisejícím transportem znečištění. Navrhovaná opatření byla vybrá-

na ze vzorového katalogu opatření a sdružována do ucelených systémů. Návrhy opatření byly následně projednány se zemědělci, jejichž připomínky byly zapracovány do finálního návrhu, který byl z jejich strany posléze odsouhlasen.

Výsledky

V současné době (konec roku 2018) byla dokončena první etapa tohoto projektu. V jejím rámci bylo zpracováno a se zemědělci projednáno již 698 opatření, která byla umístěna na pozemky obhospodařované 16 zemědělskými subjekty. Návrhy opatření zasahují celkem do 52 povodí IV. řádu, nejvyšší počet byl navržen v povodích 1-09-02-0570-0-00 (Kejtofský potok), 1-09-02-0500-0-00 (Trnava) a 1-09-02-1050-0-00 (Čechtický potok). Kategorizace povodí IV. řádu podle potřeby návrhů a lokalizace opatření navržených v první etapě projektu je prezentována na obr. 1. a jejich počty jsou uvedeny v tabulce č. 1. Z opatření pro snížení povrchového znečištění byly nejčastěji navrhovány protierozní meze (137 případů), zatravněné pásy (83 případů) a zatravnění údolnic (63 případů). Dále často navrhované svodné, zasakovací a retenční příkopy či průlehy byly většinou řešeny v systému s navazujícími suchými či víceúčelovými nádržemi, popř. mokřady. Opatření pro snížení podpovrchového znečištění spočívala zejména v technických modifikacích staveb odvodnění (regulace odtoku, převody vod k infiltraci, eliminace drenáže, zaústění drenáže do mokřadu, zatravnění části odvodněné půdy aj.) Nejčastěji bylo navrhováno opatření typu mokřad v dolní části drenážního systému (35 případů).

Opatření byla zpracována do podoby listů opatření typu A. V tomto listu je popsáno, lokalizováno a dimenzováno jedno konkrétní opatření (např. lokální eliminace drénu). List je opatřen kódem dílčího povodí (v tomto případě DVL – Dolní Vltava a pořadovým číslem). Příklad listu opatření je uveden na obr. 2. Opatření byla navrhována v hydrologicky ucelených systémech tak, aby byla zajištěna jejich optimální účinnost. Příklad kombinovaného systému opatření je znázorněn na obr. 3. Systém byl navržen v katastru obce Mnichovice, v povodí IV. řádu 1-09-02-1040-0-00. Jedná se o lokalitu s velmi vysokou potřebou návrhu opatření, zatíženou povrchovým i podpovrchovým znečištěním. V horní části (západní) bylo navrženo plošné opatření typu Zatravněná údolnice (DVL3080854), které zabraňuje rozšiřování erozních rýh zjištěných terénním průzkumem. Na toto opatření navazuje opatření sedimentační jímka/nádrž (DVL3080855), umístěna na dolní hranici půdního bloku. Do nádrže je sveden povrchový odtok ze zatravněné údolnice. Po usazení sedimentu je voda následně pasivně vypuštěna přepadem do navazujícího mokřadu. Opatření typu mokřad, účinná zejména při odbourávání dusičnanů a pesticidů, byla

v rámci tohoto systému navržena dvě (DVL3080856 a DVL3080857). Oba mokřady leží mimo zemědělský půdní fond a jsou spojena pomocí opatření typu odkrytí zatrubněného hlavního odvodňovacího zařízení (HOZ). Odkrytím HOZ (DVL3080857) vznikne příkop v podobě přirozeného vodního toku, který mimo jiné vytváří lepší podmínky pro procesy samočištění a údržby. Celý systém je uzavřen opatřením typu Svodný odvodňovací příkop/průleh (DVL3080859), které odvádí vodu z mokřadu do Mnichovického potoka.

Diskuse a závěry

Z průběhu řešení projektu a v rámci diskuse se zemědělci vyšlo najevo několik problematických bodů procesu navrhování opatření. Jako nejzávažnější jsou shodně zemědělci i projektovým týmem vnímány složité vlastnicko-uživatelské vztahy k předmětným pozemkům. V budoucnu tak bude nutné zajistit výkup či směnu dotčených pozemků. Za současné situace jsou návrhy opatření směřovány primárně na pozemky ve vlastnictví zemědělských podniků či pozemky ve vlastnictví obce. V případě realizace navržených opatření bude

Přehled typů a počty navrhovaných opatření

Typ opatření	Název opatření	Počet opatření
1	Regulace odtoku z pramenních jímek	2
2	Lokální eliminace drénu (části drénu) – zaslepení	2
3	Objekt na drenáži typu kořenové čistírny	7
4	Biofiltr v návaznosti na drenážní systém	1
6	Rozdělovací objekt	23
7	Šachtice s bezpečnostním odtokem	6
11	Záchytný – odváděcí příkop	5
12	Svodný odvodňovací příkop	25
13	Odváděcí průleh	40
14	Retenční průleh	20
15	Svodný průleh	41
16	Ochranná hrázka	1
17	Polní cesta s protierozní funkcí	1
18	Protierozní mez	135
20	Odkrytí zatrubněných HOZ	18
22	Odkrytí drénu a jeho úplné odstranění	19
25	Převody drenážních vod na úrovni POZ	35
26	Zasakovací drén	12
27	Regulace na úrovni POZ	2
28	Liniová zeleň	10
29	Revitalizace vodního toku	7
51	Protierozní sedimentační nádrž	62
52	Suchá nádrž	24
53	Zatravnění údolnice	62
54	Zatravněný pás	84
55	Zatravnění infiltrační oblasti s návazností na odvodnění	2
57	Tůň dotovaná drenážní vodou nebo tůň na drenážní výusti	14
58	Mokřad v dolní části OS (či v jeho návaznosti)	35
60	Plošné odstranění POZ	2
61	Plošné regulace na úrovni POZ	1

List opatření

Název opatření:	Odkrytí HOZ	ID:	DVL3080003
Vliv:	D - Opatření pro drenážní vody	Typ LO:	A
Typ opatření:	D02 - Odkrytí zatrubněných hlavních odvodňovacích zařízení	DP:	DVL

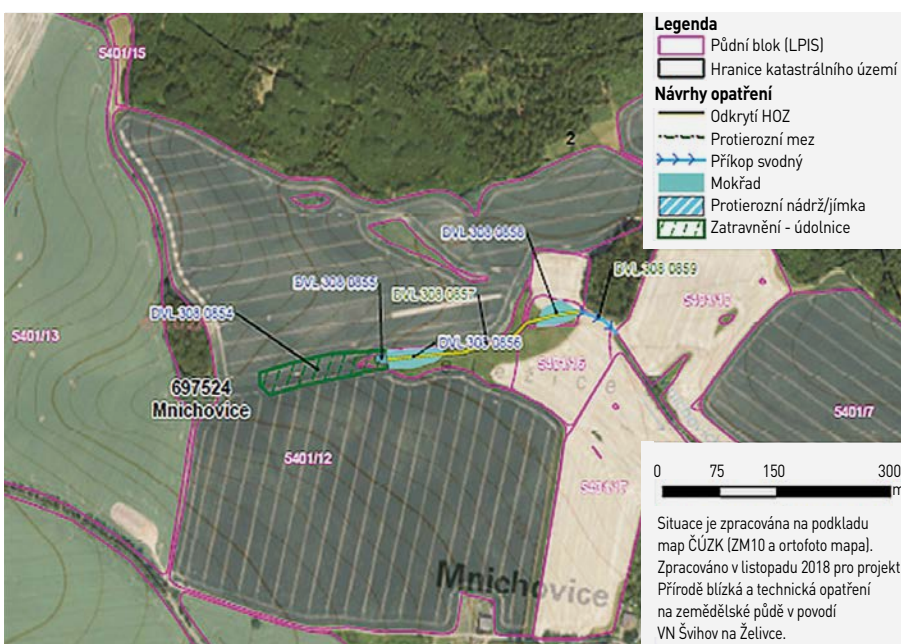
Seznam lokalit, vodních útvarů a půdních bloků dotčených opatřením:			
ID VÚ:	Název VÚ:	Kód obce:	Název obce:
DVL_0470	Čechtický potok od pramene po ústí do toku Sedlický potok	529486	Čechtice
Kód KÚ:	Název KÚ:	ID PB:	
618888	Čechtice	5104/2	
IDVT (CEVT):	Název VT:	Kraj:	Středočeský
10276735	-	ORP:	Vlašim
Dotčené pozemky (KÚ – parcelní číslo)			
618888 - 334/8; 334/9; 334/18; 518; 334/8; 334/18			

Popis opatření	
Obecný popis opatření: Hlavním principem opatření je zrušení zatrubněného úseku HOZ a jeho odkrytí/otevření. Trubní odpad se tak s využitím přírodních blízkých úprav navrací do podoby drobného vodního toku, který, mimo jiné, vytváří lepší podmínky pro procesy samočištění, kontroly a údržby. Opatření je vhodné kombinovat se zatrubněním údolnice (P12), regulací na úrovni HOZ (D12), odkrytí drénu (D06) nebo lokální eliminací drénu (D05)	
Konkrétní popis opatření: Navrhuje se odkrytí hlavního odvodňovacího zařízení a případná revitalizace toku.	

Základní parametry opatření:	
Délka opatření (m)	190
Výška/hĺoubka opatření (m)	-
Plocha opatření (ha)	-
Zásobní objem (m³)	-
Retenční objem (m³)	-
Zdrojová plocha nad opatřením (ha)	112,2
Plocha drenážního systému nad opatřením (ha)	0,7

Investiční náklady (v tis. Kč)	-
Způsob financování	-
Předpokládaný termín realizace opatření	-
Hospodařící subjekt	ZD Čechtice
Nositel opatření	-
Navrhovatel	Povodí Vltavy, státní podnik
Poznámka	-

ID souvisejících opatření v systému opatření (list je nedílnou součástí tohoto systému)
DVL3080004; DVL3080005; DVL3080006; DVL3080007; DVL3080008; DVL3080009; DVL3080010; DVL3080011; DVL3080012; DVL3080013; DVL3080014; DVL3080015; DVL3080016

nutné zajistit dostatek finančních prostředků nejen na financování realizace těchto opatření, ale také na výkup dalších vhodných pozemků (uvažované finanční zdroje jsou zejména Státní fond životního prostředí a Agroenvi

opatření, Neproduktivní intervence, Ekoschémata – programy resortu MZe). Vhodným řešením by bylo zahrnout navrhovaná opatření do návrhu komplexních pozemkových úprav. Dosavadní návrhy komplexních pozemkových

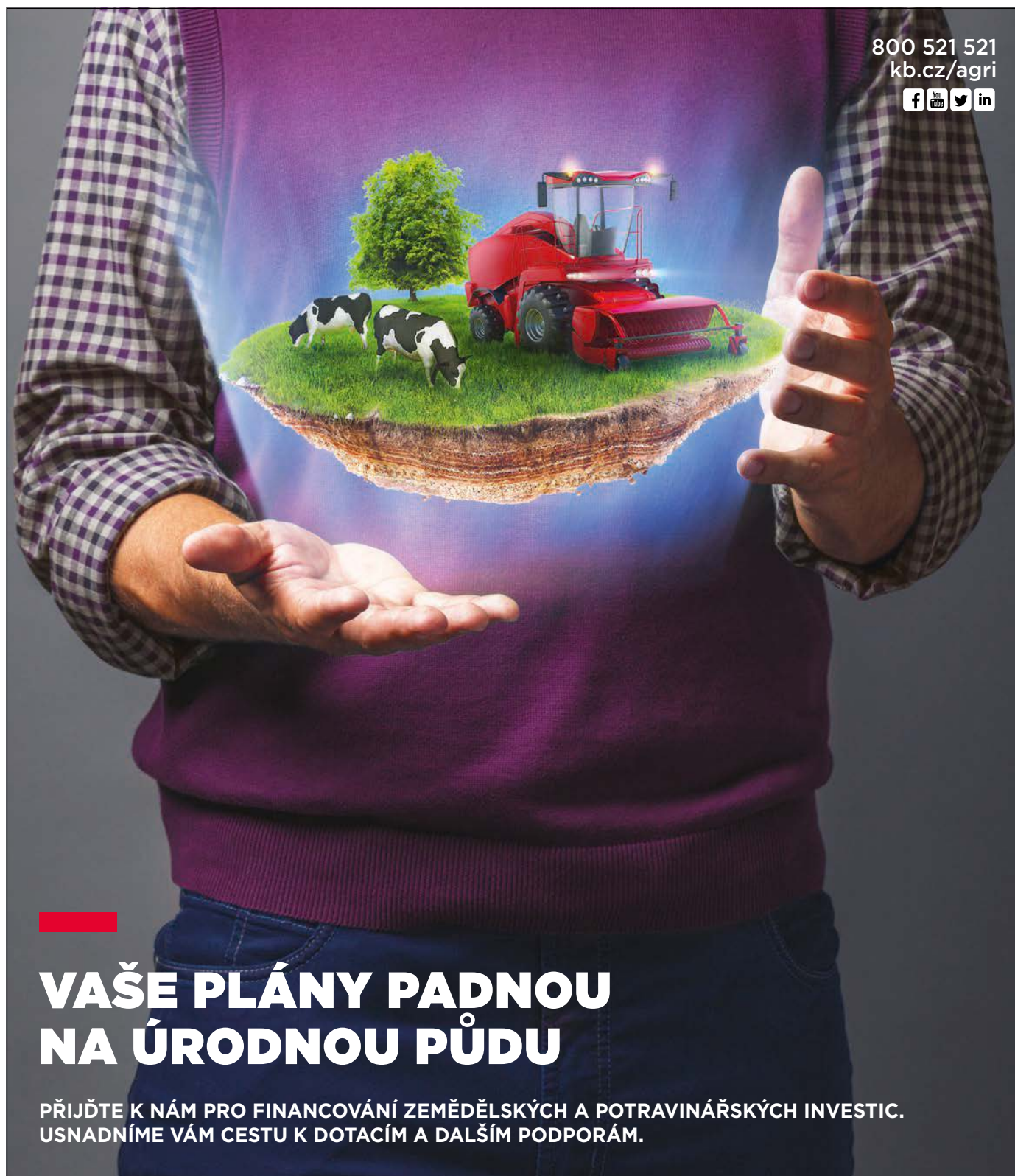
úprav však často nebyly schopny reflektovat potřebu hydrologické provázanosti opatření v území, zejména z důvodu nedostatku pozemků ke směně; často byla řešena v podstatě jen cestní síť. Další možností je větší míra zapojení místních samospráv do realizace opatření, zejména v případě, kdy tímto opatřením bude zvýšena ochrana intravilánu obcí před erozními epizodami.

Zemědělci prokázali značnou ochotu účastnit se tohoto projektu a aktivně se podílet na návrzích opatření, zejména v souvislosti s možností chápat tato opatření jako doplnění či jako možnou, zatím nijak nediskutovanou a neprojednanou alternativu k plošně vymezeným ochranným pásmům vodního zdroje Želivka. Zpracované listy opatření typu A jsou koncipovány tak, aby se staly podkladem pro Plány dílčích povodí Vltavy, včetně povodí Želivky. Jejich následné schvalování bude probíhat dle ustanovení § 25 a § 26 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon). V průběhu procesu schvalování těchto plánů proběhne několik připomínkových řízení, v nichž podobu navržených plánů budou moci ovlivnit zemědělské subjekty i veřejnost. Na konci tohoto procesu budou plány dílčích povodí schváleny krajskými zastupitelstvy příslušných krajů podle své územní působnosti, a to v průběhu 1. pololetí 2022. V případě zařazení návrhů opatření k eliminaci plošných zemědělských zdrojů znečištění do plánů oblasti povodí je jejich budoucí realizace závazná. Realizace schválených opatření bude tedy možná po roce 2022, po zpracování konkrétních prováděcích projektů opatření uvedených v Listech typu A a po následném povolení jejich vlastní realizace příslušnými orgány státní správy. Tento projekt, výjimečný intenzivním zapojením zemědělců do jeho řešení, může v případě úspěchu sloužit jako pilotní projekt pro návrh dalších opatření v počtu dostačujícím pro zlepšení jakosti vod, zvýšení retence vody a snížení eroze půdy v celém povodí VN Švihov. Pokud bude zájem zemědělců, je možno navrhopvat i opatření k akumulaci vody v malých vodních nádržích na zemědělských pozemcích pro využití v období sucha či přísušků.

Poděkování

Tento příspěvek vznikl díky zakázce Povodí Vltavy, státní podnik s názvem Přírodě blízka a technická opatření na zemědělské půdě v povodí vodárenské nádrže Švihov na Želivce.

- Antonín Zajíček, Petr Fučík, Tomáš Hejduk – Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy, v.v.i.
- Vladimír Burian – Sweco Hydroprojekt a.s.
- Jan Petřů – Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s.
- Tomáš Kvítek – Povodí Vltavy, státní podnik

800 521 521
kb.cz/agri

VAŠE PLÁNY PADNOU NA ÚRODNOU PŮDU

PŘIJĎTE K NÁM PRO FINANCOVÁNÍ ZEMĚDĚLSKÝCH A POTRAVINÁŘSKÝCH INVESTIC.
USNADNÍME VÁM CESTU K DOTACÍM A DALŠÍM PODPORÁM.

REÁLNÁ BANKA PRO REÁLNÝ ŽIVOT

Banka roku
2017

Z ÚNOROVÉHO JEDNÁNÍ PŘEDSTAVENSTVA AK ČR

JEDNÁNÍ SE DNE 12. ÚNORA KONALO POD VEDENÍM ZDEŇKA JANDEJSKA A ZA PŘÍTOMNOSTI PETRA JÍLKA, NÁMĚSTKA MINISTRA ZEMĚDĚLSTVÍ, MILOŠE JIROVSKÉHO, ŘEDITELE SEKCE REGIONÁLNÍCH ODBORŮ, A VLADIMÍRA ECKA, ŘEDITELE PGR LF.

V úvodním slově se prezident komory věnoval aktuálním tématům z činnosti komory, jako je řešení protierozní vyhlášky, opatření DZES 5 a požadavek na racionální nastavení DZES 7. Dále se vedlo jednání k novele zákona o ovzduší s dodržení národních závazků přímíchávání biosložek. Zásadní diskuze se vedla k řešení polské kauzy s hovězím masem a nekvalitními polskými potravinami, které podlamují důvěru nejenom v polskou produkci. Představenstvo v této souvislosti vyjádřilo plnou podporu krokům MZe, SVS a SZPI k řešení nálezů nekvalitních a potenciálně rizikových potravin a důslednou ochranu tuzemského trhu, včetně kontrol dovozu v terénu. Prezident členy představenstva také informoval o organizačních změnách vyplývajících z uzavření kanceláře AK ČR v Olomouci, kdy je veškerá činnost přesunuta na úřad AK ČR v Praze.

Náměstek Petr Jílek přítomně informoval o průběhu administrace žádostí za sucho 2018, kde bude většina financí prvního kola vyplacena do konce února. Do druhého kola

na tržní plodiny bylo přijato 3 700 žádostí a teprve na základě součtu finančních požadavků bude rozhodnuto o výši kompenzací na jednotlivé plodiny. Dále vyjasnil systém rozšířené zelené nafty a přípravu prováděcí vyhlášky, vyjádřil se ke státním kontrolám polského masa a upozornil na vládní závazek snižovat rozpočty resortů pro rok 2020. Miloš Jirovský okomentoval harmonogram výplat SZIF, který je bezproblémově plněn, informoval o novelách zákona o zemědělství a o SZIF či plnění 7. kola PRV. Vladimír Eck, ředitel PGR LF, představil aktuální činnost a záměry fondu do budoucna s tím, že hlavní tituly zůstávají nadále v účinnosti a řeší se koncepční nastavení působnosti tak, aby fond vhodně doplňoval a posiloval portfolio resortních podpor.

V rámci komoditní problematiky byla vyhodnocena sklizeň obilovin a řepky, máku, cukrovky, ovoce a zeleniny. I přes nízkou úrodu se musí značná část obilovin vyvézt. Díky otevření trhu biopalivům ze sóji z Jižní Ameriky v objemu 1,2 mil. tun významně roste

tlak na produkci a odbyt řepky, jejíž plocha je pro letošní sklizeň na úrovni do 380 tis. hektarů. Stále větší problémy způsobují neuvážené zakázky přípravků na ochranu rostlin. Nadále zůstává značná rozkolísanost trhu s cukrem a tlak na české producenty ovoce a zeleniny. U živočišných komodit byly vyhodnoceny sektory produkce mléka, jehož produkce meziročně klesla o 1–1,5 %, hovězího a drůbežního masa a vajec, jejichž realizační cena je na hraně rentability. Dlouhodobě kritická je i přes podpory situace v sektoru chovu prasat a výrobě vepřového masa, kde se ze strany chovatelů očekává další snižování stavů, protože produkce je dlouhodobě nerentabilní.

Zcela zásadní budou pro zemědělce volby do Evropského parlamentu, které proběhnou v ČR ve dnech 24.–25. května. Stávající europoslanci necítí vůči českým agrárním prioritám žádné závazky, což se potvrdilo například nyní nezájmem o řešení kompromisních pozměňovacích návrhů k reformě SZP po 2020. Zemědělci by se vůči tomuto měli svou volbou budoucích europoslanců ostře vymezit. Agrární komora společně se slovenskou komorou a stálým zastoupením ČR zorganizovala v Bruselu dne 5. února česko-slovenský večer, kde proběhla debata k aktuálnímu vývoji jednání o Společné zemědělské politice. Jak se aktuálně ukazuje, je pro dobrovolné zastropování 23 zemí EU. Stále více je však mimo jiné pravděpodobnější, že se otázku SZP nepodaří uzavřít a bude nezbytné nastavit parametry pro přechodné období.

Představenstvo AK ČR plně podpořilo tzv. Lesnickou výzvu jako společné prohlášení profesních organizací lesního a dřevařského sektoru o podpoře a přijetí opatření v sektoru lesního hospodářství vedoucí k obnově stabilizace pěstebních, těžebních, zpracovatelských a odbytových možností lesů. Představenstvo vzalo na vědomí aktualizaci organizačního zabezpečení XXVII. sněmu AK ČR, který se bude konat dne 12. května v Brně, dále informaci o předběžném výsledku hospodaření AK ČR v roce 2018 a návrhu rozpočtu pro rok 2019 a plnění příspěvkové kázně. Další řádné jednání je plánované na 11. května 2019.

kancelář AK ČR

ŽIJEME

na venkově

25. ÚNORA 2019

BRAMBORY BYCHOM NEMĚLI NAHRAZOVAT JINÝMI PŘÍLOHAMI

VE SVĚTLE MARKETINGOVÝCH KAMPANÍ PODPORUJÍCÍCH KONZUMACI VŠECH MYSLITELNÝCH „NOVODOBÝCH“ JÍDEL SE TAK TROCHU ZTRÁCÍ NUTRIČNÍ PŘÍNOSY BRAMBOR. A TO PŘESTO, ŽE TUTO KOMODITU ZAŘADILA TŘEBA I AMERICKÁ STUDIE MEZI TAKZVANÉ SUPEPOTRAVINY, COŽ JE SICE SKUPINA VESKRZE UMĚLÁ, ALE PŘECE JEN ZAHRNÚJÍCÍ POTRAVINY, JEJICHŽ NUTRIČNÍ PŘÍNOSY PRO ČLOVĚKA JSOU V MNOHA PARAMETRECH VYŠŠÍ NEŽ U BĚŽNÝCH POTRAVIN.

Brambory jsou jako strava využívány člověkem už zhruba 13 000 let, a to především v Jižní Americe, odkud tato komodita pochází. Do Evropy se ale brambory dostaly až s rozvojem mořeplavectví a původně se pěstovaly jako exotická okrasná rostlina na dvorech šlechticů a movitých lidí. První doložený záznam o vařených bramborách jako potravine na evropském kontinentu pochází z roku 1616, jako vybraná pochoutka se podávaly brambory například na dvoře Ludvíka XIII.

Postupně se ale brambory rozšířily jako potravina pro nejširší masu, a dokonce především pro chudší část společnosti. Dnes jsou brambory jednou z celosvětově nejdůležitějších zemědělských plodin.

To ovšem v současné době bohužel naplatí pro naši zemi, v níž zauímají plochy brambor z celkové výměry zemědělské půdy jen něco přes 1 %. Částečně je to dáno tím, že spotřeba brambor u nás v posledních desítkách let

výrazně poklesla. Ještě v roce 1950 činila spotřeba brambor na osobu a rok v tehdejší ČSSR téměř 146 kilogramů, v roce 2014 již to bylo jen něco přes 94 kilogramů a stávající statistiky uvádějí spotřebu i méně než 70 kilogramů na osobu a rok. Je však třeba doplnit, že na celkové produkci brambor v ČR se kromě profesionálních pěstitelů podílejí i domácnosti a samozásobitelé, přičemž domácí produkce podle odhadů činí více než 100 000 tun ročně. Druhým důvodem pro nižší tuzemskou

produkcí brambor je jejich dovoz ze zahraničí, odkud se k nám importuje už více než 20 % naší spotřeby. Obdobně jako u celé řady jiných zemědělských komodit klesá tak i v tomto případě soběstačnost ČR. Podle Zpráv o stavu zemědělství byla soběstačnost naší země v produkci brambor v roce 2016 na úrovni 83,1 %, o rok později ale již jen na úrovni 78,7 %, a ačkoli za loňský rok nejsou statistiky zcela kompletní, lze se i kvůli nepříznivým klimatickým podmínkám v roce 2018 domnívat, že v minulém roce soběstačnost dále poklesla.

V ČR je zhruba 150 registrovaných odrůd brambor, od raných po pozdní až polopozdní, včetně odrůd vyšlechtěných přímo v naší zemi. Šlechtitelské úsilí však přesto s neztenčenou měrou pokračuje, a to i v jiných zemích. Možným trendem jsou například „nízkokalorické brambory“ (občas se lze setkat s označením Sunlife), které mimo jiné vyšlechtili ve Velké Británii z odrůdy Vivaldi. Podle šlechtitelů trval vývoj nové odrůdy devět let, výsledkem je ale odrůda, která má údajně o 38 % méně škrobu než běžné odrůdy a až o 56 % méně kalorií. Snižovat množství kalorií v již tak kaloricky nepřilíš vydatných bramborách, což se všeobecně považuje za jejich výhodu, se přitom zdá být trošku nošením dříví do lesa, současné spotřebitelské trendy preferující co nejnižší příjem kalorií prostřednictvím stravy ale signalizují, že to svůj smysl má. A tento smysl bude zřejmě ještě dále růst, dokud konzumentům někdo nevysvětlí, že za případná rizika obezity, kterými se někdo zaklíná, zdaleka nemůže jen stravování, ale také celkový životní styl, genetická výbava a množství vydávané energie. Tak či tak je ale produkce „nízkokalorických brambor“ jednou z bramborářských výzev pro budoucnost.

Ještě důležitější výzvou je ale potřeba zvýšit v ČR hektarové výnosy a naopak snížit ztráty při sklizni a posklizňovém zpracování brambor. Ačkoli ČR je v myslích mnoha lidí i zemědělců vnímána jako (někdejší) bramborářská velmoc, ve skutečnosti mají jiné evropské i neevropské země k pěstování brambor lepší půdní i klimatické podmínky. Je to dáno zejména tím, že se hlavně v minulosti u nás pěstovaly brambory na chudších půdách, což vycházelo ze skutečnosti, že brambory nejsou na kvalitu půdy příliš náročné. To je ostatně dáno i jejich jihoamerickým původem.

Na druhou stranu jsou ale nedílnou součástí chudších půd různé velké hroudy, kameny a kamínky, které způsobují při růstu i ve sklizni celou řadu mechanických poškození hlíz. I když kvalitu brambor samozřejmě ovlivňuje výběr odrůdy a doba a způsob jejich skladování, mohou tuto kvalitu do značné míry ovlivnit i sami pěstitelé, a to prostřednictvím pěti základních zásad: rýhováním a separací půdy, sázením na pozemky zbavené kamenů, optimální dobou sklizně, redukcí natě a posklizňovým zpracováním. Kamenů a kamínků by přitom mělo být zbaveno horních 20 až 30 centimetrů půdy.

Důležitý je také pravidelný přísun vody, který lze zvýšit tvorbou hrůbků, z nichž voda za deště neodtéká z polí, ale alespoň část z ní stéká přímo k hlízám. Ani cílená závlivka ale nestačí při teplotách od 30 °C výše, byt to samozřejmě není dogma a záleží na místních podmínkách. Brambory ale, obdobně jako i jiné hospodářské plodiny, při teplotách kolem 30 °C zastavují růst.

Brambory ale také patří mezi komodity, u nichž lze v budoucnosti předpokládat využití

biotechnologií. Ty už zdaleka nespočívají jen v přenosech genů z jednoho druhu organismu na jiný, ale v takzvané „editaci genů“, označované jako technologie CRISPR, při níž se upravuje gen přímo v organismu, který je předmětem tohoto typu šlechtění. Genom brambor byl přitom kompletně dešifrován v roce 2011, takže základ pro moderní formy šlechtění je dán. ČR má ostatně s GM bramborami jako jedna z mála zemí na světě svou praktickou zkušenost v podobě GM brambor Amflora obsahující vhodnější strukturu škrobů pro průmyslové zpracování. (Nejen) kvůli ekologickým aktivistům se ovšem Amflora nakonec na trhu neprosadila.

Nejen obsah a složení škrobů, ale i barevnost dužniny a také hektarový výnos je ovšem geneticky podmíněn. K vývoji nových odrůd navíc podle všeho přispěje pokračující regulace chemických prostředků v zemědělství. Konkrétně v případě brambor jde o uvažovaný zákaz přípravků Neo-Stop, který je třeba v sousedním Německu již od roku 2017 zakázat. Bramborářství u nás, ale i v zahraničí tak čekají v blízké budoucnosti docela zásadní změny a bylo by velmi žádoucí, aby v tom našem pěstitelům, šlechtitelům i ministerským úředníkům neujel vlak. Ne vše bude zřejmě jen o výnosech, na druhou stranu by si plochy brambor u nás v řadě případů zasloužily lepší stanoviště, než na jakých se často pěstují.

A možná i nějakou sofistikovanější podporu než se bramborám v zemi, která bývala bramborářskou velmocí, dostává. Režim integrované produkce podle všeho nestačí.

Petr Havel, foto Nina Havlová

BRAMBORY: PRO ZDRAVÍ, PRO KRÁSU I K PREVENCI CHOROB

POKUD BY SE MĚLY VYJMENOVAT A POPSAT VŠECHNY PŘÍNOSY KONZUMACE A POUŽITÍ BRAMBOR PRO ČLOVĚKA, BYL BY TO SKUTEČNĚ VELMI DLOUHÝ SEZNAM. A ANI TAK BY NEJSPÍŠ NEBYL KOMPLETNÍ, PROTOŽE S POSTUPUJÍCÍM POZNÁNÍM SE NEJEN V PŘÍPADĚ BRAMBOR OBJEVUJÍ NOVÉ LÁTKY ČI JEN STOPOVÉ PRVKY, KTERÉ NA NÁS MAJÍ BLAHODÁRNÝ VLIV. NÁSLEDUJÍCÍ ŘÁDKY JSOU TAK JEN STRUČNÝM VÝČTEM VLASTNOSTÍ, KTERÉ JSOU OBECNĚ POVAŽOVÁNY ZA NEJDŮLEŽITĚJŠÍ, AČKOLI DŮLEŽITĚJŠÍ MŮŽE BÝT TŘEBA I NĚCO JINÉHO.

V prvé řadě je to nízká kalorická hodnota brambor, mimo jiné právě v porovnání s alternativními přílohami hlavních jídel. Zatímco 100 gramů vařených brambor představuje jen 70 kcal, stejné množství ryže má 125 kcal a stejné množství chleba 240 kcal. Zejména porovnání s rýží je přitom dobrým argumentem proti častému nahrazování brambor touto komoditou. Pro mnohé je také rozhodující obsah vlákniny, která se příznivě podílí na trávicích procesech. Vlákniny přitom obsahují brambory pětikrát více než třeba banán. Brambory mají kromě toho vysoký obsah vitamínu C a také selenu, jehož brambory

obsahují více než ořechy nebo různá semínka. V neposlední řadě obsahují brambory i vitamíny skupiny B (B1, B2, B3, B6), vitamín K, kyselinu listovou a pantotenovou a řadu dalších pro tělo důležitých látek.

Drtivá většina pozitiv brambor je spojována s konzumací pečených, vařených i jinak tepelně upravených hlíz brambor, naopak podceňovaná je bramborová šťáva. Z ní je přitom možné připravit například masky regenerující pleť, nakrájené tenké plátky syrových brambor odstraňují akné, bradavice či modřiny, samotná bramborová šťáva

odstraňuje z povrchu kůže přebytečný tuk, nečistoty a bakterie a můžeme ji také použít jako kloktadlo při zánětech mandlí a dutiny ústní. Produktem z brambor je také proto balzám na ruce nebo (společně s medem, vaječným žloutkem a trochou vody) směs na zlepšení kondice a vzhledu vlasů. Syrovou bramborou lze léčit rány způsobené bodavým hmyzem, šťáva ze syrových nastrouhaných brambor umí člověka zbavit pálení žáhy, říhání a nadýmání a pomáhá léčit žaludeční vředy. Tedy: Jezte (i pijte) brambory...

Petr Havel

TRADIČNÍ RECEPTY Z BRAMBOR

I KDYŽ JSOU BRAMBORY VYUŽÍVÁNY PŘEDEVŠÍM JAKO PŘÍLOHA K POKRMŮM Z MASA A OMÁČEK, BYLY ZEJMÉNA V MINULOSTI HOJNĚ KONZUMOVÁNY JAKO SAMOSTATNÉ JÍDLO V RŮZNÝCH ÚPRAVÁCH. POMINEME-LI TU NEJJEDNODUŠŠÍ – BRAMBORY UVAŘENÉ VE SLUPCE (NA LOUPAČKU), KTERÉ SE DÁLE KONZUMOVALY BEZ DALŠÍCH DOPLŇKŮ, ZBÝVÁ CELÁ PLEJÁDA JÍDEL, V NICHŽ JSOU BRAMBORY DOPLNĚNÉ POUZE O DOPROVODNÉ SLOŽKY SLOUŽÍCÍ K DOCHUCENÍ. MEZI TAKOVÉ POKRMY PATŘÍ ZEJMÉNA BRAMBOROVÁ KAŠE, ŠKUBÁNKY A CMUNDA [BRAMBORÁK].

Na bramborovou kaši je nevhodnější varný typ C. Lepších nutričních vlastností brambor lze dosáhnout při vaření za nižších teplot a také tím, že brambory po uvaření nemixujeme na kaši v mixéru, ale rozmačkáme je štoucháním. Senzorické vlastnosti bramborové kaše pak můžeme vylepšit různými způsoby, někdo dokonce doporučuje přidávat do ní olivový olej, případně na petržele nebo muškátový oříšek, zřejmě nejjednodušší je ale přidat jemně nakrájenou cibulku.

Doba vaření by se měla pohybovat kolem čtvrt hodiny, ale lze je vařit, záleží na odrůdě a intenzitě teploty, i déle. Není také nutné, což je častým zvykem, vylévat bramborový vývar – může totiž posloužit jako základ pro polévky obsahující část z brambor vyvařených látek.

Petr Havel

BRAMBOROVÁ KAŠE

Osolené a okmínované brambory dáme vařit a mezitím nadrobno nakrájíme jednu větší cibuli. Poté, co brambory scedíme, přidáme do scezených brambor cibuli a několik plátků másla, přiklopíme pokličkou a necháme 10 až 15 minut napařit. Poté si ohřejeme mléko (studené mléko z ledničky není vhodné) nebo smetanu, nalijeme do hrnce k bramborám, cibuli a máslu a štoucháme na bramborovou kaši tak, aby nebyla příliš řídká, což ovlivníme množstvím mléka. Proto jej přidáváme postupně podle vznikající konzistence kaše.

BRAMBORÁK (CMUNDA)

Brambory oloupeme, nastroháme a necháme krátce odstát. Pak přebytečnou tekutinu slijeme a brambory lehce vymačkáme. Zalijeme mlékem, přidáme mouku, vejce, rozdrčený kmín, rozdrčený česnek, majoránku, sůl a důkladně promícháme. Hluboký pekáček vymažeme tukem a nalijeme do pekáčku asi 1,5–2 cm silnou vrstvu těsta. Klasickou cmundu pečeme tak dlouho, než zezlátne. [Exkluzivnější variantou je tzv. kaplická cmunda, která obsahuje jako součást směsi na pečení nakrájené uzené maso].

ZLATÁ CHUŤ JIŽNÍ MORAVY 2018. TEREZIČKY Z VRACOVA JSOU KOMBINACÍ PŘÍRODNÍCH CHUTÍ

JEMNÉ SUŠENKY S NÁZVEM TEREZIČKY SE TAK TROCHU VYMYKAJÍ TRADIČNÍM SLOVÁCKÝM RECEPTŮM, NA KTERÉ SE MARTINA HARNOŠOVÁ ZAMĚŘUJE. „CHTĚLA JSEM SI VYZKOUŠET NĚCO NOVÉHO, NĚCO, CO MOMENTÁLNĚ ‚FRČÍ‘. MYSLÍM TÍM MODERNÍ A ZDRAVÉ,“ ŘÍKÁ CUKRÁŘKA. A VYPLATILO SE. JEJÍ KREATIVITA ZAUJALA I ODBORNOU POROTU, KTERÁ TEREZIČKÁM UDĚLILA CENU ZLATÁ CHUŤ JIŽNÍ MORAVY 2018 V KATEGORII PEKAŘSKÝCH VÝROBKŮ.

Jemné sušenky jsou vyrobeny převážně z ovesných vloček. „Také v nich najdete suroviny, jako jsou ořechy, různá semínka, máslo, sušené ovoce, domácí marmeláda a med,“ upřesnila Harnošová. Kouzlo úspěchu podle ní spočívá především v nadšení, ale také v ruční práci a kvalitních surovinách, aby výsledné chutě byly dokonalé.

Právě nadšení pro pekařinu a cukrařinu stojí za nápadem založit vlastní rodinnou dílnu. Martinu Harnošovou ovlivnily rodinné recepty děděné po několik generací a typické pro region Slovácko. „Jsme malá rodinná firma, která se zabývá především výrobou svatebních koláčků, velkých moravských koláčů, slováckých šátečků s povídky, ale i mnoha jiných,“ přiblížila.

Vystudovanou kuchařku zájem o gastronomii motivuje a posouvá k dalším výzvám. „Všeobecně mě obor gastronomie moc baví. Snad právě proto jsem zhruba před devíti lety dostala nápad otevřít svoji cukrářskou dílnu, kde bych se mohla ještě více kreativně vyžívat. I když pocházím z Karlových Varů, Morava mě velmi ovlivňuje, především co se gastronomie týče. Jsem nadšena z tamější tradice a chtěla bych ji ještě více rozvíjet za pomoci mých cukrovinek, koláčků, šátečků apod.,“ vyznala se Harnošová.

Do práce se aktivně zapojuje celá čtyřčlenná rodina, kdykoliv je třeba. Manžel Radek zabezpečuje i manažerskou stránku firmy. Své chutné výrobky dělají nejen na zakázku, ale pochutnat si na nich mohou i návštěvníci vybraných trhů, jarmarků a gastronomických akcí, na které vyráží se svým stánkem. A za svoje Slovácké šátečky si koncem roku ve

Martina a Radek Harnošovi jsou nadšenci do pečení

Svatební koláče jsou základem

Valdštejském paláci v Praze převzali Harnošovi i cenu Česká chuťovka. „Jsem na ně opravdu pyšná a myslím si, že odvedli a odvádějí dobrou práci,“ okomentovala úspěch

Koláčový dort se hned tak nevidí

na facebookovém profilu jejich dcera Kateřina.

Dagmar Sedláčková

Jak správně značit potraviny?

Přijďte na bezplatný seminář s Regionální potravinou!

Program:

9.00 – 9.30	registrace
9.30 – 10.30	zástupce Ministerstva zemědělství – legislativa, označování potravin, etikety
10.30 – 11.00	zástupce Státního zemědělského a intervenčního fondu – informace a pravidla 10. ročníku soutěže o značku Regionální potravina
11.00 – 11.15	přestávka
11.15 – 12.00	zástupce Státní zemědělské a potravinářské inspekce – praktické informace o největších problémech s označováním výrobků + praktické příklady, mechanismus kontroly
12.00 – 12.45	zástupce Státní veterinární správy – praktické informace o největších problémech s označováním výrobků + praktické příklady, mechanismus kontroly
12.45 – 13.00	diskuse a závěr semináře

Termíny a místa konání:

6. 3. 2019	Plzeň	Hotel Vienna House	U Prazdroje 6, 301 00 Plzeň
7. 3. 2019	Jihlava	Hotel Gustav Mahler	Křížová 112/4, 586 01 Jihlava
13. 3. 2019	Praha	Hotel Olšanka	Táboritská 1000/23, 130 00 Praha 3
14. 3. 2019	Ústí nad Labem	Clarion Congress Hotel	Špitálské náměstí 3517, 400 01 Ústí n/Labem
20. 3. 2019	Hradec Králové	Hotel Nové Adalbertinum	Velké náměstí 32, 500 03 Hradec Králové
21. 3. 2019	Ostrava	Hotel Imperial	Tyršova 6, 702 00 Ostrava 2
27. 3. 2019	Liberec	Clarion Grandhotel Zlatý Lev	Gutenbergova 126/3, 460 01 Liberec
28. 3. 2019	Karlovy Vary	Hotel Dvorana	Chebská 394/44, 360 06 Karlovy Vary
3. 4. 2019	Pardubice	Hotel EURO	Jiráskova 2781, 530 02 Pardubice
4. 4. 2019	České Budějovice	Clarion Congress Hotel	Pražská třída 14, 370 04 České Budějovice
10. 4. 2019	Olomouc	Clarion Congress Hotel	Jeremenkova 36, 779 00 Olomouc
11. 4. 2019	Brno	Hotel International	Husova 200/16, 602 00 Brno
16. 4. 2019	Zlín	Hotel Baltaci Atrium	Lešetín II/651, 760 01 Zlín

Závazné přihlášky na akci zasílejte na e-mail: svobodova@foodnet.cz s uvedením jména, příjmení a společnosti, společně s vybraným termínem a místem konání.

(maximální kapacita míst je omezena)

SEMINÁŘ JE URČEN PRO MALÉ A STŘEDNÍ VÝROBCE ZEMĚDĚLSKÝCH A POTRAVINÁŘSKÝCH VÝROBKŮ A JE ZCELA BEZPLATNÝ!!!

Informace o soutěži Regionální potravina naleznete na www.regionalnipotravina.cz

ODBORNÍCI Z CELÉHO SVĚTA SE KAŽDOROČNĚ SETKÁVAJÍ NA PŘEDNÍM SVĚTOVÉM ZAHRADNICKÉM VELETRHU IPM ESSEN

KAŽDÝ ROK PROBÍHÁ MNOHO VELETRHŮ A VÝSTAV, KTERÉ SE ZABÝVAJÍ OBLASTMI PŮSOBNOSTI AGRO CS, TÍM NEJVÝZNAMNĚJŠÍM JE VŠAK VELETRH IPM V NĚMECKÉM ESSENU, KTERÝ SE LETOS KONAL 22.-25. 1. A NAŠE FIRMA SE HO ZÚČASTNILA JIŽ PO NĚKOLIKÁTÉ.

Stánek AGRO CS je navržen ve velmi moderním stylu a je již ověřenou a stabilní součástí veletrhu; vyhledávaný našimi partnery i potenciálními zákazníky. Oproti loňskému roku došlo k inovaci jeho vnitřního uspořádání a místa na jednání byla rozšířena tak, abychom mohli uspokojit všechny zájemce o setkání a jednání. Cílem prezentace byla propagace hnojiv řady FENIX a Garden Boom a zároveň naše produkce rašeliny z vlastního rašeliniště v Bělorusku a výrobků z ní.

Opět jsme se setkali s velkým zájmem, hlavně o rašelinu, která je nosnou surovinou produkce. V oblasti hnojiv jsme se v předchozích letech také zapsali mezi významné producenty a naši stávající zákazníci se u nás zastavili třeba i jen pozdravit, pochválit, informovat se o novinkách a potvrdit objednávky na letošní sezónu. Během veletrhu byl zákazníkům k dispozici tým ve složení Ing. David Micák –

výrobní ředitel, Jaroslav Zítka – ředitel Divize Zahradní, Ing. Roman Patava – specializovaný obchodní poradce pro pěstitele a zahradní a parkové realizace, Ing. Kamil Pečenka – manažer Profi programu a exportu, Nika Jakuliaková – specializovaný obchodní poradce pro západní Evropu, Nikol Šolcová – obchodní referent a Michaela Tylšová – marketing. Za 4 dny jsme měli 96 významných schůzek a jednání. Zároveň jsme na veletrhu navázali kontakt s dalšími partnery, kteří zde vystavovali.

Veletrh navštívilo několik desítek tisíc návštěvníků z řad odborné veřejnosti. Stánek má podporu Ministerstva zemědělství ČR. Celkově lze hodnotit naši reprezentaci na veletrhu za úspěšnou a předpokládáme, že i nadále bude veletrh součástí kalendáře akcí, na kterých bude firma AGRO CS prezentována.

ZAHRADA VŠEMI SMYSLY

JAK SI ZAJISTIT PRAVIDELNÝ PŘÍSUN POTŘEBNÝCH VITAMÍNŮ A NECHODIT DO LÉKÁRNY? ZASTAVIT SE V ZAHRADNICKÉM CENTRU, NAKOUPIT PÁR SÁČKŮ SEMEN A NECHAT JE VYKLÍČIT NEBO MÍRNĚ POVYRŮST. LIDÉ NECHÁVALI SEMENA NAKLIČOVAT UŽ PŘED TISÍCILETÍMI, TATO METODA BYLA ZNÁMÁ ČÍŇANŮM PŘED 3 000 LETY PŘED KRISTEM. ZNALI JI TAKÉ AZTÉKOVÉ, NAVAJOVÉ A HUNZOVÉ POUŽÍVALI TAKTO PŘIPRAVENÁ ZRNA K PŘEŽITÍ TĚŽKÝCH ZIM.

Proč jsou klíčky prospěšné

- Při klíčení semena štěpí organické látky a několikanásobně roste obsah vitamínů, zejména skupiny B, C, E, A.
- Semeno produkuje celou řadu dalších hodnotných látek, které organismus potřebuje v době, kdy přijímá méně čerstvých potravin.
- Klíčky povzbuzují látkovou výměnu, regenerují srdce a cévní systém, zmírňují křeče, posilují imunitu.

Klíčky, nebo výhonky?

- Klíčky – křehké, krátké výhonky, nejčastěji bílé barvy, konzumují se i se semenem (nesmí být chemicky ošetřené, nejlépe v bio kvalitě).
- Výhonky – nadzemní zelená část s děložními lístky, před konzumací se oddělí od semene.

Které si vyberete?

- luskoviny: hrách, cizrna, čočka, sója, fazole mungo, fazole adzuki
- brukvovité: ředkvička, zelí, brokolice, hořčice, feřicha (a prakticky veškeré brukvovité rostliny)
- bobovité: vojtěška (alfalfa)
- obiloviny: pšenice, ječmen, oves, žito, špalda, pohanka, kukuřice, rýže, sladká rýže

Jak na to?

- Propraná semena vložte do zavařovací sklenice, zalijte vodou a po 12–15 hodinách vodu slijte a semena propláchněte.
- Semena vraťte do sklenice, překryjte gázou, zavažte a postavte na světlé místo.
- Tento postup opakujte dvakrát denně, dokud se neobjeví klíčky.
- Pro získání výhonků vysejte semena na navlhčenou vatu nebo do misky se substrátem pro výsevy.
- Chcete-li růst zastavit, umístěte nádobu do chladničky.

Co s nimi?

- Konzumují se ideálně tepelně neopracované jako součást salátů, pomazánek, těstovinových pokrmů, smoothies, vaječných jídel, příloh a obloh.

Výkřik

Lžíce klíčků ředkvičky obsahuje stejné množství zdraví prospěšných látek jako 30 kusů bulviček.

Text a foto

jarní Zpravodaj Sdružení zahradnických center

MASOPUST JE ROZPUSTILÝ LIDOVÝ SVÁTEK PLNÝ VOŇAVÝCH DOBROT, PÁLENKY A ZABIJAČEK

MASOPUST, LIDOVĚ OSTATKY, FAŠANK, VORAČKY, VORÁČÍ, KONČINY ČI OBEČNĚ KARNEVAL, JE SVÁTEK HODOVÉHO VESELÍ, KTERÉ KONČÍ POPELEČNÍ STŘEDOU. TA ZAHAJUJE OBDOBÍ 40DENNÍHO PŮSTU PŘED VELIKONOCEMI, JEJICHŽ DATUM JE POHYBLIVÉ. V LETOŠNÍM ROCE VYCHÁZÍ POPELEČNÍ STŘEDA NA 6. BŘEZNA A POSLEDNÍ OSLAVY „UTRŽENÍ SE Z ŘETĚZU“ BY TAK MĚLY SKONČIT NEJPOZDĚJI PŘEDCHOZÍ DEN V ÚTERÝ. MASOPUSTNÍ ZVYKY MAJÍ ZŘEJMĚ PŮVOD V PŘEDKŘEŠŤANSKÝCH SLOVANSKÝCH OSLAVÁCH KONCE ZIMY A MAJÍ SVÉ ODLIŠNOSTI I V JEDNOTLIVÝCH KRAJÍCH.

Slaměný má na vostatky ještě daleko důležitější poslání. Podle mytologie plodnosti si každá hospodyně utrhla ze slaměného stéblo slámy pro dobré vyvedení hus a jí samotné přispělo k utužení zdraví a plodnosti pořádné vyválení se se slaměným, nejlépe v závěji sněhu.

A nakonec židi, ti mají za úkol obchodovat, nabízejí rozličné služby jako stříhání, holení a také mají na prodej různé potřebné i nepotřebné zboží. Za tuto všechnu „práci“ je celá maškara od hospodáře obdarována malou finanční částkou, ale hlavně pohoštěním skládajícím se především z tradičních koblih a štamprlí pálenky. Neautentičtější zážitky nabízí obec Studnice nebo Vortová.

Panstvo i spodina, všichni rovní

Masopust byl vždy ve srovnání s ostatními svátky trochu neobvyklý. Anonymita masek a škrabošek umožňovala všem mluvit otevřeně, říkat si navzájem pravdu a možná právě proto si ho už kdysi oblíbily všechny vrstvy obyvatel, od nejchudších až po panovníky. Dnes už tento význam tolik nemá, přesto je to svátek, který je ve velké oblibě.

V době masopustu se na královském dvoře konaly hostiny, ve městech tancovačky, na vesnici vepřové hody. Masopust byl pro lidi svátkem hodování, během kterého se připravovali na následný půst. Maškarní zábava, která probíhala zpravidla na masopustní úterý, tedy v úterý před Popeleční středou, byla vyvrcholením masopustu.

Na Popeleční středou se naposledy jedly masné rohlíky s kávou nebo mlékem, dopoledne ještě byla povolena kořalka. Oběd však už byl přísně postní, což většinou bývala čocka s vajíčkem, sýr, chléb, vařená krupice, pečené brambory. Popeleční středa je prvním dnem postní doby. Její termín připadá na 40. den před Velikonocemi (do těchto 40 dnů se nepočítají neděle). Název Popeleční středa pochází ze zvyklostí pálit palmy či kočičky z Květné

Hlinsko v UNESCO

Nejvýznamnější je zřejmě tradice, která se drží ve vesnicích v okolí Hlinska. Byla dokonce zapsána na seznam kulturních památek UNESCO. Zásluhu na tom má především poslední den masopustu, takzvané „vostatky“, které jsou právě na Vysočině velmi svérázné. Průvod maškar má svá přísná pravidla, masky se dělí na červené a černé neboli pěkné a šeredné. První chodí laufř, často se ženuškou, následuje muzika, dva mládenci a čtyři Turci – dva modří, dva červení. Po nich jdou kominíci, pak slamění, ras s kobyalkou, bába s dědkem v nůši, medvěďák s medvědem a židi.

V první části průvodu chodí svobodní mládenci, v druhé ženáci. Každá maska má na vostatky určitou roli a také své místo v řazení průvodu. Průvod vede vždy kobyla, kterou ze zadu popohání ras. Po provedení obřadu

žádosti o povolení u starosty obce se průvod maškar vydá na obchůzku všech stavení ve vesnici. U každého domu požádá strakatý se ženou pána nebo paní domu o dovolení pro maškaru tento dům navštívit a zároveň se optají kolik a jaké písničky chtějí domácí zahrát. Muzika hraje, Turci tančí a ostatní maškara si rozebere obyvatele domu a ostatní přihlížející a dají se „do práce“.

Rasové nabízejí kobytku hospodáři do tahu i do chovu a ptají se po zdravotním stavu všech hospodářských zvířat. Ale dnes, kdy je hospodářských zvířat již málo, často dojde na zdravotní prohlídky samotných obyvatel domu. Kominíci si hledí vymetání kamen a kominů hospodyňkám, ale především mají za úkol každého, kdo se jen připlete, máznout pro štěstí na tvář mazadlem připraveným z vymetených sazí. V tomto zkrášlování přihlížejících jim pomáhají ještě kobytky a slamění.

neděle minulého roku. Takto získaného popela se užívá při bohoslužbě, kdy jsou věřící znamenání tzv. popelcem na čele.

Valašsko: „Kdo v masopustě moc dělá, v létě to odleží“

Na Valašsku je období masopustu časem muzik, bálů, škubaček péřá, přástek, susedských besed. Závěr zimy představoval dobu vegetačního klidu, kdy se na zemědělských usedlostech spíše dokončovaly jen drobné práce z předešlého hospodářského roku. Říkalo se, že kdo v masopustě moc dělá, v létě to odleží. Na pole se nevyvážel ani hnůj, neboť vozí-li kdo v končiny na pole hnůj, bude mít neúrodu. Zároveň se však všichni připravovali na blížící se jaro, počátek nové hospodářské sezóny. S tím souvisela i řada symbolických magických úkonů a pověr, zajišťujících úrodu a prosperitu a také ochranu před zlými silami a nepříznivými vlivy.

Skutečného vrcholu dosahuje masopust až svými závěrečnými dny, počínaje nedělním odpolednem a konče úterní půlnocí, tzv. posledním masopustem, fašankem, končinami, ostatky. Při pomýšlení, že již zakrátko nastane dlouhý předvelikonoční půst, si každý dopřával do sytosti bujarého veselí, zpěvu, tance, jídla a pití. Právě proto se v tento čas odehrávalo nejvíce zabijaček. Ostatně mrazivé počasí bylo pro ně ideální a řezníci tak měli v tento čas nejvíce napilno. Na stole pak nechyběla slanina, klobásy a pálenka.

Smažené a kulaté pokrmy

Nezbytnou součástí masopustního jídelníčku byly smažené koblihy, šišky či tzv. chrásty, které se původně též jako obětiny vynášely do polí. O hlubokém obřadním významu tradičních smažených pokrmů svědčí nejen jejich názvy, jako například Metudovy koule, kulky pro krtky, boží milosti, ale také jejich podoba. Jí se pečivo kulaté, do zlatova upečené a lesklé jako slunce.

O jídle a obdarování obchůzkářů se zpívá i v masopustní písni z Valašskoloboucka: *Tutéj nám nedali, tutéj nám dají, komára zabili, slaninu mají. Henkaj hore na komíně sedí kocúr na slanině. Běžte si ho sehnat a mě kus uřežat. Jak nám malý uřežete, všecky prsty pořežete, jak nám velký uřežete, do neba sa dostanete.*

Masky jako magie

Typickým závěrem masopustu byly obřadní obchůzky a rej maškar. Průvody fašankářů, babkovníků byly ještě v 19. století vyhrazeny jen svobodné mužské mládeži a mladým ženatým mužům. Posléze se možnost účasti rozšířila i na další obyvatele. To, co vykoledovali, zpeněžili a utratili u taneční zábavy.

Masopustní masky často pocházejí z předkřesťanských časů, ty novodobé určuje především rozmanitost aktérů. V minulosti podobu

masek určovaly zejména vegetační a plodnostní magie. Při jejich přípravě oplývalo obyvatelstvo neobyčejnou fantazií a využívalo převážně přírodních materiálů – slámy, hrachoviny, kůží, peří i paroží. Nesměly chybět zvířecí masky, zejména medvěd, jehož často vodila na provaze jiná maska medvědáře či žida. Při každé zastávce si s ním hospodyně a svobodná děvčata musela zatancovat. Tanec odepřít bylo nemyslitelné. Tančící medvěd kolem nich poskakoval, strkal do nich, dával jim hubičky a tropil nejrůznější rozvernosti.

Slaměný medvěd se svým přestrojením podobal východomoravské masce pohřebeňáře, muže oděného převážně do slámy s papírovými ozdobami a trásněmi na hlavě. Při své obchůzce o masopustním pondělí držel v jedné ruce rožeň, na který napichoval výslužku, s druhou hrozil karabáčem či bičem a hlasitě vyvolával: Pohřebeň, staré baby na hřebeň! Domácí zvířenu zastupoval kůň (často s jezdcem), vizovičtí řezníci chodili při obchůzce s teletem (většinou pes s přehozenou telecí kůží), Vsetínem procházel zase průvod s vlkem. Novějšího původu jsou naopak masky exotických zvířat, mezi nimiž nechyběl velbloud, slon či opice. Otvírajte sa dveře, jakési zvíře k vám leze. Má to velké zuby, až tomu trčíj ven z huby. Baránačka mělo za mládenečka a ovečku za družičku. Ani sa teho nelekejte, ani před tým neutikajte! K nejstarším formám masek patří převleky mužů za ženy, hlavně za nevěsty. Tento zvyk souvisel s množstvím uzavíraných sňatků v masopustním období.

Častým námětem bývaly běžné profese a povolání z bezprostředního okolí. V průvodu tak

potkáváme řezníky, holiče, lékaře, dráteníky i hasiče nebo vojáky. Masopustní maska byla často prostředkem výsměchu a kritiky některých lidských vlastností a neřestí – tloušťkou a hrbatostí počínaje přes hamižnost až po přehnanou výřečnost konče. Nechyběly masky mýtických a pohádkových postav – smrtky, čerta, hastrmana či strigy. K obchůzce a zastávkám u jednotlivých usedlostí patřil tanec. Byl pociťován jako obřadní povinnost, jíž se hospodyně, a často ani hospodář nevyhýbali.

Charakteristickým rysem obchůzek bylo používání již zmiňovaného dřevěného rozně či šavle, s nimiž například v Návojně, Nedašově či Lhotě u Vsetína obřadníci při hře na harmoniku vyskakovali a tančili. Obchůzce se zde pak říkalo pod šable či šablování.

Pochovávaní basy všude bez výjimky

Obyčejů a zvyků v poslední masopustní dny bylo mnoho v každé vesnici. Všude se ale období bezstarostnosti a rozvernosti uzavíralo závěrečnou zábavou spojenou s pochovávaním basy, basuly, barbory. Jedná se o parodii na pohřeb zemřelého marnotratníka. Do necek, na desku, na prostřený stůl či máry se položila figurína nebo samotná basa pokrytá plachtou. Následoval vlastní pohřební obřad s upozorněním na domnělé prohřešky basy v čase masopustních zábav a za tklivého nářku plaček byla slavnostně vynesena ven ze sálu a pohřbena. Čas nevázaného veselí tak definitivně skončil a nastal půst.

Dagmar Sedláčková

Zdroj: Mgr. Jana Tichá, Valašské muzeum v přírodě

VINAŘSTVÍ ROKU 2018: VÍTĚZEM JE VINAŘSTVÍ ŠKROBÁK Z HODONÍNSKA

VSADILI NA HROZNY Z VLASTNÍCH VINIC A EKOLOGICKÝ PŘÍSTUP. VYPLATIL SE. VINAŘSTVÍ ŠKROBÁK Z ČEJKOVIC NA HODONÍNSKU SE TAK ZA SVŮJ PŘÍSTUP STALO VINAŘSTVÍM ROKU 2018. VYHLÁŠENÍ VÝSLEDKŮ DEVÁTÉHO ROČNÍKU SOUTĚŽE POD HLAVIČKOU SVAZU VINAŘŮ ČR SE KONÁLO 24. LEDNA 2019 V BRNĚ.

Vinařství Škrobák zároveň zvítězilo v kategorii malé vinařství s produkcí do 50 tisíc litrů za rok. V kategorii středních vinařství do 250 tisíc litrů za rok uspělo vinařství SONBERK, a.s. a v kategorii velkých vinařství nad 250 tisíc litrů za rok komisi nejvíce oslovila Šlechtitelská stanice vinařská Velké Pavlovice, a.s.

Rodina Škrobákových je již po generaci pevně spojena s obcí Čejkovice a pěstováním révy vinné. Ve vinařství se tak angažují rodiče, syn Martin s manželkou Ladislavou a syn Stanislav. V roce 2013 společně vystavěli nové moderní prezentační prostory ve vinařství a v budování pokračují.

„Naši filozofií je dělat špičková vína a spojit je s výbornou gastronomií a kvalitní architekturou. Pro nejbližší roky je tak naším cílem zvýšení výměry vlastních vinic, ale především investice do budovy vinařství s cílem vybudovat moderní vinařský komplex pro všechny milovníky vína,“ říká za Vinařství roku Ing. Stanislav Škrobák.

Vinařství kombinuje tradiční i moderní postupy. Již od počátku vsadilo na vlastní vinice, což všichni členové rodiny považují za základ pro dokonalé víno. Dnes obhospodařují 11 hektarů a neustále se snaží vinice rozšiřovat. Zároveň si uvědomují důležitost ochrany životního prostředí, a proto se vše snaží dělat ekologicky. Předností vinařství jsou především bílá vína, ale vyrábějí i červená, zejména Pinot Noir. Všechna vína odrážejí čejkovický terroir. V nabídce vinařství najdete ale i vína slámová

a ledová a podílí se i na výrobě sektu tří čejkovických vinařství 3-SEKT.

„Vítězné vinařství se vypracovalo rukama hned několika generací prakticky z nuly na dnešní mimořádnou úroveň. Vyrábí prvotřídní vína, ale přináší také celou řadu věcí navíc – od vysoké odborné erudice bratrů Škrobákových přes citlivou a precizní práci ve vinohradech až po výjimečnou gastronomii, kterou si z rukou dalšího člena rodiny návštěvníci užívají přímo ve vinařství,“ komentuje hlavní důvody rozhodnutí komise JUDr. Tibor Nyitray, prezident pořadatelského Svazu vinařů, a dodává: „Hlavním smyslem soutěže Vinařství roku je povzbuzení vinařů a hledání inspirace. Byli bychom velmi rádi, kdyby se zvláště to letošní vítězné vinařství stalo vzorem pro co nejvíce dalších,“ uvedl.

Ve finále se utkalo celkem devět vinařství. Všechna posuzovala odborná komise složená ze zástupců širší odborné veřejnosti z řad vinohradníků a vinařů, Státní zemědělské a potravinářské inspekce, tisku, enologie, sommeliérství, marketingu, prodeje vína a architektury a designu. Komise navštívila vinařství přímo v jejich sídlech a na místě hodnotila jejich činnost v uplynulém roce. Soutěž vyhlašuje a titul „Vinařství roku“ uděluje Svaz vinařů České republiky ve spolupráci s Národním vinařským centrem za významné podpory Vinařského fondu ČR, Jihomoravského kraje a statutárního města Brna. Hlavními partnery soutěže pro ročník 2018 jsou Korunní – certifikovaná voda vhodná k vínu, Albert

s nabídkou vín finalistů v exkluzivní vinotéce v Praze na Chodově.

Další ocenění

Kromě hlavních cen byly dále uděleny ceny Korunní – Enolog roku 2018 – cena mladému vinaři, enologovi do 40 let, kterou získala Eliška Becková z Vinařství Volařík v Mikulově. Cenu Počin roku 2018 získal Ing. Václav Hlaváček, CSc. za neutichající podporu vinohradnictví a vinařství v České republice a zejména za mimořádnou aktivitu při zavedení zelené nafty pro révu vinnou a podporu projektům zajišťujícím vodu jako strategickou surovinu pro udržitelný rozvoj budoucího pěstování révy vinné v Jihomoravském kraji. Cenu prof. Viléma Krause, CSc. pro významnou vinařskou osobnost a její celoživotní přínos v oboru vinohradnictví nebo vinařství obdržel Ing. Josef Peřina. Svaz vinařů uděluje titul „Vinařství roku“ vinařství, které svým podnikáním v oboru nadmíru pozitivně vybočuje z řady ostatních vinařství v České republice. Titul se uděluje za stálou vynikající kvalitu vín daného vinařství, tuzemské nebo zahraniční úspěchy, významný počín ve prospěch oboru, inovativní technologické řešení apod. Titul je uznáním několikaletého vynikajícího odborného výkonu a vztahuje se k roku udělení na základě zhodnocení rozmanité činnosti vinařství v roce 2018.

Dagmar Sedláčková
Foto: Archiv Vinařství Škrobák

KATEGORIE:

Malé vinařství: Vinařství Škrobák (Čejkovice, Hodonínsko; celkový vítěz)
Střední vinařství: Vinařství Sonberk (Popice, Břeclavsko)
Velké vinařství: Šlechtitelská stanice vinařská Velké Pavlovice (Břeclavsko)

DALŠÍ OCENĚNÍ:

Enolog roku 2018: Eliška Becková z Vinařství Volařík v Mikulově
Počín roku 2018: získal Ing. Václav Hlaváček, Csc.
Cena prof. Viléma Krause, Csc.: Ing. Josef Peřina

NESEĎTE ZA PECÍ A VYDEJTE SE ZA VÍNEM A GASTRONOMIÍ PO CELÉ REPUBLICĚ

ČEKÁ VÁS FOLKLÓR, TRADICE, HISTORIE, GURMÁNSKÉ SPECIALITY, VÍNO, JARMARKY A ZÁBAVA PRO CELOU RODINU. VESELO BÝVÁ V OBDOBÍ MASOPUSTU NEBOLI FAŠANKU, KTERÝ TRVÁ OD TŘÍ KRÁLŮ DO POPELEČNÍ STŘEDY. JE ČAS SE POŘÁDNĚ POBAVIT, NAJÍST A NAPÍT, NEŽ PŘIJDE ŠESTITÝDENNÍ PŮST, KDY SE KŘESŤANÉ PŘIPRAVUJÍ NA VELIKONOCE. K MASOPUSTU NEODMYSLITELNĚ PATŘÍ I ZABIJAČKY, SOUTĚŽE O NEJLEPŠÍ MASOPUSTNÍ MAŠKARU, SOUSEDSKÉ ZÁBAVY A SAMOZŘEJMĚ PRŮVODY MAŠKAR. MÁME PRO VÁS TIPY, KAM SE VYRAZIT BAVIT!

Praha – Masopust v Toulcově dvoře

2. 3. 2019

Masopust držíme, nic se nevadíme pospolu... Setkání masek při oslavě konce masopustního období. Představení tradičních masek, průvod starou Hostivaří, tanec, scénky, masopustní občerstvení, ocenění zajímavých masek z řad návštěvníků. Samozřejmě bude i zpěv při harmonice. www.toulcuvdvur.cz

Příkazy – Masopust v Hanáckém skanzenu

2. 3. 2019

Přijďte si v sobotu 2. března 2019 užít tradiční masopustní veselí, zazpívat si a ochutnat různé dobroty. Na programu bude mimo jiné i soutěž o nejlepší jitrnici, jakou svět neviděl. Každý, kdo donese tři vlastnoručně vyrobené jitrnice, se může zúčastnit soutěže. K všeobecnému veselí bude hrát cimbálová muzika. www.skanzen-prikazy.cz/cs

Milevsko – Milevské maškary 2019

2. 3. 2019

157. masopustní průvod v Milevsku Oslavy masopustu v roce 2019 budou opět tří denní. Již ve čtvrtek proběhne tradiční zvaní milevských maškar. Masky při něm procházejí městem a zvou obyvatele k účasti na sobotním průvodu. www.milevskemaskary.cz

Břeclav Poštorná – Fašank v Poštorné

2. 3. 2019

Prezentace živé lidové kultury a snaha o udržení tradiční fašankové zábavy. Fašank probíhá v ulicích od 14.00 hod., večer pak v kulturním domě taneční zábava s pochováváním basy.

Místo konání: Poštorná a kulturní dům
www.konare.cz

Brno – Slavnosti moravského uzeneho

2.–3. 3. 2019

Nejlepší uzeneři z celé Moravy se sjedou do Brna na hrad Veveří a připomenou návštěvníkům, jak chutná tato vyhlášená krajová specialita.

Místo konání: Brno, hrad Veveří
www.veveri.cz

Český Krumlov – Krumlovský masopust

2.–5. 3. 2019

Pestrobarevný průvod masek, pouliční kejklíři a muzikanti, dobré jídlo a pití – tradiční masopustní veselí zažijí obyvatelé a návštěvníci Českého Krumlova od soboty 2. do úterý 5. března.

www.ckrumlov.cz

Masopust v Hlinsku

5. 3. 2019

Přijďte se zúčastnit tradiční masopustní obchůzky na Hlinecku, které patří k nehmotnému kulturnímu dědictví UNESCO. Chybět nebudou ani zabijačkové hody.

Vranovice u Brna – Jubilejní 50. výstava vín

Vranovice

9. 3. 2019

Jubilejní 50. oblastní výstava vín s prezentací profesionálních vinařství. Hraje Národopisný soubor Břeclavan, sabráž vína, na 700 vzorků vín, kulinářské speciality. Začátek ve 14.00 hod.

Místo konání: Sportovní hala, Lipová ulice
www.vranovice.eu, FB@vinarivranovice

Mikulov – Fašanková obchůzka

9. 3. 2019

Tradiční masopustní obchůzka s babkovníky a maškarami.

Místo konání: Mikulov, náměstí
www.mikulov.cz

Strážnice – Josefská výstava vín

16. 3. 2019

ZO Českého zahrádkářského svazu srdečně

zve na místní výstavu vín spojenou s koštěm. Bílá vína budou prezentována v přízemí v hlavním sále, červená v prvním poschodí. Výstava potrvá od 14.00 do 23.00 hod. K poslechu bude hrát cimbálová muzika Michala Miltáka. Občerstvení zajištěno.

Místo konání: Strážnice, KD
www.straznice-mesto.cz

Pavlov – Jarní vinařská stezka

22.–24. 3. 2019

Outdoorová degustační soutěž na svazích Pálavy určená pro náročnější zájemce s omezeným počtem účastníků.

Místo konání: Pavlov, Hotel Pavlov
www.vinarska-stezka.cz,
www.pavlof.cz

Hustopeče – Slavnosti mandloní a vína

23. 3. 2019

Hustopečské mandloňové sady jsou unikátní nejen v naší republice, ale i v Evropě. Mandloňové speciality, vycházka do mandloňových sadů, celodenní program, řemeslný jarmark. Soutěž o „nej“ recept na mandloňový dezert, vítěz obdrží Řád zlaté mandle.

Místo konání: Hustopeče, mandloňové sady a Dukelské náměstí
www.hustopece.cz

Znojmo, Šobes – Zahájení sezóny Vinařského turistického programu

30. 3. 2019

Zahájení provozu degustačních stánků na vinicích Šobes a Staré vinice a zahájení sezóny v Louckém klášteře ve Znojme. Prohlídky kláštera a ochutnávky v Návštěvnickém centru Znovín.

Místo konání: Vinice Šobes, Loucký klášter Znojmo
www.znovin.cz

Pavlov – Otevíráme Archeopark

30. 3. 2019

Přivítejte s námi již čtvrtou sezónu v Archeoparku. Vedle stálé expozice se můžete těšit na zahájení 1. doprovodné výstavy věnované květeně Pálavy a menších doprovodných aktivit. Od 9.00 do 16.00 hod.

Místo konání: Archeopark Pavlov
www.archeoparkpavlov.cz

FOTOREPORTÁŽ:

LEDOPÁDY VE VOTRUBCOVĚ LOMU

VOTRUBCŮV LOM PŘI CESTĚ NA VRCH KOZÁKOV JE VEŘEJNOSTI ZNÁMÝ PŘEDEVŠÍM JAKO NALEZIŠTĚ DRAHÝCH KAMENŮ A POLODRAHOKAMŮ, KTERÉ SI V LOMU MŮŽE KAŽDÝ VLASTNÍMI SILAMI PO SOUHLASU MAJITELE VYKUTAT. LOM MÁ VŠAK SVÉ KOUZLO I V ZIMNÍM OBDOBÍ, PŘEDEVŠÍM PAK DÍKY LEDOPÁDŮM, KTERÉ SE Z TAJÍCÍHO LEDU V LOMU TVOŘÍ.

K lomu vede přístupová, asi 400 metrů dlouhá cesta ze silnice na Kozákov

Nejen v zimě je vstup do lomu na vlastní nebezpečí

Ledopády na stěně lomu působí velmi atraktivně...

...a tvoří množství bizarních útvarů

Cestou tam i zpět můžeme pozorovat ledochody – pohyb vody pod ledem

Majitel lomu Josef Votrubec – letos mu je 92 let

Text Petr Havel, foto Nina Havlová

SME OCHOTNÍ JEŠŤ AJ MŔTVOLY?

ŠKANDÁL S NECHUTNÝMI A MORBÍDNÝMI PRAKTIKAMI V POĽSKÝCH BITÚNKOCH PREBUDIL LETARGICKÉHO SPOTREBITEĽA A PO VIAC-MENEJ POKOJNOM OBDOBÍ BEZ POTRAVINOVÝCH ŠKANDÁLOV Z KONCA MINULÉHO ROKA JE V TÝCHTO DŇOCH NANOVO KONFRONTOVANÝ ĎALŠOU NECHUTNOU POTRAVINOVOU AFÉROU, TENTOKRÁT V POĽSKU.

V prípade premieňania kravských mrcín a chorých kráv napríklad na voňavé hovädzie steaky totiž dominujú dva výrazné protipóly. Na jednej strane je to absurdná situácia pripomínajúca pomaly hororový film, kde po peniazoch bažiaci poľský bitúnok obchádza hygienické štandardy a v tichosti po nociach chfľí tony mäsa, ktorému ani len neprináleží dať označenie mäso pochybnej kvality. Na druhej strane je tu však aj otázka, čím bol tento poľský podnikateľský subjekt motivovaný, ak neberieme do úvahy len jeho odsúdeniahodnú zárobkovú činnosť?

Myslím si, že poľský škandál nás stavia aj pred inú zásadnú otázku: nepýta si podvedome naša spoločnosť tieto kauzy, keď spotrebiteľ ešte stále hľadá lacné potraviny? Neodpovedali si práve takto aj majitelia poľského bitúnku, keď sa v ich hlavách zrodil chorý nápad zasýtiť zákazníkov mŕtvolami? Kde je dopyt, tam je aj ponuka, hovorí ekonomické pravidlo. Časť našej spoločnosti si ešte stále neuvedomuje alebo, žiaľ, pre finančnú situáciu nevie inak fungovať /ale to je už na iný komentár/, že potraviny nemôžu byť za „babku“. Lacnota stále navodzuje otázku, čo sa za taký lacný peniaz skrýva v obsahu napríklad mäsového výrobku, ovocného džúsu alebo nášho obedového menu v závodnej jedálni.

Spotrebiteľia, zákazníci, Slováci, my všetci žijúci v Európe. Najnovšia potravinová kauza vyzliekla dohola nielen bezpečnostné pravidlá a systém kontroly v Poľsku, ale naplno odhaľuje aj spotrebiteľské správanie sa Poliakov, Slovákov a celkovo Európanov ako takých. Keď sme ochotní nakupovať lacné potraviny, musíme si byť vedomí, že lacné potraviny, navyše nakupované na neoficiálnych miestach, znásobujú riziko nižších hygienických štandardov a bezpečnosti danej potraviny.

Poučme sa z tejto prišernej kauzy a viac vnímajme to, odkiaľ potravinová pochádza a prečo je možno o niečo drahšia. Kvalita niečo stojí a naši potravinári ju ponúkajú prostredníctvom výrobkov, ktoré sú veterinármi na Slovensku kontrolované systematicky od poľa na stôl. Nenechajme podvodníkom robiť z nás obeť a nedovoľme našou nevedomosťou alebo benevolentným prístupom, aby sme boli terčom ziskuchtivej mašinérie, ktorá stále rozťahuje chápadlá presahujúce aj hranice našej krajiny.

Čas na zmenu už dávno dozrel a poľská aféra to len potvrdzuje: v časoch globalizácie a bezhlavých dovozov potravín potrebujeme mať silný vlastný agropotravinársky priemysel. Všetci si už preto konečne uvedomme, že je najvyšší čas začať sa vážne a úprimne zaoberať poľnohospodárstvom a potravinárstvom na Slovensku. Pokračujme v odštartovanej práci z roku 2018 a meňme veci k lepšiemu aj v ďalšom období. Myslime na to, že zmeny budú boľieť, budú trvať dlho, ale sú mimoriadne dôležité. Ani okolité kraji-

ny – Rakúsko, ale ani Nemecko, Francúzsko – si nevybudovali silné agropotravinárstvo len v priebehu pár rokov. Systematická, dlhodobá mravenčia práca však prináša úspechy v podobe výkonného odvetvia a rozumne zmýšľajúcich spotrebiteľov. A to my na Slovensku potrebujeme ako soľ. Veď nikto z nás nechce jesť skazené a hnijúce mäso preliate rozvonjavajúcou omáčkou. Či?

Emil Macho, predseda SPPK

GLYFOSÁTEM OMEZENÍ NESKONČILA

O GLYFOSÁTU TOHO BYLO V POSLEDNÍ DOBĚ JIŽ ŘEČENO I NAPSÁNO MNOHO. TO, ŽE SE JEHO EXISTENCI PODAŘILO V EU PRODLOUŽIT O DALŠÍ ČTYŘI ROKY, JE SICE ÚSPĚCHEM, ALE ČAS RADOSTI BUDE I TAK KRÁTKÝ. V KAŽDÉM PŘÍPADĚ JE TŘEBA VZÍT SI Z TÉTO KAUZY JEDNO PONAUCENÍ. O „CHEMII“ V ZEMĚDĚLSTVÍ SE NELZE STÁLE DOKOLA BAVIT POUZE MEZI JEJÍMI UŽIVATELI – ZEMĚDĚLCI. JEJÍ VÝZNAM, PŘÍNOS A NEZÁVADNOST JE TŘEBA PŘEDSTAVOVAT A VYSVĚTLOVAT LAICKÉ VEŘEJNOSTI!

Na popravě totiž vstupují další účinné látky, kterým v krátké době odzvoní umíráček. Děje se tak k velkému překvapení pěstitelů nejen minoritních plodin. To již není možné s tichým souhlasem a rezignací přehlížet. Nadešel čas zvonit hodně silně na poplach. A to na všech úrovních a u všech plodinových svazů. Nejen z důvodu ztráty sortimentu registrovaných přípravků na ochranu rostlin k ochraně různých plodin, ale i z důvodu mnoha dalších regulací. V krátké době může dojít nejen k silné redukci ploch pěstování některých plodin (trávy na semeno, brambory, cukrovka), ale mohou z naší krajiny dokonce definitivně zmizet. Děje se tak již v Německu u řepky olejky. Zákaz neonicotinoidních mořidel, rezistence blýskáčka řepkového k pyretroidům, omezené možnosti insekticidního moření

proti dřepčikům a řada dalších regulací jsou příčinou toho, že někteří němečtí farmáři končí s pěstováním řepky olejky.

V České republice jsme svědky něčeho podobného u bobulového ovoce, navzdory tomu, že Ovocnářská unie již mnoho let bojuje za možnost používání pesticidů v řadě minoritních ovocných druhů. Zděšení, zvláště u šlechtitelů a semenářů, vyvolává připravovaný zákaz používání účinné látky diquat (Reglone a jiné). Po šedesáti letech používání v roce 2020 bude Reglone následovat odchod Gramoxone ze segmentu desikantů – herbicidů ze skupiny bipyridilů. Časově je to zdánlivě ještě daleko. Ale pozor! Stane se tak pouze v členských zemích EU! Proč a z jakých důvodů není známo. Podíváme-li se na současnou registraci

diquatu, je zřejmé, že jeho hlavní využití je při desikaci, chemickém ukončení vegetace množitelských porostů.

Některé sklizené komodity neslouží k potravinářskému využití, ale dalšímu pěstování konkrétní plodiny. Možná právě tento zákaz bude tím posledním hřebíčkem do rakve pěstování sadbových brambor, píce nebo luskovin v České republice. Podobná pohroma čeká i pěstování technické cukrovky v ČR. Po zakazu neonicotinoidních mořidel v krátké době přijdou zákazy pro další přípravky používané při jejím pěstování. Stejná nebezpečí hrozí při pěstování chmele, ovoce, zeleniny, trav na semeno, brambor. Kde potom asi zůstane tak často skloňovaný požadavek na biodiverzitu v zemědělské krajině? Budeme opravdu pės-

tovat pouze obilniny, řepku a kukuřici? Není právě taková restriktce a jí podobné příčinou ztráty minoritních plodin z naší krajiny? Proč zakazujeme účinné látky bez možnosti jejich náhrady, respektive proč nepočkáme až do možnosti jejich záměny? Již delší dobu se k úbytku účinných látek pro různé plodiny přidává i další hrozba rezistence škodlivých činitelů. Zcela pochopitelně. Čím méně účinných látek bude k dispozici a čím častěji budeme nuceni je opakovaně používat bez možnosti střídání s jinými, tím bude tento problém palčivější a méně řešitelný.

Nadešel čas si tento tristní stav přiznat, dokud je ještě čas na problémy hlasitě upozorňovat. To již léta s úspěchem činí Ovocnářská unie ČR. Po jejím vzoru by si toto měly uvědomit i další plodinové svazy, jako například Česká šlechtitelská a semenářská asociace, Český bramborářský svaz, Svaz pěstitelů a zpracovatelů olejnin, Svaz pěstitelů cukrovky ČR, Svaz pěstitelů chmele ČR apod. a prostřednictvím Agrární komory ČR (co svaz soukromých zemědělců, co svaz mladých agrárníků) a MZe se začít daleko včasněji a důrazněji bránit. Včas znamená v době hodnocení účinné látky u EFSA a národních autorit, ne až v době, kdy už je na agendě zodpovědného Stálého výboru při EC návrh na vyřazení z používání účinné látky z používání v EU. To již bývá často pozdě. Je potřeba se na úrovni národních plodinových a zemědělských svazů tzv. probudit, dát si tuto problematiku na prioritní denní agendu své práce a nepřicházet do dokončujících se hodnocení procesu tzv. s křížkem po funuse. A co znamená slůvko důrazněji, v tomto případě je to míněno jako opak od povrchně, ledabyle.

Není třeba se obávat veřejnosti. Jen je třeba ukončit věčné diskuze a plačky mezi sebou a otevřít se a vysvětlovat „chemii“ veřejnosti. Žádný jiný obor až dosud nemusel strpět tolik ústrků a napadání v médiích jako „zemědělská chemie“. Proč se ale podobným způsobem nemluví o chemii v našich domácnostech, kosmetice, medikamentech, elektrotechnice, čistících prostředcích, nátěrových hmotách, plastech atd. Výčet by byl jistě bohatý. Nejen v éře vědy, ale i našeho běžného života se bez chemie již neobejdeme. Zůstává realitou, že zvláště „zemědělská chemie“ dokáže přivolat i nesouhlas, odpor, neshodu a někdy i nedorozumění. Co takhle začít veřejnosti sdělovat srovnání spotřeby účinných látek v České republice, Německu, Itálii nebo Holandsku? O tom, že je třeba oslovit veřejnost, je přesvědčena nejen Česká asociace ochrany rostlin (CCPA), ale také její „matka“ – Evropská asociace ochrany rostlin (ECPA).

Na základě jednání marketingové komise CCPA a v souladu s aktivitami ECPA bylo rozhodnuto pokusit se od roku 2019 zlepšovat obraz používání pesticidů v očích veřejnosti.

Za tím účelem, stejně jako v Německu a Rakousku, chceme založit parcelkové pokusy vizuelně prokazující výhody použití přípravků na ochranu rostlin ve srovnání s neošetřenou kontrolou. Tyto ukázky by se měly prezentovat při zemědělských akcích určených pro širokou veřejnost, jako jsou například Den dětí, Příběh potravin, Život na zemědělských farmách a jiné.

Domníváme se, že nejatraktivnější, průkazný a hlavně přesvědčivý rozdíl mohou vykazat herbicidy v různých plodinách. V případě umělé infekce by se mohlo jednat i o prezentaci účinku fungicidů. Nebude se jednat o typický polní den pro zemědělce, ale o akci pro laickou a mnohdy i „chemii“ nepřející veřejnost. V den konání akce bude třeba na

místě ošetření obhájit a prezentovat přednosti používání přípravků na ochranu rostlin s logickými argumenty, jako je kvalita, výnos, nezávadnost k životnímu prostředí, komoditě a výsledné potravíně. Smyslem celé této celoroční akce CCPA je přesvědčit veřejnost, novináře a všechny další o prospěšnosti a nezávadnosti používání přípravků na ochranu rostlin nejpřísněji na světě zhodnocenými a registrovanými dle legislativy EU. I proto před jejich použitím nemusí mít konzumenti potravin obavy o své zdraví. Uvítáme, když se k iniciativě CCPA připojí i plodinové svazy svými plodinovými polními dny pro veřejnost.

*Ing. Michal Vokřál, CSc.
Česká asociace ochrany rostlin*

PLAVEBNÍ DRÁHA PRO LODĚ NA VLTAVĚ BUDE HLUBŠÍ

AČKOLI ODBORNÁ I LAICKÁ VEŘEJNOST VČETNĚ POLITIKŮ OD ZÁVĚRU LOŇSKÉHO ROKU DISKUTUJÍ PŘEDEVŠÍM O PROJEKTU DUNAJ-ODRA-LABE (DOL), KTERÝ VZBUZUJE U ZASTÁNCŮ I ODPŮRCŮ AKCE ZNAČNÉ EMOCE, ZAHÁJIL POČÁTKEM ROKU ŘEDITELSTVÍ VODNÍCH CEST ČR (ŘVC) SPOLU SE STÁTNÍM PODNIKEM POVODÍ VLTAVY A DALŠÍMI PARTNERY BEZ VÝRAZNĚJŠÍHO ZÁJMU MÉDIÍ PROJEKT, JEHOŽ PRAKTICKÉ DOPADY POČÍTÍ LODNÍ DOPRAVA UŽ LETOS - A BUDOU VESKRZE POZITIVNÍ.

Projekt má název „Zvýšení ponorů na Vltavské vodní cestě – říční část ř. km 0,00–63,80“ a jeho cílem je prohloubit v uvedeném úseku koryto Vltavy tak, aby se zlepšily parametry plavby na Vltavské vodní cestě z Mělníka do Prahy. Prohloubení dna umožní především vyšší výtěžnost nákladních lodí, součástí je ale také modernizace plavební komory Hořín a zvyšování podjezdových výšek mostů v uvedeném úseku. „S ponorem zvýšeným ze současných 1,80 m na 2,20 m loď uveze při stejných nákladech o 30 % více nákladu. Je to cesta, jak dostat část těžké kamionové dopravy ze silnic na loď a snížit zatížení historických center měst těžkými auty s odpadem a stavebním materiálem,“ uvedl k tomu při příležitosti zahájení prací ředitel ŘVC Lubomír Fojtů.

Na celkem 43 km vodní cesty z Mělníka do přístavu Praha – Radotín bude tak v místech, kde dnes není k dispozici plavební hloubka 2,50 m (30 cm rozdílu mezi maximálním ponorem 2,20 metru slouží jako nutná rezerva k bezpečné plavbě lodí) koryto Vltavy na takovou hloubku prohloubeno. Práce budou probíhat ve zdržích všech jezů, a to vždy jen v dílčích úsecích, kde je dnes nižší hloubka. Vytěženo bude celkově asi 130 tis. m³ materiálu, z toho nejvíce (43 tis. m³) ve zdrži zdymadla Klecany (plavební komora Roztoky). „Sedimenty na dně řeky shrnujeme dálkově ovládaným podvodním dozerem a pak je nakládáme na loď. Veškerý materiál se tak dopravuje nejekologičtějším a zároveň nejekonomičtějším způsobem,“ uvedl jednatel firmy Labská, strojní a stavební společnost Václav Růžička při zahájení prací. Mimochodem, při pracích používaný podvodní dozer Komatsu je jedním ze sedmi na území ČR, která je patrně jedinou zemí na světě, kde se tato technologie používá. Uvedený dozer je dokonce možný v některých případech použít i na odbahňování rybníků, avšak jen takových, které mají pevné dno. Dozer Komatsu je totiž dost těžký.

Projekt prohlubování koryta Vltavy se samozřejmě neobešel bez připomínek ochránců přírody a archeologů. „Od zahájení prací probíhá v rámci ekodozoru kontrola dodržování povolených podmínek a platné legislativy v oblasti životního prostředí. Zhotovitel v této oblasti přijal veškerá nezbytná opatření pro ochranu životního prostředí,“ ujišťuje Radomír Mužík, který provádí na stavbě ekologický dozor. „Jednou z podmínek umožňující realizaci záměru je i kontrola odtěžených nánosů na výskyt mlžů, především pak se zaměřením na zvláště chráněné druhy. Z monitoringu mlžů vyplývá, že v dosud odtěžených úsecích nebyl zjištěn žádný zvláště chráněný druh a ani početnosti ostatních druhů nejsou příliš vysoké,“ dodal. Jinými slovy, veřejnost, která obvykle proti obdobným projektům protestuje a na rozličné kontrolní orgány směřuje své stížnosti, by měla zůstat v tomto případě v klidu. Pro hospodářící zemědělce je pak důležité sdělení, že při prohrábkách dna Vltavy nebude zasahováno do břehových hran a práce se mají týkat skutečně jen koryta řeky.

Stavbu plně financuje Státní fond dopravní infrastruktury, plánované stavební náklady na prohloubení koryta činí 127 milionů korun bez DPH.

Petr Havel, foto Nina Havlová

INZERCE

Pro české rybářství máme dalších 140 milionů korun!

Zjistěte co nejdříve, jak získat podporu pro váš projekt z 14. a 15. výzvy OP Rybářství 2014–2020. Pravidla jsou již zveřejněna a žádosti přijímáme od 2. do 23. dubna!

eagri.cz/opr

EVROPSKÁ UNIE
Evropský námořní a rybářský fond
Operační program Rybářství

K OMEZENÍ ODVODŇOVÁNÍ KRAJINY MŮŽE PŘÍSPĚT I VYUŽITÍ KONÍ

LIKVIDACE NÁSLEDKŮ KŮROVCOVÉ KALAMITY, S NÍŽ SOUVISÍ POTŘEBA ODKLIDIT POKÁCENÉ STROMY Z LESA V NEPŘÍSTUPNÝCH A SVAŽITÝCH TERÉNECH, VYTVÁŘÍ MIMO JINÉ TAKÉ PROSTOR PRO VYUŽITÍ PRÁCE CHLADNOKREVNÝCH KONÍ. PŘÍNOSY TAKOVÉHO ŘEŠENÍ JSOU PŘITOM PŘEDEVŠÍM EKOLOGICKÉ.

Využití chladnokrevných koní je přitom do jisté míry i ekonomické, alespoň podle současných cen vyjde totiž platba za kubík z lesa staženého dřeva levněji než za dřevo odklizené prostřednictvím harvesterů. Nevýhodou je ale to, že odklizení dřeva koňmi trvá obvykle podstatně déle, takže příslušné partie lesa musí být obvykle na delší dobu zneprístupněny, což nese s sebou především laická veřejnost. Méně intenzivní turistický ruch je však lesu spíše ku prospěchu, zejména z pohledu v něm žijící zvěře. Té přitom koně ani práce s nimi nevadí a bez problémů tyto činnosti toleruje, aniž by se plašila a měnila svá teritoria. Odklizení dřeva z lesa koňmi přitom příliš nefandí zejména ti, kteří by ho měli podporovat – totiž hajní a různí lesní správci, zvyklí spíše na lesnickou techniku. Také proto pracují koně v lese zejména ve státních lesích a v národních parcích, i když i v tomto případě existuje rezerva v jejich využití. Dalším limitem je pak nedostatek „obslužného personálu“, tedy majitelů koní, kteří tuto činnost ovládají. To je způsobeno stárnoucí populací koňáků a nezařazením tohoto druhu činnosti do výuky a praxe studentů, kteří se práci s koňmi chtějí v budoucnosti věnovat.

Do značné míry tak chybí jak poptávka, tak nabídka, i když vhodných koní se v ČR chová dost a jejich stavy by se mohly i nadále zvyšovat. Bylo by to žádoucí, včetně intenzivnějšího využití koní na práci v lese. Jde totiž o zcela prokazatelně o způsob k přírodě šetrnějšímu hospodaření, které je dnes trendem ve většině vyspělého světa a které bude stále více podporovat dotační politika EU. Koně lze přitom využít nejen na odklizení kalamitního dřeva, ale také na těžbu dřeva probírkovým způsobem, tedy metodě, při které nezůstávají v lesních porostech holiny, a naopak se vytváří různá věková a nestejně vysoká patra lesních porostů, což zvyšuje odolnost lesa obecně, nejen vůči kalamitním škůdcům. Zásadním přínosem je pak „stopa“, kterou po sobě v lese zanechává technika a která zůstává po koních. Při použití harvesterů je stopa široká a souvislá a představuje tak v praxi potenciální vodoteče, jimiž voda z lesa mizí a odvodňuje je. Koňská kopyta po sobě na straně druhé po doteku s terénem nechávají jen jamky, a i když je nutné vzít také v úvahu stopu po odklizených kmenech, zvláště těch mohutných, stále jde o daleko užší a mělký koridor, kterým může voda z lesa odtékat.

Koně také samozřejmě nezamožují les emisemi ze spotřebovávaných pohonných hmot, nekontaminují jej únikem ropných látek a olejů, a jak již bylo řečeno, neplaší zvěř. Je přitom zřejmé, že k masivnímu nasazení studenokrevných koní v lese v naší zemi ani v budoucnosti nedojde. Existují však lokality, kde je takový přístup možný a vhodný, což by si měli uvědomit všichni majitelé lesa nejen z řad hospodářících zemědělců a ochránců přírody, ale také představitelé obcí, měst a dalších vlastníků lesů v ČR.

Petr Havel, foto Nina Havlová

LESNICKÁ VÝZVA K ZODPOVĚDNÉMU PŘÍSTUPU K NÁRODNÍMU BOHATSTVÍ – LESŮM

LESNICKÁ VÝZVA JE SPOLEČNÝM PROHLÁŠENÍM PROFESNÍCH LESNICKO-DŘEVAŘSKÝCH ORGANIZACÍ A DALŠÍCH SUBJEKTŮ S VAZBOU NA LESNICTVÍ, KTERÉ UPOZORŇUJÍ NA OBROVSKÁ RIZIKA, JEŽ MŮŽE PŘINĚST PODCENĚNÍ DOPADŮ SOUČASNÉ KŮROVCOVÉ KALAMITY, ZPŮSOBENÉ PRIMÁRNĚ NÁSLEDKY EXTRÉMNIHO SUCHA A NADPRŮMĚRNÝCH TEPLOT.

LESNICKÁ VÝZVA

Lesníci a majitelé lesů poprvé od roku 1989 žádají český stát o významnější podporu a přijetí účinných opatření. Lesníci jsou odhodláni s kalamitou bojovat. Pro efektivní boj je ale nezbytně nutná adekvátní podpora boje s kůrovcovou kalamitou a adaptačních opatření na klimatické změny a výkyvy i podpora obnovy lesů v zasažených oblastech.

- České lesy jsou v ohrožení. Další podceňování dopadů sucha na lesy a kůrovcové kalamity i nepřizpůsobení hospodaření může vést k zásadním negativním dopadům na celou společnost!
- S razantním úbytkem lesních porostů se dramaticky zvýší nejen riziko vysychání krajiny, doprovázené nedostatkem zdrojů pitné vody, ale i riziko povodní!
- Rozšíření kůrovcové kalamity na celé území ČR by znamenalo přímé škody na produkci dříví ve výši více než 500 miliard korun a ekologické či vodohospodářské škody v ještě vyšších částkách!
- Tak jako v minulosti lesníci s kalamitou bojují a v boji vytrvají. Lesy se ale při takto rozsáhlé přírodní katastrofě i při sebezodpovědnějším přístupu vlastníků lesů neobejdou bez rychlé a účinné pomoci státu!

Jaký je stav českých lesů

Českou republiku, stejně jako velkou část střední Evropy, zasáhlo dlouhotrvající extrémní sucho a teplo. Stromy jako organismy závislé na přísunu vody ztratily vitalitu a obranyschopnost. Proto masivně usychají a jsou napadány různými škůdci, aktuálně zejména kůrovci, kterým se vlivem vláhového deficitu nejsou schopni bránit. Následná kůrovcová kalamita, která nemá v novodobé historii obdoby, zasáhla ke konci roku 2018 více než třetinu zalesněného území ČR a na zbytku území akutně hrozí její rozvoj. Riziko chřadnutí z důvodu dlouhodobého nedostatku vláhy ovšem hrozí téměř u všech dřevin.

Zásadními komplikacemi boje s kalamitou jsou:

- souhra nepříznivých klimatických jevů,
 - historicky daný vysoký podíl smrku,
 - nedostatek pracovních sil a růst ceny práce,
 - nedostatek těžebních a dopravních kapacit,
 - přebytek jehličnatého dříví na trhu, doprovázený poklesem jeho cen na méně než polovinu dlouhodobého průměru,
 - ztráta ekonomické rentability lesního hospodaření,
 - nevyužívání všech možností zákona o zadávání veřejných zakázek u státních lesů.
- Situace již není zvladatelná dosud běžnými postupy a kapacitami. Je třeba rychle hledat a nalézt nové nástroje, metody a postupy, jak zastavit nebo alespoň zpomalit rozvoj kůrovcové kalamity v dosud méně postižených

oblastech. Dopady enormního sucha, které na většině území trvá od roku 2014, zasáhly fyziologické procesy všech dřevin, oslabily jejich obranyschopnost a v mnoha případech nastartovaly jejich chřadnutí. Teplo způsobilo extrémní nárůst populace především lýkožrouta smrkového. I kdyby se ovšem srážky a teploty vrátily k dlouhodobým normálům, bude trvat několik let, než se stromy a lesní ekosystémy vrátí do optimální kondice a získají zpět svou odolnost.

Jaké mohou být dopady sucha a kůrovcové kalamity

Pouze škody na výnosech a z předčasného smýcení porostů dosáhly v roce 2018 více než 18,1 miliardy korun a pro rok 2019 jsou škody odhadovány na více než 30 miliard korun. Škody v podobných řádech je reálné očekávat i v následujících letech. V ohrožení jsou téměř všechny porosty s významným zastoupením smrku a nejistá je i prognóza dalších dřevin strádajících suchem. V případě, že by kůrovcová kalamita postihla veškeré lesy, kde je zastoupen smrk, dosáhly by při dnešních cenách dříví jen přímé ekonomické škody částky přesahující 500 miliard korun (tedy třetinu státního rozpočtu ČR). Ekonomické problémy vlastníků lesů způsobené dramatickým poklesem cen jehličnatého dříví v Evropě mohou znamenat, že vlastníci nebudou mít prostředky na obnovu a ochranu porostů a hrozí nevratná degradace lesních půd. Vznik kalamitních ploch představuje také zvýšení nákladů na ochranu obnovených porostů před zvěří, jejíž tlak bude ještě více komplikovat přirozenou obnovu a výsadbu druhově pestrých směrů.

Situace přináší také rizika v sociální oblasti. Hrozí zánik pracovních příležitostí na venkově. Existenční ekonomické problémy téměř všech vlastníků lesů předznamenávají riziko masivního přerodělování lesních majetků, a to bez možnosti omezit přesun vlastnictví lesů do rukou zahraničních subjektů a osob. Tato situace bude mít během následujících let velmi citelné dopady také na dřevozpracující průmysl. Rychlým poklesem produkce jehličnatého dříví, které tvoří hlavní surovinu většiny dřevozpracovatelů, mohou být ohroženy tisíce pracovních míst i nákladné investice. Pokud by se kůrovcová kalamita rozšířila na většinu území České republiky, znamenalo by to omezení dostupnosti dříví a související

zdražení výrobků ze dřeva. Rozvoj kůrovcové kalamity a chřadnutí porostů vlivem sucha budou mít dopad na pohyb osob v lese. V důsledku rizika pádu stromů, pohybu techniky či těžby a asanace napadeného dříví je třeba očekávat základy vstupů do lesů.

Jak podpořit lesy

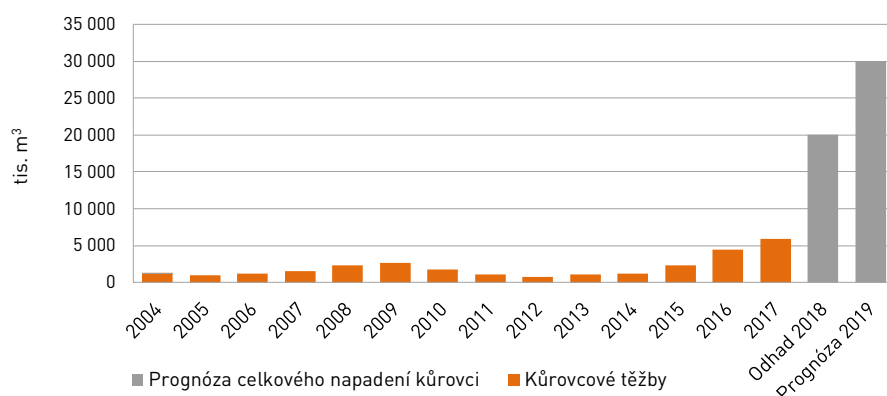
Lesy a péče o ně by se měly stát jednou z nejvyšších priorit politické reprezentace České republiky. Do roku 2018 bylo lesní hospodářství ekonomicky plně soběstačné, ve srovnání se zemědělstvím bylo příjemcem minimálních podpor a z lesních majetků byly státu odvedeny desítky miliard. Pouze z podniku Lesy ČR bylo za posledních 6 let odvedeno do státní pokladny zhruba 37 miliard korun. Bohužel z tohoto podniku (největšího správce lesů v ČR) byly také odčerpány všechny rezervy včetně dřívě nedotknutelných rezerv na obnovu lesa. Vyzýváme politickou reprezentaci, aby v přístupu k lesům plnicím nezastupitelné celospolečenské funkce reflektovala závažnost situace. Stát by měl, podobně jako při jiných živelních katastrofách, podpořit opatření pro zastavení dalšího rozvoje katastrofy.

Dle časové reálnosti a naléhavosti navrhuje me oblastí nezbytných opatření:

Prioritní opatření:

- Vytvořit kompenzační nástroj dopadů sucha na lesy pro všechny vlastníky lesů. Výše celkové podpory musí být adekvátní ke skutečným škodám.
- Stát by měl aktivně napomoci v hledání nástrojů stabilizace trhu s dřívím a efektivní ochrany lesa. Opatřeními mohou být: rajonizace lesů, doplnění o kompenzační mechanismus pro vlastníky lesů, časově omezené zastavení těžeb souvisejících ploch sterilních kůrovcových souší spojené se zákazem vstupu do lesů.
- Navýšit podporu v ochraně lesa v perspektivních oblastech pro pěstování smrku (mimo kalamitní epicentra).
- Podpořit asanaci kůrovcového dříví u všech vlastníků lesů a provedení asanace kontrolovat.
- Zjednodušit pravidla pro přenos sadebního materiálu s cílem přednostně a co nejrychleji zalesnit vzniklé kalamitní plochy a tím minimalizovat negativní ovlivnění vodního režimu.
- Podpořit rychlou a úspěšnou obnovu porostů včetně využití přirozené obnovy. Cílem podpory musí být zakládání druhově pestrých a pokud to bude možné i věkově diferencovaných porostů s perspektivou vyšší odolnosti vůči klimatickým změnám a výkyvům.
- Nalézt efektivní způsob hodnocení vlivu zvěře na les a z něj vycházející nástroje umožňující dosažení takových stavů zvěře, aby škody zvěří nebyly zásadním limitem pro úspěšnou obnovu.

Vývoj kůrovcových těžeb

- Účinně podpořit širší využívání dříví včetně energetického využití koncovými zákazníky zejména lokálního charakteru a hledat nové trhy, zejména mimo Evropu.
- Rozšířit možnosti řešení kalamity u vlastníků lesů a podnikatelů v lesním hospodářství podporou technologií na těžbu, asanaci, odvoz a skládkování kalamitního dříví.
- Vytvořit motivující pracovní podmínky pro tuzemské pracovníky a firmy tak, aby se zvýšila atraktivita a efektivita práce v lesích.
- Vytvořit podmínky pro operativní získávání zahraničních pracovníků a firem pro boj s kalamitou.

Legislativní oblast:

- Pokračovat ve změnách legislativy, aby lépe korespondovala se současnou situací a umožňovala efektivní boj s kůrovcem.
- Zásadním aspektem změny legislativy musí být razantní snížení administrativní zátěže pracovníků v lesním hospodářství, podstatná je samotná péče o les.
- Podporovat aplikaci zákona o zadávání veřejných zakázek tak, aby umožňovala operativní řešení kalamitních situací v lesích.

Střednědobá opatření:

- Paralelně s akutními změnami legislativy připravovat koncept státní lesnické politiky, která by reagovala na nově vzniklé podmínky a respektovala celospolečenské funkce a přínosy lesů.
- Srozumitelná a dlouhodobá státní lesnická strategie, která přinese čitelné podnikatelské prostředí, umožňující další rozvoj lesnicko-dřevařského sektoru na úrovni vlastníků, lesnických firem i dřevozpracujícího průmyslu.
- Zohlednit a finančně kompenzovat vlastníkům zajišťování ekosystémových funkcí lesů.
- Je třeba požádat o pomoc Evropskou unii a za současné situace také přehodnotit rozložení dotačních podpor v resortu zemědělství.
- Musí být plošně obnovena funkčnost státní správy lesů jako jediného orgánu, který může ovlivňovat vývoj situace na celém

území ČR. Státní správa lesů musí plnit roli partnera vlastníků lesů, ale také dohledu nad dodržováním lesního zákona zejména v oblasti ochrany lesa.

- Stanovit jasnou odpovědnost a kontrolovatelné oblasti činnosti státem placených odborných lesních hospodářů a v návaznosti na tato opatření navýšit jejich podporu.
- Zásadní podpora zpomalení dopadů sucha a kůrovcové kalamity by měla být celospolečenským zájmem, tedy nejen zájmem Ministerstva zemědělství, ale všech dotčených ministerstev včetně Ministerstva životního prostředí, protože dopady současné situace se netýkají pouze vlastníků lesů, ale i životního prostředí všech občanů ČR. Podřízené organizace MŽP se musí stát aktivními součástmi boje s dopady změn klimatu a nemohou být pouze represivním orgánem pokutujícím vlastníky lesů v případech způsobených vyšší mocí, kdy pokuta již nic neřeší a pouze prohlubuje kritickou situaci vlastníků lesů.
- Vlastníky lesů je třeba podpořit v péči o vodní toky a zadržování vody v krajině.
- Nastavit funkční finanční podporu sdružování drobných vlastníků lesa za účelem společného hospodaření.
- Podpořit učňovské a střední lesnické školství.

Celou šíři problému nelze popsat jednoduše. Jednoduché řešení neexistuje. Varujeme proto současně před všemi, kteří taková řešení nabízejí. Stejně jako v historii udělají lesníci maximum, aby předali dalším generacím lesní ekosystémy ve stavu, kdy budou přinášet užitek celé společnosti. Toho ovšem lesníci bez odpovídající pomoci státu nemohou v současných podmínkách dosáhnout.

Lesnicko-dřevařská komora ČR

DOPADY KŮROVCE NA TĚŽBU DŘEVA V ZASAŽENÝCH LESÍCH

ČESKOU REPUBLIKU V LOŇSKÉM ROCE ZAČALA VELMI TRÁPIT KŮROVCOVÁ KALAMITA, KTERÁ SVÝM ROZSAHEM PŘEKROČILA DOSUD ZNÁMÉ KALAMITY, KTERÉ SE U NÁS KDY VYSKYTLY. PODLE ODHADU ODBORNÍKŮ KŮROVEC ZA LOŇSKÝ ROK NAPADNE AŽ 15 MILIONŮ KUBÍKŮ DŘEVA, V ROCE 2017 TO BYLO ZHRUBA ŠEST MILIONŮ. KRITICKÁ SITUACE JE NÁSLEDKEM NĚKOLIKA PŘÍČIN, KTERÉ JSOU ZNÁMÉ. TOU NEJVÝZNAMNĚJŠÍ BYLO LOŇSKÉ POČASÍ, KDY JSME SE MUSELI VYROVNÁVAT S VELKÝM SUCEM A TEPEM V JARNÍCH A LETNÍCH MĚSÍCÍCH.

RNDr. Vladimír Veselý

Podle lesních odborníků výsledkem těžby napačeného dřeva je, že se objevily nedostatky kapacit na jeho zpracování. Navíc se rozpadl trh se dřevem, a to kvůli tomu, že prudce poklesly jeho ceny. Kůrovcová kalamita nepostihla jen Českou republiku, ale celou střední Evropu, a proto je problematické sehnat zpracovatelské kapacity i v blízkém zahraničí. Jestliže se dřívě část našeho dřeva vyvážela do Rakouska a Německa na další zpracování, tak v současné době se tyto vývozy prakticky zastavily. O názor, jak vypadá současná situace se zpracovatelskými kapacitami a jak ji řešit, jsme požádali viceprezidenta Agrární komory ČR a člena Lesnicko-dřevařské komory ČR RNDr. Vladimíra Veselého, který je zároveň i technickým ředitelem společnosti UNILES, a.s.

Kůrovcová kalamita, kterou nyní prožíváme, je nejhorší v naší historii. Odborníci uvádějí obrovská čísla následných škod. Jakým způsobem je podle vás zapotřebí celou situaci do budoucna řešit?

Nerad „házím“ čísla. A navíc gradace hmyzích škůdců je až sekundárním důsledkem dlouhodobější klimatické změny, projevující se zejména suchem, nízkým objemem pravidelných srážek a poklesem hladiny spodních vod. Finanční dopady živelné kalamity se promítají především prostřednictvím změny cen dříví na trhu do hospodaření majitelů a správců lesů. Přebytek nabídky nad poptávkou v čase způsobil významný propad cen na polovinu úrovně, na které jsme se pohybovali před

dvěma roky. Zpracování kalamity s sebou nese zvýšené náklady na těžební práce, asanaci vytěženého dříví i prováděné potěžeční úpravy. Přebytek dříví v období rojení kůrovce generuje složité logistické problémy se zvýšenými náklady na dopravu a rovněž potřebu skladovat momentálně neprodejná dříví na dočasných skládkách. Na nich dochází k dalšímu dílčímu znehodnocení kvality dříví. A kalamitní holiny je potřeba zalesnit. Zvýšená poptávka po nedostatkových sazenicích tlačí opět na jejich cenu a jejich potřeba bude nepochybně vyšší než v případě řádného hospodaření s podporou a využitím přirozené obnovy. Nezdar zalesnění na velkých kalamitních holinách je podstatně vyšší než v případě běžného lesnického hospodaření a v neposlední řadě je nezbytné opravovat cesty, které jsou kvůli masivnímu odvozu vytěženého dřeva opotřebované několikanásobně vyšším vytižením oproti normálu. Tzv. „škody“ se však nepromítají pouze v roce, kdy se kalamitní dříví těží a v lepším případě i prodá. Výsledek hospodaření v tomto roce může být kompenzován vyšším objemem těžeb, který ovšem s sebou nese nižší těžební potenciál pro další období a rovněž požadavky na budoucí zalesňování a vylepšování skladby lesních porostů. Pokud se soustředím pouze na krátkodobé důsledky, tak dopad do hospodaření vlastníků lesů za rok 2018 odhaduji v řádu miliard Kč. Na „řešení“ situace v budoucím období žádný politicky neutrální a neaktivistický recept neexistuje. Obávám se, že postup stávající kalamity už dokáže zastavit jen sama příroda. Preventivním opatřením do budoucna je pokračování v podpoře pěstování druhově i věkově pestrých lesů tak, jak nám ukládá lesní zákon, vycházející z principu trvale udržitelného hospodaření v lesích. Všichni však víme, že samotná přeměna stávajících monokultur je otázkou desetiletí. Je samozřejmě v našem zájmu, abychom byli připraveni na další scénáře vývoje, kterými nás příroda ještě může překvapit.

Projevuje se i nedostatek zpracovatelských kapacit. Co se s tím dá v dohledné době dělat?

Zpracovatelské kapacity, mám teď na mysli kapacity pro primární zpracování sortimentů surového dříví, tedy především pily a celulóz-

ky, jsou ve středoevropském regionu dimenzovány na standardní bilance těžeb. Diskuse o tom, zda je tu prostor pro nové investice do primárního zpracování, probíhá neustále. A tyto investice do nových zpracovatelských kapacit tu průběžně vznikají. Těžko vznikne nový zpracovatelský podnik, který bude dimenzovaný na 2 mil. m³ pořezu kulatiny ročně a osm let z deseti efektivně pořeže 50 % projektované kapacity. Přebytky v mimořádných obdobích, a zde je třeba zdůraznit, že v průběhu posledních dvaceti let poptávka po surovém dříví převyšovala nabídku, se budou spíše řešit netradičními obchodními kanály, např. v současnosti je to Čína, nebo také alternativním zpracováním, což v extrémním případě znamená i energetické využití vytěženého dřeva.

Dřevo, které je napadeno kůrovcem, tvoří 75 % celkové loňské těžby. Kvůli těžbě napačeného dřeva vzniká přebytek dřeva na trhu, což znamená pád jeho cen. Jaké jsou vaše konkrétní zkušenosti v této nedobré situaci?

Propad cen sortimentů surového dříví jsem komentoval v odpovědi na první otázku. Proto bych se spíše vyjádřil k tomu, co se s tím v dané situaci, kdy se v letošním roce očekává gradace této živelné kalamity, dá dělat. Odpověď je zdánlivě jednoduchá. Těžít jen tolik, kolik je opravdu nezbytné z hlediska ochrany lesa a kolik je ekonomické. A hledat pro toto dříví alternativní využití. Například na trzích mimo Evropu. Hledají se nová odbytiště a očekáváme taktéž podporu ze strany agrárních i obchodních diplomatů našich zastupitelských úřadů.

Jak to postihuje největší vlastníky lesů, tj. Lesy ČR a Vojenské lesy a statky?

Podniky státních lesů čelí stejné situaci jako většina ostatních, resp. větších vlastníků. Výhodou může být množství kvalifikovaného personálu, nevýhodou to, že se mohou stát nástrojem státní politiky pro nefinanční pomoc ostatním vlastníkům při řešení komplikované situace na trhu. Politicky dosud neprůchodné plošné zastavení úmyslných těžeb smrku je zde řešeno příkazem příslušného resortu vůči managementu státního podniku. Lesy ČR na tom jsou momentálně asi trochu

hůře. Doplatily totiž na nadstandardní odvod disponibilních finančních prostředků ve prospěch státního rozpočtu. Kromě nerozděleného zisku šlo i o rezervy vytvářené právě pro případ calamitních situací a zajištění dostatečných zdrojů pro financování péstebních činností. Tyto prostředky mj. posílily v minulosti i rozpočtové kapitoly MZe a pomohly saturovat zemědělcům škody způsobené suchem. Vojenské lesy mají také paradoxní výhodu v tom, že dopady klimatické změny se na jejich moravských divizích, zejména Lipníku, projeví naplno už před několika lety a calamitní dříví prodaly tehdy ještě relativně dobře.

Obdobně se ptám, jak jsou na tom soukromí majitelé lesů?

Zde nelze odpovědět paušálně. Záleží na rozsahu i lokalizaci lesních majetků. Na jedné straně jsou vlastníci, kterým se podařilo včas vytěžit a prodat ještě zelené stromy, přitom na tom vydělali, a ještě si stačili vytvořit daňové uznatelné finanční rezervy na zalesnění a následnou péči o nové kultury. A na druhé straně mohou být vlastníci, kteří ještě vlastně ani možná netuší, že budou muset pod hrozbou pokut vytěžit svůj les, a kterým tržba za dříví uhradí maximálně náklady na těžbu. V horším případě ani to. Většina středních vlastníků se pohybuje někde mezi uvedenými extrémy. Každopádně je potřeba počítat s tím, že soukromí vlastníci lesů budou hodně slyšet a budou uplatňovat svoje požadavky na státní rozpočet. A důvodem nebude jen „ušlý zisk“, ale především naplnění zákonných požadavků na těžbu a asanaci calamitního dříví i zajištění potřeb na obnovu porostů podle zákona o lesích.

Jakým způsobem se dá tato nedobrá situace, s ohledem na aktuální nedostatek zpracovatelských kapacit, řešit? Může nějak pomoci stát?

Zpracovatelské kapacity jsou záležitostí podnikání. Já jsem přesvědčen, že v té se stát příliš angažovat nemá. Mám tedy na mysli aktivní přístup při výstavbě vlastních kapacit. Existují standardní investiční pobídky, podpora vzniku nových pracovních míst, daňové prázdny. Jejich optimální nastavení je předmětem diskuse a rozhodně by se nemělo stát, že podpořené investice budou likvidovat dosud normálně fungující tuzemskou konkurenci. Jsem přesvědčen, že přebytek dříví na trhu je dočasný a efektivnost nově vybudované kapacity je třeba počítat v horizontu střednědobém.

Český trh zaplavuje levný nábytek z ciziny. Přitom výroba českých nábytkářů v posledních letech roste. Jak to se to projevuje ve skladbě vyváženého a dováženého nábytku, pokud máte k tomuto tématu nějaké informace?

V oblasti sekundárního zpracování dříví se tolik neorientuji. Ze zkušenosti vím, že dováží-

me hodně nábytku z Polska, a to v nižších cenových, ale i kvalitativních kategoriích. Velké specializované obchodní řetězce prodávají pod svojí obchodní značkou výrobky, které si nechávají vyrábět v zemích s nejnižšími výrobními náklady. Včetně ČR. Je však zřejmé, že se pomalu začíná karta obracet a trend globalizace se mění na důraz a podporu lokální produkce. Pro nadnárodní řetězce je čím dál obtížnější přesvědčit zákazníka o svém souladu s ochranou životního prostředí, vozí-li své produkty přes celé kontinenty. Z krátkodobého hlediska vidím osobně prostor pro naše výrobce v nábytku vyráběném v menších sériích ve špičkové kvalitě pro náročnější trhy. To samozřejmě klade vysoké nároky na technologii, vývoj, design, variabilitu a v neposlední řadě marketing. Známe několik tuzemských výrobců, kteří se v této oblasti pohybují a daří se jim. Pro velkou část trhu je nejdůležitějším kritériem ještě akceptovatelná kvalita za co nejnižší cenu. Ale jsem přesvědčen, že roste podíl nakupovaného nábytku ve vyšších cenových relacích i kvalitativní úrovni. Včetně nábytku od českých výrobců.

Vraťme se k základním pohledům Lesnicko-dřevařské komory ČR na řešení kůrovcové kalamity. Jak na tuto situaci pamatuje naše legislativa?

Český zákon o lesích patří nejen v evropském, ale i světovém kontextu k nejpřísnějším z hlediska ochrany lesa a prevence vzniku a šíření živelných kalamit. Bohužel, na situaci, které v současné době čelíme, je každý zákon krátký. Rozsah kalamity a její gradace přesahují všechny dosud myslitelné rozměry. Legislativním problémem v současnosti spíše je, že požadavky zákona se v extrémních situacích stávají prakticky nesplnitelnými.

Z hlediska disponibilních kapacit, logistických a odbytových možností. Přitom v řadě případů jsou již opatření vyžadovaná zákonem fakticky zbytečná, protože je jejich skutečný účinek na další vývoj situace v místě téměř nulový. S tím počítá připravovaná novela zákona o lesích, která by měla umožnit státní správě na základě definovaných parametrů vyhlásit oblasti, ve kterých by pro vlastníky lesů opatření k těžbě a asanaci napadených či ohrožených stromů nebyla závazná a mohla se řešit na základě rozhodnutí vlastníka způsobem odpovídajícím jeho reálným možnostem. Tato legislativní úprava by mohla poněkud oslabit tlak calamitního dříví na přesycený trh a pomoci vlastníkům lesů, kteří se ocitají, ne vlastní vinou a navzdory jejich reálným možnostem, mimo rámec zákona. Lesnicko-dřevařská komora se aktivně zapojuje do diskusí a připrav potřebných změn nejen legislativní povahy. Stávající situaci vnímáme všeobecně jako velmi vážnou a očekáváme adekvátní kroky ze strany státu prostřednictvím zodpovědných ministerstev.

Pokud jde o budoucnost našich lesů, nyní se hodně hovoří o tom, že smrkové porosty by měly být nahrazeny smíšenými lesy. Jenže vzhledem k tomu, jak rychle stromy rostou, změna charakteru našich lesů asi není otázkou blízké budoucnosti. Takže zatím hrozí, že s kůrovcem se budeme nadále v příštích pár letech potýkat...

Pokles podílu smrku a jehličnatých dřevin obecně je při obnově těžbených porostů během posledních dvaceti pěti let statisticky prokázáným faktem. Přeměna smrkových monokultur na smíšené porosty se však vlivem probíhající kalamity z evolučního procesu stane procesem revolučním. Přitom je potře-

ba nepodlehnut schematickým pohledům a uvědomit si, že nikdo neví, v jakém prostředí budou vyrůstat obnovované porosty za dalších dvacet či čtyřicet let. Měli bychom se snažit pěstovat takové porosty, které budou odolné proti změně klimatu „všemi směry“. Žádná dřevina není absolutně rezistentní a většina veřejnosti asi neví, že například houbové choroby jsou schopny ve velmi krátké době plošně prakticky zlikvidovat perspektivní jilmy (grafióza), jasany (chalara) nebo náhradní porosty smrku pichlavého (kloubnatka). Nejdůležitějším úkolem pro lesníky bude co

nejdříve zalesnit kalamitní holiny vším, co „bude po ruce“. Včetně smrku. Nikdo dnes nedokáže říci, která ze sazenic, kterou dnes zalesňujeme plochy po kalamitě, bude za čtyřicet let v roli takzvané přípravné anebo cílové dřeviny.

Nicméně naše vědecká fronta ve výzkumných ústavech či na univerzitách určité hledá způsob, jak množení kůrovce omezit. Lez předpokládat, že i vaši pracovníci se s těmito pokusy, tj. omezit kůrovce, v praxi setkávají. Ale asi to bude také běh na dlouhou trať?

Jistě. To je nikdy nekončící proces. Neustále vznikají projekty na úrovni základního či aplikovaného výzkumu, metody boje v podmínkách poloprovozních či provozních. Bohužel jsme v současnosti v podmínkách analogických povodní na úrovni několika-setleté vody, kdy přemýšlíme spíše o následcích a budoucnosti. Vyzkoušeli jsme toho hodně a vyzkoušíme asi ještě více, ale stejně platí, že nakonec si příroda pomůže sama.

Miroslav Svoboda

CO SE (NE) NAVRHUJE V NOVELE LESNÍHO ZÁKONA?

JAKO KOMPROMIS MEZI VLASTNÍKY LESŮ A MINISTERSTVEM ZEMĚDĚLSTVÍ HODNOTÍ SDRUŽENÍ VLASTNÍKŮ OBECNÍCH A SOUKROMÝCH LESŮ ČR (SVOL) NOVELU ZÁKONA O LESÍCH, KTEROU SE BUDE ZABÝVAT PARLAMENT S CÍLEM URYCHLIT LIKVIDACI KŮROVCOVÉ KALAMITY A UMOŽNIT NA KALAMITU OPERATIVNĚJI REAGOVAT.

Jak již také SVOL v minulosti informoval, novela mimo jiné zavádí povinnost přednostně těžit a likvidovat stromy napadené kůrovcem, které představují akutní nebezpečí pro jeho další šíření. Naopak těžba souší, které již nepředstavují pro les riziko, protože z nich

kůrovce vyléti, bude moci být odložena na pozdější dobu. Podle SVOL také novela usnadňuje vlastníkům obnovu lesů v kalamitních oblastech. Rozšiřuje totiž možnosti užití sadebního materiálu k umělé obnově lesa pro zalesnění kalamitních holin a ochranu půdy před degradací a umožňuje prodloužit dobu pro zalesnění a zajištění porostů, protože zejména na větších holinách o velikosti až několika stovek hektarů nebude možné dodržet pětiletou zákonnou dobu pro zajištění porostu. To vše je v zásadě veřejně známo, ve hře ale mohou být další možné změny.

Otevření lesního zákona by totiž bylo možné využít ke zlepšení stávajících podmínek při budování drobných vodních ploch v lesních porostech. To se totiž týká nejen zemědělské krajiny, ale také lesních pozemků a porostů, kde mohou drobné vodní plochy napomáhat mimo jiné i v prevenci rizik šíření kůrovce. Budování drobných vodních ploch na lesních pozemcích však představuje podle stávající legislativy komplikace zejména pro menší vlastníky lesů. K tomu, aby bylo možné takovou vodní plochu vybudovat, musí totiž nejprve dojít k vyjmutí příslušného pozemku z lesní půdy a toto vyjmutí je výrazně zpoplatněno. I když je regionálně situace zřejmě různá, jsou známé případy, kdy částka za vyjmutí například půl hektaru lesa k tomu, aby na této ploše mohla být vybudována vodní plocha, činí i několik set tisíc korun. To je zejména pro menší vlastníky lesa, kteří by chtěli na svých pozemcích drobně tůň, mokřady nebo malé rybníky obnovit nebo nově vybudovat, zcela

odrazující. Stejný problém navíc řeší i správci státních lesů, ať již je to státní podnik Lesy České republiky, nebo Vojenské lesy a statky. Obě tyto organizace přitom drobné vodní plochy obnovují, na rozdíl od jiných vlastníků k tomu ale přece jen mají větší zdroje peněz. Přesto je i pro státní správce lesů povinnost zaplatit poplatky za vyjmutí lesní půdy k tomu, aby v lesních pozemcích drobné vodní plochy vznikaly, organizační i ekonomická komplikace.

Tyto problémy je možné odstranit prostřednictvím pozměňovacího návrhu, který spočívá v doplnění jednoho odstavce do paragrafu 3 lesního zákona, a to v následujícím znění: 5) Na žádost vlastníka rozhoduje o využití lesního pozemku ke zřízení nové vodní plochy orgán státní správy lesů.

Toto ustanovení by znamenalo, že zřízení nové vodní plochy není vynětím z lesních pozemků a nepodléhá sankční platbě. Vlastní stavba potřebné infrastruktury související se zřízením nové vodní plochy se řídí ustanovením stavebního zákona. To znamená, že by vložení uvedeného odstavce nebyly nijak ovlivněny jiné platné zákony.

V současné době platný lesní zákon nijak neupravuje zřízení nové vodní plochy na lesním pozemku. Drobné vodní plochy (v lese) ale mohou dnes být rozhodnutím orgánů státní správy lesů prohlášeny za lesní pozemky.

Petr Havel, foto Nina Havlová

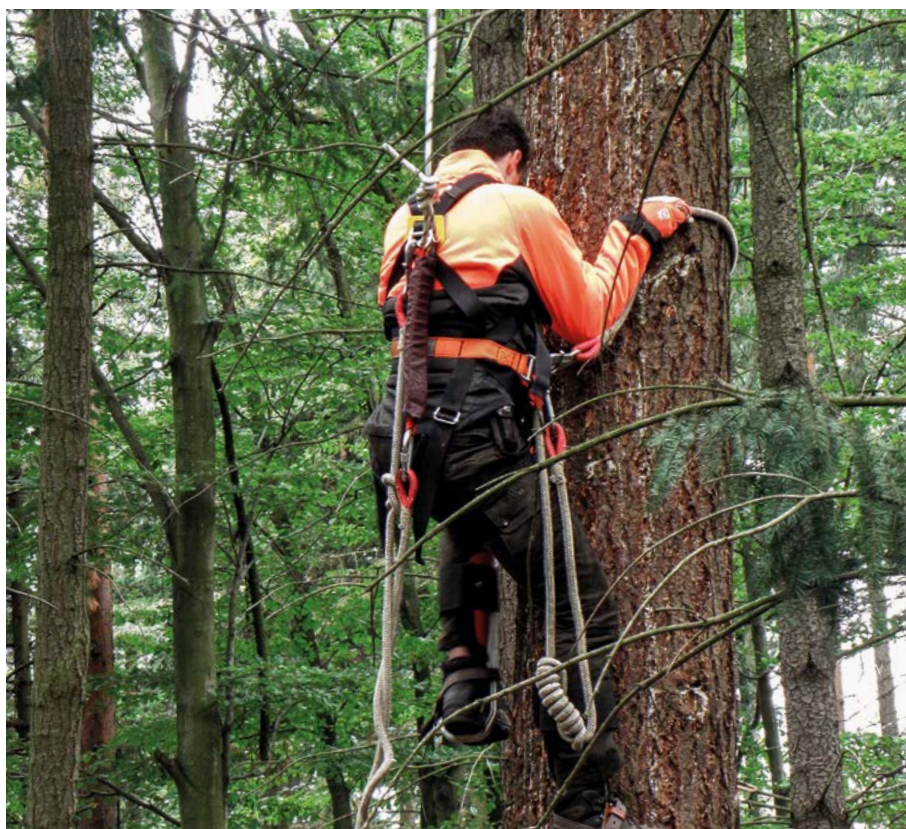
LESNICKÁ ŠKOLA V PÍSKU

LESNICKÁ ŠKOLA V PÍSKU NABÍZÍ V SOUČASNOSTI CELOU ŠKÁLU MOŽNOSTÍ VZDĚLÁVÁNÍ V LESNICKÝCH OBORECH, POPŘÍPADĚ V OBORECH LESNICTVÍ PŘÍBUZNÝCH. PŘEDEVŠÍM SE JEDNÁ O ČTYŘLETÉ ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ S MATURITOU – OBOR LESNICTVÍ. NÁVAZNĚ MOHOU MATURANTI ZE VŠECH STŘEDNÍCH ŠKOL POKRAČOVAT NA TŘÍLETÉ VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLE, ROVNĚŽ V OBORU LESNICTVÍ.

Toto studium je zakončeno absolutoriem, na jehož základě absolventi získávají titul Dis., přičemž je možno využít i kombinované formy studia. (Za zmínku zde stojí, že se škole za podpory MŠMT, Agrární komory a Jihočeského kraje podařilo v připomínkovém řízení k chystané novele lesního zákona prosadit požadavek, aby vyšší odborné vzdělání v oboru lesnictví bylo dostatečnou formální kvalifikací pro získání licence k výkonu funkce odborného lesního hospodáře.)

Skladbu studijních oborů dále vhodně dotváří tříleté střední odborné vzdělávání s výučním listem – jednak v oboru lesní mechanizátor (tento obor je podporován stipendijními programy Vojenských lesů a statků a také Lesů ČR), nově je potom možno získat výuční list v oboru krajinář-zahradník. Klíčovým pro lesnické vzdělávání je tradičně důraz na praktickou složku výuky, kterou škola zajišťuje ve spolupráci s Krajským školním hospodářstvím České Budějovice, spravujícím školní polesí Hůrky. Nemaou roli hrají ale také další partneri školy, mezi něž patří především Lesy města Písku, Lesy ČR, Vojenské lesy a statky, Národní park Šumava, Lesní správa Orlický nad Vltavou či Českomoravská myslivecká jednota – OMS Písek.

Podmínkou kvalitního odborného vzdělávání je dostatečně podnětné zázemí pro výuku. Škola se v tomto ohledu může opírat o „pomůcky“, jež jsou dědictvím úsilí předchozích generací – např. svým rozsahem unikátní sbírka vycpanin nebo sbírka geologická. Neméně důležité je ale i zajištění moderního vybavení. V tomto směru písecké lesnické škole významně napomáhá účast v projektu Ministerstva zemědělství Centra odborné přípravy, který jí umožňuje čerpat finanční prostředky na investice do odborných učebních „pomůcek“, jako jsou například rýhovací či secí stroj pro školkařský provoz, drony pro lesnický monitoring nebo zahradní traktor pro práce v arboretu. Vedle toho se v minulém roce podařilo díky úspěšnému čerpání peněz z evropských fondů dobudovat učebnu se simulátory harvesteru a vyvážecího traktoru, kterou ke svému profesnímu rozvoji využívají nejen žáci písecké lesnické školy, ale prostřednictvím týdenních kurzů i žáci partnerských lesnických škol (Trutnov, Žlutice, Křivoklát) anebo partnerských škol píseckých (střední zemědělská škola, střední odborné učiliště).

Zvláštní kapitolu ve zkvalitňování středoškolské lesnické výuky tvoří snaha školy zavést do ní systematictější práci s moderním lesnickým softwarem. Dvě počítačové učebny vybavené novými stolními počítači a dále nové investice do školních tabletů vytváří předpoklad pro úspěšnou strategickou spolupráci školy s firmou HA-SOFT, s. r. o., která pro výukové účely poskytuje škole zdarma licence nejpoužívanějšího informačního systému pro řízení lesního hospodářství v České republice Seiwin. Odborní učitelé školy jsou zaměstnanci firmy školeni v práci se softwarem tak, aby se brzké době stal běžnou součástí praktické výuky v lesním terénu a také přirozenou součástí výkonu praktické maturitní zkoušky.

Vlastní budova školy je součástí rozsáhlejšího areálu, jenž je dále tvořen domovem mládeže, školní jídelnou, tělocvičnou, venkovním hřištěm a konečně také arboretem, které představuje jeden z vůbec nejatraktivnějších prvků zdejšího prostředí. V tomto školním roce byla dokončena rekonstrukce cest v arboretu, v němž byl vybudován též nový včelín

a voliéra pro dravce (školní kotce pro psy našich žáků prošly rekonstrukcí v nedávné minulosti). Obnovou prochází také samotné dřeviny, takže ve výsledku narůstá výuková i rekreační hodnota arboreta.

Ubytování na domově mládeže je zajištěno ve dvoupokojových buňkách s vlastním příslušenstvím a ledničkou. V době osobního volna mohou žáci využívat pestré nabídky zájmové činnosti, např. kroužky střelecký, trubačský, kynologický, včelařský, sportovní atd., k dispozici jim je například i chlapecká a dívčí posilovna či informační centrum s knihovnou a čítárnou.

To vše v souhrnu působí, že roky strávené u nás na škole tak nakonec nejsou pro naše žáky „pouze“ roky studia a profesní přípravy, ale v pravém slova smyslu „životní etapou“.

*PhDr. Michal Grus, ředitel školy
Vyšší odborná škola lesnická
a Střední lesnická škola Bedřicha
Schwarzenberga, Písek*

JEDNODUŠŠÍ ŽIVOT S NOVOU ŘADOU VÝROBKŮ FREE

TRPÍTE INTOLERANCÍ LEPKU A LAKTÓZY NEBO SE SNAŽÍTE VYHÝBAT PŘIDANÝM CUKRŮM V POTRAVINÁCH? PAK URČITĚ VÍTE, ŽE SE BĚŽNÝ NÁKUP DOKÁŽE VELMI ZKOMPLIKOVAT A PRODRAŽIT. BILLA SE PROTO ROZHODLA VYJÍT VSTRČÍ ZÁKAZNÍKŮM SE SPECIÁLNÍM JÍDELNÍČKEM A PŘIPRAVILA PRO NĚ NOVOU PRIVÁTNÍ ZNAČKU FREE. TA NABÍDNE PRODUKTY NA MÍRU VAŠIM INDIVIDUÁLNÍM PŘÁNÍM A POTŘEBÁM.

Pod hlavičkou nové privátní značky FREE najdete produkty vyráběné z kvalitních surovin, které splňují požadavky na zařazení do kategorie bez lepku. Při jejich výrobě se nepoužívají žádné zvyrazňovače, a přesto se nejedná o produkty, u kterých byste museli mít obavy z nevýrazné chuti.

Produkty FREE pocházejí od prověřených dodavatelů BILLY (např. řada těstovin se vyrábí přímo v Itálii) a při jejich výrobě se dbá

na dodržování velmi přísných pravidel. Stejně jako u ostatních privátních značek BILLY máte jistotu, že kupujete výrobky, které jsou svou kvalitou srovnatelné s těmi značkovými.

Ve vybraných prodejnách BILLA je nově najdete čitelně označené logem FREE. V sortimentu nabízíme různé druhy těstovin, sušenky, kukuřičné chlebičky nebo muffiny značky FREE vyrobené s ohledem na vaše specifické stravování. Nenechte si už komplikovat život složitým studováním etiket.

Co můžeš
koupit dnes,
NEODKLÁDEJ
na zítřek

BILLA

Billa je levná

VYUŽITÍ KYSELÉ A ZÁSADITÉ VODY V POTRAVINÁŘSKÉ PRAXI

JAK ZNAČNÉ JSOU REZERVY V DOSAVADNÍM POZNÁNÍ VLIVU POTRAVIN A TEKUTIN NA LIDSKÝ ORGANISMUS, ALE TAKÉ NA TECHNOLOGICKÉ MOŽNOSTI VÝROBY POTRAVIN UKAZUJE PŘÍKLAD TAK ZDÁNĹIVĚ JEDNODUCHÉ A PO VŠECH STRÁNKÁCH PROZKOUMANÉ TEKUTINY, JAKO JE OBYČEJNÁ VODA. TA MÁ CELOU ŘADU PODIVUHODNÝCH VLASTNOSTÍ, JEJICHŽ VÝČET BY ZABRAL DOCELA VELKÝ PROSTOR. TO OVŠEM MLUVÍME O BĚŽNÉ VODĚ, S NEUTRÁLNÍ HODNOTOU PH 7.

Voda však může mít i jiné hodnoty pH, což mimo jiné využívá například tuzemská společnost – výrobce hotových jídel Expres Menu, sídlící na kraji Trutnova. Uvedená společnost přitom ve svém provozu používá jak kyselou (pH 3), tak i zásaditou (pH 12) vodu, přičemž účinky obou „druhů“ jsou veskrze praktické a management společnosti o nich v nadsázce mluví jako o „živé“ a „mrtvé“ vodě. S pohádkami ani s oživováním někoho nebo něčeho to ovšem nemá nic společného – s potravinářskou výrobou ale ano.

Například „mrtvá“ (kyselá) voda, voda o hodnotě pH 3, představuje v praxi velmi účinný a zcela přirozený dezinfekční prostředek. Společnost využívá takto kyselou vodu například k sanitaci prostor, v nichž se připravují pokrmy, a to za pomoci přístroje, který z této vody vytváří jemnou mlhu, aby se voda v prostředí lépe rozptýlila. K sanitaci díky tomu není třeba používat různých chemických pro-

středků, jako je Savo, navíc je možné zhruba po 20 minutách takto dezinfikovaný prostor opětovně pracovně využívat. Celý očištný proces se tak odehraje například v rámci „přestávky na svačinu“.

Naopak „živou“ (zásaditou) vodu o hodnotě pH 12 přidávají v uvedené společnosti do vody, v níž se vaří vývary, omáčky a další složky jejich pokrmů. Hlavním důvodem je v tomto případě především snaha snížit v potravinách obsah soli, což je v současné době proces, o který se snaží celá řada výrobců. Představitelé firmy přitom tvrdí, že se využitím přídavku „živé“ vody zlepšují sensorické vlastnosti pokrmů, které pak chutnají i bez použití soli výrazněji. V jakém podílu ale zásaditou vodu do normální vody v uvedené společnosti přidávají, je podnikovým know-how. Výsledný „mix vod“ má ale údajně i jiné benefity. Jedním z nich je potenciální likvidace volných radikálů v těle příjemce příslušných pokrmů, což lze považovat za

příspěvek k prevenci rizik rakoviny. Podkladem k takovému tvrzení jsou výsledky některých již i publikovaných studií, na druhou stranu ale k nějakému jasnému závěru chybí stále ještě dostatek informací. Faktem ale je, že testování vody o hodnotě pH 12 v chovech kuřat v minulosti vedlo k závěru, že kuřata, kterým byla do píték přidávána takto obohacená voda, lépe prospívala a rychleji přibývala na váze.

Částečně to potvrzují i výzkumy, které se týkají poněkud známější a také prověřenější „těžké vody“. Ta má na straně jedné horší rozpustné vlastnosti, na straně druhé ale dřívější experimenty na myších prokázaly, že těžká voda potlačuje buněčné dělení, což v praxi znamená zpomalování procesu rakoviny. Také „těžká voda“ má jiné než „normální“ pH – v tomto případě je jeho hodnota 7,41. Není prostě voda jako voda...

Petr Havel, foto Nina Havlová

KLECOVÉ CHOVY – PRO A PROTI

ZPŮSOBY CHOVŮ DRŮBEŽE A JEJICH USTÁJENÍ JE DNES VELKÝM TÉMATEM. SNAD VŠICHNI SE SHODNEME, ŽE CHCEME, ABY I HOSPODÁŘSKÁ ZVÍŘATA, KTERÁ CHOVÁME ZA ÚČELEM NAKRMENÍ LIDÍ, MĚLA CO MOŽNÁ NEJDŮSTOJNĚJŠÍ ŽIVOTNÍ PODMÍNKY. JSOU ALE KLECOVÉ CHOVY SKUTEČNĚ TAK ŠPATNÉ?

Jisté skupiny lidí, které se ohánějí tím, že brání zájmy zvířat, vystupují proti velkochovům nosnic v klecových systémech. Až doposud by se mohlo zdát takové jednání logické a velmi humánní. Musíme však brát v potaz celou řadu nezpochybnitelných faktů a zejména to, že bychom měli nechat prostor k vyjádření se k danému tématu odborníkům, kteří se přirozeným chováním drůbeže zabývají, a to na vědecké úrovni.

Nepolidšťujeme je

To, co připadá člověku neúnosné, může být pro zvíře zcela běžnou součástí života, a to i v přírodě. Důležité je nepolidšťovat hospodářská zvířata. Prase, slepice nebo skot se jistě mnohem lépe vyspí na podlaze na slámě nebo na hřadu než někde v pohodlné posteli, v jaké spí každý z nás. Nepolidšťujeme tedy zvířata a jejich potřeby.

Proč zrovna klece

Vraťme se ale ke klecovému odchovu drůbeže, který si vzali na paškál „ochránci“ zvířat. Zde je dobré připomenout, že v klecích jsou umístěny pouze slepice, které snášejí vejce. Drůbež chovaná na maso se pohybuje volně. K tomu, aby byly slepice chovány v klecích, měli chovatelé mnoho důvodů. Jedním z nich je zdravotní stránka drůbeže, která souvisí s dodáváním zdravých vajec koncovým konzumentům. Takto chovaný kur se lépe a přehledně kontroluje z hlediska možných

úhynů nebo nemocí. Když totiž chováte stovky až tisíce slepic volně – pobíhající pohromadě, jen těžko zkontrolujete nebo dohledáte nějaký nemocný nebo uhynulý kus.

Nezávadná vejce

Dalším důvodem, proč je klecový chov u velkochovů využíván, je fakt, že slepice jednotlivá vejce neznečistí, neporuší skořápku a samotný sběr vajec je jednodušší a přehledný. Výsledkem je eliminace nemocí, jako je salmonela, jejíž výskyt u vajec od slepic chovaných na podestýlce je výrazně vyšší.

Etologie zvířat

V úvahu bychom měli vzít i etologii zvířat – i slepice mají svoji hierarchii. V jedné kleci je například deset slepic – kde je možné hierarchii vytvořit a podle ní potom žít. U velkých hejn je vytvoření hierarchie prakticky nemožné. Nejen z tohoto důvodu dochází mezi zvířaty k daleko častějším střetům, které končí nezřídkou tím, že ostatní slepice jednu konkrétní uklovou k smrti. Na rozdíl od klecového způsobu chovu ji ošetřující personál téměř nikdy nenajde – slepice ji totiž bezesbýtku sežerou.

Slepičí openspacy

Že jsou tyto drůbeží openspacy náročné pro slepice samotné potvrzuje i fakt, že zde dochází k mnohem větší míře úhynů, a to až o 10 % oproti klecím. Ve společném způso-

bu ustájení dochází i k větší míře rozšíření různých nemocí či parazitů. Je tedy otázkou, zda-li jde ochráncům zvířat opravdu o jejich pohodu – nejsou-li brány v potaz jasné argumenty z řad odborníků.

Možná je ještě dobré dodat, že všechny slepice, ať už jsou chované jakýmkoli způsobem, na konci snáškového cyklu přepeřují. Přepeřují již od 50. týdne věku bez rozdílu v systému ustájení. Vypadají zubožené, protože jim původní peří vypelichalo a nové ještě nestihlo dorůst. Slepice z klecových chovů jsou často zneužívána v různých antikampaních právě v této fázi. Dokonce jsou ukazovány původní neobohacené klece, které jsou využívány z 90 % ve světě (mimo EU). Nenechme se tedy strhnout a použijeme selský rozum.

I s ohledem na opakované kauzy polských podvodů s potravinami se zaměříme zejména na vejce a maso z českých chovů, které jsou všechny do jednoho pod neustálým veterinárním dozorem. Není náhodou, že se českým vejcím i masu vyhnuly všechny aféry ať už s dioxiny, salmonelou, fipronilem, nebo porážkami jakkoli nemocných zvířat. Zdravé zvíře je základním předpokladem zdravotně nezávadné suroviny pro výrobu bezpečných a chutných potravin. Upřednostněte proto ve výběru ty značením CZ.

redakce Agrobases

PIVO PŘED STO LETY A DNES

PIVO JE NÁŠ TRADIČNÍ NÁPOJ. V ARCHIVECH JSME NAŠLI ZAJÍMAVÉ INFORMACE O TOM, JAK SE ZA POSLEDNÍCH STO LET ZMĚNIL SPOLEČENSKÝ POSTOJ K NĚMU, I TO, JAK SE ZMĚNILO PIVO SAMOTNÉ.

Přesně před sto lety, v roce 1919, se v tehdejší nově vzniklém Československu uskutečnily první volby. Aby měly důstojný průběh a nedocházelo k nežádoucím excesům, například opileckým výtržnostem, museli jít lidé k volebním urnám střízliví. A tak tehdejší zákon č. 75/1919 Sb. výslovně zakazoval jak v den voleb, tak i den před nimi „prodávat, čepovat nebo podávat nápoje obsahující alkohol“. Mezi tyto zakázané nápoje bylo zahrnuto i pivo. Za porušení „suchého zákona“ v den před volbami a v den voleb hrozila pokuta až 500 korun nebo třet až tři měsíce vězení. Toto ustanovení zvláště nelibě nesli hostinští kvůli úbytku tržeb a nelíbilo se ani politickým stranám. Těm vadilo, že po hlasování nemohou své předpokládané úspěchy či prohry řádně zapít a počastovat své příznivce. Pít se muselo odložit až na následný den po volbách. Dnes se ve volebních štábech vesele připíjí a popíjí hned jak se uzavřou volební místnosti a přenášá to i televize.

Připomeňme, že volby se v předválečném Československu, tedy až do roku 1938, konaly vždy v neděli od osmi hodin ráno. Pro úplnost dodejme, že volby v roce 1919 probíhaly z různých důvodů jen na části území tehdejšího Československa. A ačkoli byly pouze komunální, přesto významně zamíchaly složením celostátní vlády včetně premiérského křesla. Novým předsedou vlády se po volbách v roce 1919 stal Vlastimil Tusar, který ve funkci nahradil Karla Kramáře. Tusar se v křesle také dlouho neohřál. Už v roce 1920 ho po dalších volbách vystřídal Jan Černý, který byl v roce 1921 v premiérské funkci

nahrazen Edvardem Benešem. Ani tehdy ovšem nebyl změnám konec. Ale to je na jiné povídání. Politika je vratká houpačka, což platí dodnes.

Budoucnost patří střízlivým

Nucená dvoudenní abstinence v souvislosti s volbami trvala deset let. Pak se někteří politici pokusili přísná pravidla změkčit. Zákaz alkoholu včetně piva měl platit pouze v den voleb, a to jen do uplynutí dvou hodin po jejich ukončení. Příslušný návrh schválila v roce 1929 poslanecká sněmovna a po ní i senát. Ale jejich snaha byla marná. Prezident republiky T. G. Masaryk se postavil proti a navrhovaný zákon vetoval. „Budoucnost patří střízlivým,“ uvedl Masaryk ve svém zdůvodnění. Někteří poslanci a senátoři se krátce na to ještě jednou pokusili v mírnější podobě zvrátit prezidentovo odmítnutí, ale ani tentokrát se jim to nepodařilo. V archivních dokumentech jsme zjistili, že rozprava k danému tématu na parlamentní půdě byla tehdy bouřlivá. Pokusíme se ji ve zkrácené formě zreprodukovat, protože některé názory politiků opravdu stojí za zmínku. „Bylo to opatření nutné v poválečné době, aby se volič dostavil ve střízlivém stavu a odevzdal volební lístek bez nátlaku. Dnes přicházíme do normálních dob a je to přežitek. Hostinským vznikají ztráty při každých hromadných volbách, které se někdy konají i několikrát v roce,“ nechal se například slyšet senátor. Zákaz prý k ničemu nevede, tvrdil Trčka, protože občané si pít opatří předem. „Časté zjevy nadměrného předzásobení lze pozorovat všude,“ řekl doslova.

Za alkohol pět miliard ročně

Jiný senátor, Dr. Veselý, měl ovšem zcela protichůdný názor. „Dveře alkoholu se jen nepatrně přivřely, jen na dva dny, ale i to se zdá mnoho,“ posteskl si. Hostinští si podle něj musí ten úbytek vynahradiť jinak. Nejen pivem a kořalkou, ale také úpravou pokrmů, ubytováním cizinců, nealkoholickými nápoji a lepším sestavením jídelního lístku. „Z toho vyjde úspěch, a ne z těch několika hektolitřů piva, o které se vytočí více“, zdůraznil senátor Veselý. Svatá slova, a to i v dnešní době. A senátor Veselý dodal, že podle statistiků se v Československu ročně utratí za alkohol pět miliard korun. To je denně asi 15 milionů korun. Člověk, který národohospodářsky myslí a má svědomí, žasne, kolik se utratí za zbytečné věci. Těch 15 milionů korun denně pak chybí jiným živnostem za neprodané zboží řezníka, pekaře, krejčího, obuvníka či knihkupce. Zostra se do „svobody pití“ obul i senátor Havlena. Hovořil o nutnosti svobody voličů, aby nebyli namáčení do špiritusu, který by jim nalávali do hlavy nadháněči politických stran s bohatými volebními fondy. Přísný zákon tak měl zamezit kupčení s hlasy.

Prohibice zmírněná, pak zrušená

V roce 1935 se přístup zákonodárců přece jen stal tolerantnější. A tak se nápoje obsahující alkohol zakazovaly prodávat čepovat i podávat v den před volbami od 14 hodin a v den voleb až do uplynutí jedné hodiny po konečné hodině voleb. Ve shodném znění byl tento zákaz převzat i do volebního zákona v roce 1946 a 1948. Později, v šedesátých letech minulého století, se v Československu během voleb smělo prodávat alespoň pivo, ale nejvýše desetistupňové. A tak to trvalo až do roku 1992, kdy se uskutečnily poslední parlamentní volby před rozdělením společného státu. Tehdy naposledy platila volební prohibice. Jedinou výjimkou byl zákaz prodeje alkoholu vyhlášený během komunálních voleb v Praze v roce 1994. Nynější volební řád v Česku alkohol nezakazuje. Jakkoli se však v bývalém předválečném Československu pohlíželo na pivo během voleb nekompromisně, v něčem byly tehdejší zákony tolerantnější. Pivo za první republiky směli pít mladí lidé již od 16 let věku, což už po druhé světové válce nešlo a nejde to ani v současné době. Pivo, i to nízkostupňové, je považováno za alkoholický nápoj a smí se mladým lidem nalévat až po dovršení jejich plnoletosti, tedy až od 18 let věku.

Plzeňské pivovary lobbovaly ve vládě

Jinou vazbu mezi pivem a politikou jsme

našli v zákoně č. 304/1924 Sb. o zřizování a rozšiřování pivovarských podniků v obcích sousedících s městem Plzní. Je důkazem toho, jak významný pivovar dokázal úspěšně ovlivnit rozhodnutí vlády. O co tehdy šlo? K Plzni, kde již tou dobou bylo málo místa pro další rozvoj, se mělo počátkem dvacátých let minulého století připojit šest přilehlých obcí. Plzeňské pivovary se tomu úporně bránily a dovolávaly se státu, aby chránil tradici plzeňského piva. Bály se představy, že po sloučení s městem by mohly být v přípojných obcích zřízeny další pivovary a ty by pak nezaslouženě těžily z proslulosti zavedeného plzeňského piva. Vláda pod tlakem pivovarníků nakonec kapitulovala a v roce 1924 vydala zákon, že ve zmíněných šesti obcích se v průběhu dalších dvaceti let nesmí postavit žádný pivovar. Teprve pak se obce směly spojit s Plzní. Proti zneužívání názvu plzeňského piva v zahraničí se jeho výrobci dlouho bránili, ale bylo to marné. Dnes má označení Pils nebo Pilsener kdejaké zahraniční pivo, což neznamena, že pochází z Plzně, ale že jde o pivo plzeňského typu. Tedy o spodně kvašený ležák z ječného sladu a chmele.

Náhražka sladu byla tabu

Za uplynulých sto let se změnilo mnohé a změnily se i receptury piva. Když jsme listovali českou potravinářskou legislativou a hledali podrobnosti o pivu, zjistili jsme, že v současné době je povoleno i to, co se dříve nesmělo. Například přidávat do sladu řepný cukr nebo rýži. V současné době to v České republice možné je. V aktuálně platné české vyhlášce č. 248/2018 Sb. je pivo popsáno jako nápoj vyrobený z vody, sladu, chmele a pivovarských kvasnic. Vedle toho je ale řečeno, že například slad lze do výše jedné třetiny hmotnosti celkového extraktu původní mladiny nahradit extraktem zejména cukru, obilného škrobu, nesladovaných obilovin nebo rýže. Na takové náhražky při výrobě piva pohlížela legislativa v bývalém Československu nesmlouvavě. Potravní kodex československý z roku 1937 uvádí, že „do oběhu se nesmí uvádět piva, která byla vyrobena výhradně nebo částečně z rýže, kukuřice nebo s přídavkem čistého řepného cukru nebo dextrinů“. Uvádění do oběhu znamenalo, že se takové pivo nesmělo prodávat, čepovat nebo podávat. Obdobně striktní postoj trval až do poloviny šedesátých let dvacátého století. „Používat náhražek sladu při výrobě piva je u nás zakázáno,“ stojí černé na bílém v publikaci Základy potravinářského zbožíznalství (SNTL, Praha 1960). V roce 1965 však československá státní norma ČSN 56 6635 povoluje k výrobě

piva používat rafinovaný cukr jako přísadu. Množství této přísady norma nepřesňuje. Připomeňme, že slad jsou máčené, vyklíčené a usušené obilky ječmene. V průběhu sladování se škrob v ječmeni přemění na cukr maltózu, ze které při vaření sladu v pivovarech vzniká alkohol a oxid uhličitý. Když se slad zčásti nahradí cukrem, také při tom vzniká alkohol, ale diplomaticky řečeno, kvalita piva ani jeho chuť se tím nevyšlejší.

Pšenice na koláče, ječmen na pivo

Piva plzeňského typu, kam se řadila všechna piva v bývalém Československu, se vyráběla ze sladu ječného. Použití ječného sladu bylo v minulosti charakteristické pro pivovary v celé střední Evropě. Konkrétně v Německu i v Rakousku. Slad pšeničný byl naopak typickou surovinou pro piva anglická, u nás se v minulosti prakticky nepoužíval. Tradiční pivovarníci pšeničný slad přezírali. Za všechny to vyjádřil nestor českého pivovarnictví František Ondřej Poupě, když řekl: „Pšenice na koláče, oves pro koně, jen ječmen na pivo.“ F. O. Poupě (1753 až 1805) byl legendárním sládkem, který má dodnes v Praze v ulici Na Perštýně pamětní desku. Koncem 18. století založil v Brně první pivovarskou školu na světě. Při své práci používal teploměr a dbal, aby se pivovary stavěly tam, kde je kvalitní

voda. Odborné příručky uvádějí, že pivo z pšeničného sladu je kyselejší a méně čiré než pivo ze sladu ječného. Ale svět se globalizuje, a tak některé pivovary v Česku nabízejí i piva pšeničná, aby vyhovely těm, co si na ně zvykli v zahraničí.

Pěna jako nápověda

Indikátorem jakosti piva je jeho pěna. Bývalá ČSN 56 6635 stanovovala, jakou výšku má pěna mít po nalití piva do sklenice a jak dlouho se má pěna ve sklenici udržet. Při zkoušce pěnivosti se pivo mělo nalévat do tenkostěnné bezbarvé sklenice z výše tři centimetry nad okrajem sklenky do středu. Sklenka měla mít výšku 105 až 110 milimetrů a vnitřní průměr 57 až 62 milimetrů. „Bezprostředně po nalití má mít pěna výšku nejméně 4 centimetry a má se udržet nejméně 3 minuty, než se objeví lysinka na povrchu. Je-li pěna velmi hustá a udrží-li se nejméně 5 minut, považuje se za vyhovující i výška 3 centimetry,“ uvádí se v normě ČSN 56 6635, která platila na území bývalého Československa do konce roku 1992. Současná vyhláška pro pivo nestanovuje parametry pro výšku pěny a její trvání. Přesto si můžeme vyzkoušet, jak by nynější piva podle někdejších nároků na pěnivost obstála.

Alice Olbrichová

DOST BYLO PLASTU! Z PENNY UŽ SI NÁKUP V IGELITCE NEODNESETE!

Cestou z práce se zastavíte nakoupit. Běžná praxe ve většině domácností. Málokdo si ovšem v dnešní době nosí s sebou vlastní tašku, a tak si z každého nákupu přineseme domů další, a to zpravidla igelitovou. Uděláme-li to 3x do týdne, je to přes 150 igelitek ročně! V každé takové domácnosti! Proti tomu se rozhodl bojovat Penny Market tím, že v tomto roce již nenaskladní žádnou jednorázovou plastovou tašku. Doprodá stávající zásoby a místo nich nabídne tašky pro opakované použití z alternativních materiálů.

Nově tak nákup z Penny Marketu odnesete pouze v taškách pro opakované použití vyrobených z papíru, bavlny nebo polyesteru. Tyto materiály zvolil Penny Market na základě nezávislé studie realizované Fakultou technologie ochrany prostředí VŠCHT Praha. Tato studie potvrzuje, že nejšetrnější jsou vůči životnímu prostředí při opakovaném používání polyesterové tašky. Jen pro zajímavost – typická česká rodina si při jednom nákupu odnáší z obchodu v průměru nákup o váze 11 kilogramů. V jedné jediné PES tašce můžeme takový nákup nosit celý rok, zatímco na odnesení stejného množství nákupů bychom po-

třebovali 143 jednorázových plastových tašek!

Jako první z obchodních řetězců na českém trhu nabízí Penny Market také speciální sáček na ovoce, zeleninu či pečivo. Společnost, jejíž dlouhodobou strategií je boj proti plýtvání, tím zahájila novou kampaň s cílem omezení spotřeby jednorázových plastů. Do ní se v lednu zapojili v rámci věrnostní akce i skupina Lucie, Ivana a Karel Gottovi, Monika a Leoš Marešovi, Tatiana Vilhelmová a Vojtěch Dyk a trio 3v1, a to vytvořením designu pro limitovanou edici textilních tašek.

„Jako silný obchodní řetězec s nejširší sítí prodejen chceme touto strategií aktivně přispět ke snížení spotřeby jednorázových plastů v České republice,“ říká jednatel Penny Marketu Martin Peffek. Kroky Penny Marketu ocenili i na Ministerstvu životního prostředí. „Jsme rádi, že ani Penny Marketu není životní prostředí lhostejné a připojil se k naší kampani proti jednorázovým plastům #dostbyloplastu. Věříme, že se k nám a k odpovědnému chování a omezování používání jednorázových plastů připojí co nejširší veřejnost,“ říká Richard Brabec, ministr životního prostředí České republiky.

Více na www.penny.cz

PŘEDSTAVUJEME NAŠE OPAKOVANĚ POUŽITELNÉ TAŠKY A SÁČKY

#dostbyloplastu

textilní
taška

polyesterová
taška

papírová
taška

ovosáček

PENNY
MARKET

Nakupujte
hezky český

#OMEZUJEMESPOTREBUPLASTU #DOSTBYLOPLASTU

CÍSAŘ JOSEF II. PANOVNÍK SEDLÁKŮ?

OSMNÁCTÉ STOLETÍ POZNAMENALO ŽIVOT NAŠICH PŘEDKŮ NĚKOLIKRÁT A POKAŽDÉ VÝZNAMNĚ. V JEHO PRVNÍ POLOVINĚ SE VYSTUPŇOVAL ÚTISK PODDANÝCH, V JEHO PRŮBĚHU PROBÍHALA SELSKÁ POVSTÁNÍ. OVŠEM NEJDŮLEŽITĚJŠÍ BYLO, ŽE VÍDEŇSKÝ DVŮR ZAČAL HLEDAT VÝCHODISKO Z KRIZE A ŽE KONCEM TOHOTO „OSVÍCENSKÉHO VĚKU“ BYLO ZRUŠENO NENÁVIDĚNÉ NEVOLNICTVÍ.

A o to se právě zasloužil syn císařovny Marie Terezie, její spoluvladař a pozdější císař Josef II., který zemřel 20. února 1790. V tomto medailonu chceme představit tohoto panovníka jednak jako obyčejného smrtelníka se svými klady a zápory v osobním i intimním životě, jednak zdůraznit jeho panovnický přínos pro selský lid a zemědělství. Stejně tak nelze opominout jeho reformy v oblasti státní správy a duchovního života. Císař Josef II. byl prvním římským císařem a českým i uherským králem z habsbursko-lotrinské dynastie. Roku 1764 byl arcivévoda Josef zvolen římským králem a následujícího roku se po smrti svého otce Františka Lotrinského stal císařem a spoluvladařem své matky. Na českého a uherského krále se však ani po její smrti nedal korunovat, protože mu uvedené tituly patřily z pragmatické sankce a dále podle znění mírových smluv z let 1748 a 1763. Toto rozhodnutí, v uvedených zemích velmi kritizované, souviselo s jeho nechtím ke zbytečným finančním výdajům.

Císařův život

Císař Karel VI. neměl vlastního syna a Marie Terezie na počátku manželství rodila jen dívky, proto císař i celá Vídeň toužebně očekávali příchod chlapce. Avšak narození arcivévody

Josefa, pozdějšího císaře Josefa II., se už nedožil, zemřel o půl roku dříve. Vymodlený syn Josef se císařovně narodil v roce 1741 a Vídeň a všechny rakouské země začaly slavit. Malému Josefovi nebylo ještě deset let, když se jeho rázná matka začala v Evropě poohlížet po vhodné nevěstě pro syna. Nejprve přicházela v úvahu jako případná snacha neapolská princezna Marie Ludovika, avšak v roce 1760 padlo rozhodnutí, že tou šťastnou bude Isabela Parmská – krasavice vyzařující půvab, skromnost a zároveň důstojnost, jak ji vylíčil parmský vyslanec. Josef ovšem ani nepomyslel na to, aby se zamiloval, a nuceně manželství ho rozhodně netěšilo, musel se však podřídit. Svému nejvyššímu hofmistrovi hraběti Salmovi o tom napsal: „...čím více se ten okamžik blíží, tím jsem rozrušenější. Nikoliv potěšením, nýbrž strachem, že nebudu šťastný. Cítím se moc mladý a stěží schopný ukořitovat sám sebe, jak potom mám řídit ženu? Ještě nikdy jsem neprožil kouzlo lásky, bůhví, jak se mi bude dařit...“ Svatba, která je zachycena v obrazech vystavených v Schönbrunnu, se konala v říjnu 1760, byla nákladným divadlem, jež mělo odvrátit pozornost veřejnosti od sedmileté války a veřejně prezentovat nezmenšené bohatství monarchie.

Manželství mladých krásných lidí Isabely a Josefa se vyvíjelo z dnešního pohledu vskutku nekonvenčně. Habsburk byl svou manželkou nadšený, zbožňoval svou duchaplnou, rozkošnou ženu, našel v ní blízkou důvěrnici a zpočátku manželství s ní prožíval šťastné chvíle. Ovšem skutečnost byla jiná. Přestože temperamentní jižanku Isabelu miloval, nebyla jeho láska opěťována. Vzdělaná a citlivá Isabela neměla ráda postavení vysoké šlechtičny u dvora ani roli manželky a rodičky příštího následníka trůnu, nesnášela přísný dvorský ceremoniál i nedostatek manželova temperamentu. Co se odehrávalo v nitru jeho krásné choti mu zůstávalo utajeno, protože s ním nemluvila o svých pocitech. A tak se Isabela od něj emociálně odvracela, jak už to v manželském loži praktikovala, protože jen těžko snášela manželovu tělesnou blízkost. Přesto Josefovi porodila dvě děti, obě však zemřely v dětském věku. Na rozdíl od matky

v manželství nakonec nebyl šťastný. Její náhlý skon po dvouletém manželství byl pro něj bolestný. Ale ještě hůře snášel odhalení, že Isabela milovala nejvíce jeho mladší sestru Marii Kristinu, s níž si dopisovala, ještě když se osobně neznaly. V mnohých nadšených dopisech projevovala vůči švagrové takové dívčí skoro zamilované až erotické citové přívaly, na něž dívka odpovídala vlídně, avšak ne tak bouřlivě. Přesto intimní vztah mezi oběma ženami nebyl lesbický, i když to mnohé prameny předpokládají nebo naznačují. Obě mladé ženy se vídaly skoro každý den, a když ne, posílaly si krátké zprávy. V dopisech byly věty jako „šíleně Tě miluji, můj poklade,“ a aristokratické dámy se v dopisech loučily například slovy „umírám láskou“ nebo „líbám tvou archandělskou prdelku“.

V roce 1765, kdy byl korunován císařem, se měl podle matčina rozhodnutí znovu oženit. Vyvolenou byla jeho sestřenice druhého stupně Marie Josefa Bavorská, podle svědectví současníků nebyla hezká ani duchaplná, zato však srdečná a dobromyslná. Zklamaný Josef nakonec souhlasil s novou svatbou a tentokrát v manželství obrátil role a ke své ženě se choval odměřeně a v intimním životě ji zanedbával. Proto se nelze divit, že z tohoto svazku nepřišly na svět žádné děti, což ovšem nejvíce mrzelo matku Marii Terezi. Josef manželčinu smrt po dvouletém manželství sotva vzal na vědomí a ani se nezúčastnil pohřbu. Traduje se, že sexuální uspokojení nacházel císař zejména u žen nejnižších společenských vrstev a u prostitutek a kolovaly zvěsti, že zplodil i četné nemanželské děti, ale nikdy se k žádnému oficiálně nepřiznal. Zato jeho mladší bratr, pozdější císař Leopold II., který po něm nastoupil na trůn, s toskánskou manželkou Marií Ludovikou zaplnil habsburský trůn početným potomstvem a Josef ho nazýval „výtečným zalidňovatelem“.

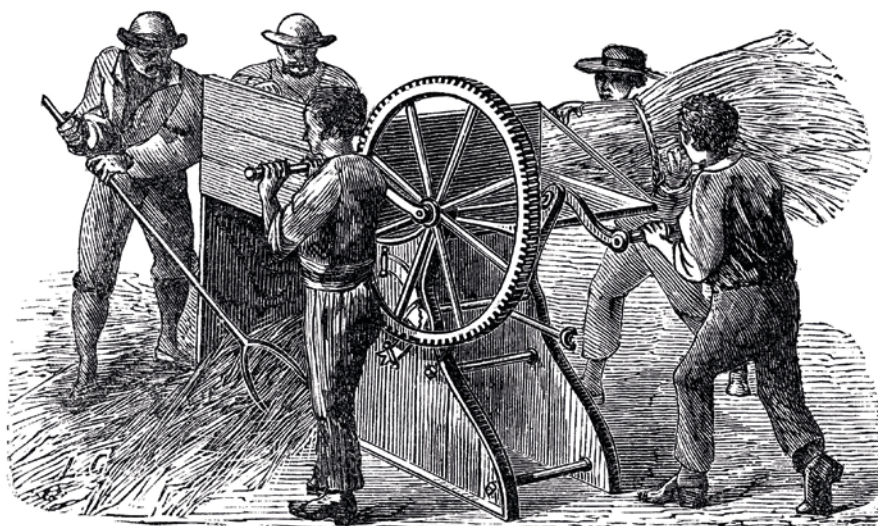
S přibývajícím věkem měl Josef stále více melancholičtější náladu. Proto všechny hry, které byly v té době uváděny na divadelních scénách, musely mít vždy šťastný konec. Ve dvorním divadle Burgtheater se dokonce musely přepisovat hry jako Romeo a Julie nebo

Hamlet a podobné, aby vše skončilo šťastně. Císař Josef II. ve stáří skutečně podivínský, vydal několik absurdních nařízení, například zakázal „svévolné křičení a tleskání na ulici“. Vídeňané ho též nazývali „požívačným nenažrančem“. Bylo známo, že si už zrána dopřával ledově vychlazené pivo a pečené maso. Nezdravá životospráva císaři poškozovala zdraví, měl problémy s trávením, dnu, vysoký tlak a vysokou hodnotu cukru v krvi. Když onemocněl tuberkulózou, byl na konci svých sil a 20. února 1790 ve Vídni zemřel. A jak to u výjimečných osobností bývá, za života i po smrti jedněmi byl milován a druhými nenáviděn.

Reformy ve prospěch poddaných a zemědělství

Josefovy reformy byly na rozdíl od matky mnohem ostřejší a důslednější. Hned na začátku své vlády vydal dva patenty upravující soudnictví poddaných. Ty stanovily vyšší trestů a to, že poddaní nesmějí být trestáni bez předchozího výslechu. Ovšem největší význam pro poddané, respektive ve svých důsledcích pro celý pozdější národní život, měl patent z 1. října 1781 o zrušení nevolnictví (přesněji řečeno osobního poddanství neboli člověčenství), za nímž následovala císařská nařízení. Byl to například dvorský patent z roku 1783, který rušil závaznost poddaných k určitému mlýnu, a patent z roku 1785 o možnosti stěhování poddaných po celé rakouské říši bez jakéhokoli propouštěcího listu od vrchnosti. Podle patentu z roku 1781 se mohli naši předkové volně stěhovat, vstupovat do manželství, dávat děti na řemesla a na studia, ale také odejít z gruntu. Avšak nadále platila povinnost sedláka, který chtěl odejít ze statku, opatřit za sebe vrchnosti náhradou vhodného hospodáře.

Další císařský patent se týkal vlastnického práva poddaných ke statku a jejich zakupování. Stanovilo se v něm, že poddaní, kteří statky drží vlastnickým právem, mohou těchto statků volně užívat. Z patentu dále vyplývalo, že všechny zisky a užítky vyplývající z hospodaření mohli sedláci volně prodávat kdekoli a komukoli ve všech ročních dobách a vrchnosti neměly právo jim do toho zasahovat. Další změnu zavedl císař v dědickém právu poddaných. Podle patentu z roku 1787 měl z dětí zemřelého hospodáře převzít statek jeho nejstarší syn. Důležité rovněž bylo nařízení, aby v zemích Koruny české byly zřizovány obilní fondy. Každý hospodář měl odvádět do obilních sýpek po tři léta 1/3 obilí potřebného k osetí svých pozemků tak, aby po třech letech v každé obecní sýpce bylo tolik obilí, kolik ho bylo třeba k osetí všech pozemků obce. Vedle právní reformy o zrušení nevolnictví měla stejný význam císařova reforma v oblasti hospodářské. V únoru 1789 vyšel tzv. patent berní a urbaniální. Z jednotné stanoveného půdního výnosu byly určeny nejen berně státu, ale i urbaniální povinnosti

poddaných vůči vrchnosti a farářů, a to tak, aby poddaným zůstalo dost prostředků na rozvoj vlastního hospodářství. V praxi to znamenalo, že poddanému mělo zůstat z hrubého zisku z půdy 70 %, zbytek měl připadnout na berni a vrchnostenské dávky vrchnosti, čímž byly přirozeně sníženy příjmy vrchnosti. Není divu, že pro odpor šlechty bylo provedení této pro poddané užitečné reformy odloženo na rok 1790. Po Josefově smrti byl tento patent zrušen a jeho nástupce císař Leopold II. (1790–1792) obnovil předchozí stav.

Aby poznal život poddaných a udělal si vlastní úsudek, císař na rozdíl od matky hodně cestoval a k určitému problému si obvykle opatroval informace sám. Jako vladař prožíval dilema despoty, nedůvěřoval rádcům, a proto chtěl všechno nejrady sám vidět, řídit a kontrolovat. Jako příklad může sloužit Josefova cesta po Čechách v roce 1771, aby se na vlastní oči přesvědčil o pravém stavu věci. A stalo se, že nepoznán hovořil s prostými lidmi, rozdal obilí, dokonce tančil na posvícení nebo vyoral několik brázd u Slavivovic. V Milčíně zase vzal jistý poddaný z jeho ruky stříbrný peníz a chtěl císaře pána ještě jednou vidět. Proto oběhl vrch a znovu se postavil do řady obdivovatelů. Císař před vsí slezl z kočáru, šel mezi selský lid a rozdával peníze, a když poznal vychytralého sedláka, pravil: „Tys už přece dostal.“ Ale i jemu zase věnoval peníz.

Císař pokládal za základ občanského blahobytu státu především půdu, a proto za důležitou složku obyvatelstva selský stav. Byl přesvědčen, že sedlákovi je třeba dát půdu do vlastnictví i osobní svobodu, aby pracoval rád a více, neboť jenom bohatý a svobodný lid tvoří bohatý stát. Z těchto zásad vycházely snahy Josefa II. a jeho stoupenců, totiž osvobodit sedláka od společenského ponižení, proměnit neplodnou půdu v úrodnou a břemeno daní spravedlivě rozdělit podle rozlohy půdy a přenesení rozpisu berně z vrchnosti na nově

vytvořené státní úřady. Uskutečnění těchto zásad by samo o sobě jistě přineslo dobré výsledky za předpokladu, kdyby monarchie žila v míru. Císař Josef II. jistě lidsky a sociálně cítil s prostým lidem, ať již to bylo z jakýchkoli důvodů, a usiloval o jeho povznesení. Svým radikálním řešením poddanských poměrů si vytvořil mnoho nepřátel, avšak od započatého díla již neustoupil. Josef II. byl a dodnes zůstal kontroverzní postavou. Především konzervativní a katolické kruhy ho líčily jako děsivého vládce, který svévolně zasahoval do práv církve i jedince. Jiní v něm zase vidí velkého reformátora, jenž podstatně přispěl k prosazení ideálů osvícenství, modernizaci státu a svými reformami přispěl k rozvoji zemědělství.

Pramen: Gabriele Hasmann, Romantičtí Habsburkové, Vydavatelství VÍKEND, 2017 (ak)

ROZHODČÍ SOUD

při Hospodářské komoře České republiky
a Agrární komoře České republiky

Řešení Vašeho sporu efektivně, rychle a odborně!

O Rozhodčím soudu

- byl založen roku 1949
- řídí se zákonem, Statutem, Řádem
- vede Seznam rozhodců a tím garantuje odbornou kvalitu rozhodčího řízení probíhajícího před Rozhodčím soudem
- na Seznamu rozhodců je více než 240 rozhodců z tuzemska i zahraničí

Sekretariát Rozhodčího soudu zajišťuje

- konzultace před uzavřením smlouvy či podáním žaloby u Rozhodčího soudu
- odborné znalce
- tlumočníky
- veškerou administrativu spojenou s rozhodčím řízením před Rozhodčím soudem

Jaké spory řeší?

- obchodní vztahy (kupní smlouvy, nájemní smlouvy, smlouvy o dílo, úvěrové smlouvy ...)
- občanskoprávní (mj. i manželské smlouvy, kupní smlouvy na nemovitost, smlouvy o půjčce ...)
- pracovní právní vztahy (smluvní podmínky mzdového charakteru)

Výhody rozhodčího řízení

- řízení je jednoinstanční, neveřejné, rychlé, méně formální
- rozhodčí nálezy jsou v tuzemsku i v zahraničí dobře vykonatelné
- Newyorská úmluva z roku 1958 umožňuje uznání a výkon rozhodčích nálezů ve více než 140 státech světa
- strany si mohou určit místo i jazyk rozhodčího řízení

Podmínka pro rozhodování sporu v rozhodčím řízení před Rozhodčím soudem při HK ČR a AK ČR je platná rozhodčí doložka ve prospěch tohoto soudu.

Znění rozhodčí doložky doporučené k zapracování do Vašich smluv:

Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR podle jeho řádu třemi rozhodci.

Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR podle jeho řádu jedním rozhodcem jmenovaným předsedou rozhodčího soudu.

Veškeré potřebné dokumenty lze nalézt na adrese: www.soud.cz

Rozhodčí soud je tu pro Vás.

Další informační materiály jsou k dispozici stranám, ale i ostatním zájemcům v sídle soudu Vladislavova 1390/17, Praha 1, v jazyce českém, ruském, anglickém, německém a francouzském. Telefonní spojení je: tel.: +420-222 333 340, fax: +420-222 333 341, e-mail: paha@soud.cz